

zeneKar

2012/3

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös lapja

www.aho.hu
www.zene-kar.hu

IAMA KONFERENCIA
BUDAPESTEN

ARÁNYTALANSÁGOK
A TÁMOGATÁSOKBAN

VERSENYPSZICHOLÓGIA

3

KALENDÁRIUM

3

ZENEI KÖZÉLETÜNK

NFZ

„A hatalomnak újra kellene gondolnia a kultúrához való viszonyát”

Különleges programokkal várja a következő évadban is a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekkar. Vezetőjük, Kocsis Zoltán úgy véli, a társulatépítés ismét új szakaszába érkezett. A zongoraművész-dirigens szerint, az utóbbi évtizedben az összes hazai zenekar sokat fejlődött, mindegyikben érzik az akaratot és ezért az összesre szükség van. *(Réfi Zsuzsanna)*

5

Próbatermi vendégségtől a nemzetpolitikai turnéig

Számos ritkán hallható mű is helyet kapott a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekkar következő szezonjában, világhírű művészeket is vendégül látnak sorozataikon. Kovács Géza főigazgató beszámolt emellett különleges, nemzetpolitikai turnéjukról, a Művészetek Palotájával folytatott együttműködésükről, valamint arról is, hogyan alakult, változott a költségvetésük az elmúlt évek során. *(Réfi Zsuzsanna)*

7

MÜPA

„A magyar kultúra piacképes a világban”

Az összefogást, a koprodukciókat tartja a legfontosabbnak Káel Csaba, aki úgy véli, nem szabad hagyni, hogy a tömegkultúra elnyomja az igazi értékeket. A Művészetek Palotája vezérigazgatója szerint tematizálni kell a közgondolkodást és a közbeszédet. *(Réfi Zsuzsanna)*

9

11

Kitüntetések, díjak a zenei területen

(R.Zs)

IAMA

„Mi soha nem veszítünk meccset”

Az International Artist Managers' Association április 19. és 21. között megrendezett konferenciára 350 menedzser, a legjelentősebb előadó-művészeti központok vezetői és művészek érkeztek Budapestre. A világszervezet először tanácskozott Magyarországon, és a három nap a főváros és az ország legszebb arcát mutatta. Nem légből kapott kijelentés ez, e-mailben már befutottak az első reflexiók, köszönetek, amely közül több is így fordítható le: még sehol sem éreztük magunkat ilyen nagyszerűen. *(Albert Mária)*

12

A mi szakmánkban a tehetség és a kreativitás a lényeg

Interjú John Villannel, az IAMA elnökével

Eredetileg az előadóművészek, pontosabban a koncertező művészek brit egyesületéből British Association of Concert Artists – nőtt ki az IAMA, ami egyre több nemzetközi klasszikus zenei menedzsert vonzott, kezdetben főként Európából, de később az Egyesült Államokból, majd Japánból, a Távol-Keletről és mostanra Kínából is. *(Kaizinger Rita)*

14

Mit tehet az IAMA a szimfonikus zenekarokért?

Beszélgetés Atboll Swainston-Harrissonnal, az IAMA ügyvezető igazgatójával

Az IAMA tevékenysége nem érinti közvetlenül a zenekarok és a zenekari művészek életét, mivel ez a szervezet az előadóművészetek területén dolgozó menedzserek és ügynökségek közötti együttműködés hálózata, és a közöttük levő minél hatékonyabb együttműködés elősegítése érdekében jött létre. *(Kaizinger Rita)*

15

Árokban....

Az IAMA konferencián a szimfonikus zenekarok képviselői között jelen volt Maurizio Roi, a pármái székhelyű Arturo Toscanini Alapítvány elnöke, aki egyúttal az Emilia Romagna tartomány színházait támogató egyesület elnöki tisztét is betölti. Vele és az olasz panel moderálójával, valde d'aostai származású Günther Obwexerrel az olaszországi zenei élet mai helyzetéről beszélgettünk. *(Kaizinger Rita)*

16

Aránytalanságok a zenekarok támogatásában

Kilenc zenekar részesült abból a csaknem 1,4 milliárd forintos összegből, amelyet fővárosi komolyzenei együttesek rendkívüli támogatására csoportosított át a Nemzeti Erőforrás Minisztérium (NEFMI). A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége (MSZZSZ) nyilatkozatot tett közzé, amelyben hangsúlyozza, hogy nem ért egyet azzal az eljárással, amelynek keretében az előadó-művészeti törvény normatív szabályozási rendszerét megkerülve, a szakmai szervezetekkel való konzultációt teljes egészében mellőzve osztották fel a csaknem 1,5 milliárd forintnyi összeget. *(zk)*

18

TISZTELETJEGGYEL

Így támogatunk mi...

Nálunk a pénzügyi, de még a kulturális kormányzat sem szokta ismerni azt a gondolkodást, amelynek lényege, a kultúra nem tartozik a rögtön megtérülő befektetések közé, nem hozza be azonnal a ráfordított költségeket. Mindaz csak hosszú távon térül meg, a tudatban, az agyokban, a gondolkodásban. S ez az, amiről, ha ma lemondunk, gyermekeink meg az ő gyermekeik látják kárát. *(zk)*

18

MŰHELY

Versenypsziológia a zenében

Dr. Lénárt Ágota a Semmelweis Egyetem tanszékvezető egyetemi docense, pszichológus, pszichoterapeuta.

Sokszor keresnek meg azzal a kérdéssel, hogy van-e hasonlóság a zenészek és a sportolók között. Igen, a zenészek és a sportolók teljesítménye ugyanolyan „csúcsra járatás”, tehát egy adott feladatra kell nagyon jól előkészülni, és egy adott pillanatban nagyon jól előadni. Közös pont, hogy egy hosszú felkészülési fázis után, a megfelelő pillanatban tudni kell hozni az edzések, illetve a gyakorlás során elsajátítottakat. *(Werner Judit)*

21

KRITIKA

Hangversenykritika

Kritika a Pannon Filharmonikusok, a Miskolci Szimfonikus Zenekar, a Budafoki Dohnányi Zenekar, a MÁV Szimfonikusok, a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara, a Zuglói Filharmónia - Szent István Király Szimfonikus Zenekar és Oratóriumkórus, a Duna Szimfonikus Zenekar, az Óbudai Danubia Zenekar, a Nemzeti Filharmonikusok, koncertjeiről.

(Csengery Kristóf, Fittler Katalin, Kovács Ilona)

24

ZENETÖRTÉNET

Flesch-iskola

Flesch Károly, a világhírű hegedűművész és pedagógus halálának 50. évfordulóján - 1994 november 11–13. között - szülővárosában, Mosonmagyaróváron Flesch-emléknapokat rendeztek. Ifj. Flesch Károly, Londonban élő fia hazahozta édesapja hamvait Luzernből, és azokat a szülővárosban helyezték örök nyugalomra. A városi művelődési központ ekkor vette fel Flesch Károly nevét. *(Közreadja: Rakos Miklós)*

33

HANGVERSENYNAPTÁR

38

PRÓBAJÁTÉKOK

40, 41, 42

A MŰVÉSZETEK PALOTÁJÁBAN eddig a költségvetési évhez alkalmazkodva készültek a műsortervek. A Káel Csaba vezérigazgató által kidolgozott ötéves stratégiai terv értelmében és igazodva a nemzetközi gyakorlathoz, áttérnek az évadprogramok készítésére. Mától már megtalálja a közönség az évszakokhoz alkalmazkodó, elsőként a 2012 ősztől érvényes műsorfüzetet és akár bérletet is vásárolhat a 20 új sorozat valamelyikére. Az ősszel induló szériák közé két olyan sorozat is tartozik, amely a változással bevezetendő friss ötlethez csatlakozik: lesz a Müpában Évad művésze – elsőként az idén 60 éves Kocsis Zoltán –, és Évad együttese, a 2013-ban ötven éves Liszt Ferenc Kamarazenekar. Ők egyébként az évad végén másoknak adják át a stafétabotot.

A KODÁLY ZOLTÁN Ifjúsági Világzenekar Vásáry Tamás Kossuth-díjas karnagy vezetésével a tavalyi párizsi koncert után idén a horvátországi Varasdon és Milánóban is fellép. A koncertekre a hagyományos Ifjú Zeneművészek Nyári Akadémiáján készülnek fel a Debreceni Egyetemen (DE). Az Ifjú Zeneművészek Nyári Akadémiájának mesterkurzusait idén július 15. és 24. között rendezik meg. Az előkészítő munka lezárult és már folynak a jelentkezések. Ebben az évben 18 oktató tart kurzusokat, köztük a kar saját tanárai és vendégprofesszorok is.

A BUDAPESTI VONÓSOK hangversenyén hallhatta először a közönség Vukán György Hegedűversenyét Szabadi Vilmos hegedűművész előadásában a Művészetek Palotájában (Müpa).

TÖRTÉNETE SORÁN először tartotta Magyarországon éves konferenciáját a világ klasszikus zenei koncertszervezőit, művészeti ügynökségeit és impresszárióit tömörítő szervezet, az International Artist Managers' Association (IAMA). Három napon át 350 menedzser, a legjelentősebb előadó-művészeti központok vezetői és művészek érkeztek Budapestre. A rendezvény házigazdája a Művészetek Palotája és a Nemzeti Filharmonikusok voltak, a témairányító beszédet Kocsis Zoltán tartotta.

MOSZKVÁBAN vezényelte a Mihail Pletnyev vezette Orosz Nemzeti Zenekart Hamar Zsolt. Május végén Firenzébe utazik a karmester, ahol Bartók A kékszakkallú herceg vára és A fából faragott királyfi című darabjait dirigálja.

ELHUNYT MOLDOVÁN STEFÁNIA operaénekesnő, a Liszt-díjas drámai szoprán életének 82. évében érte a halál. Moldován Stefánia nyugalomba vonulásáig a magyar operajátzás egyik vezető szopránja volt. 1954-ben Mimiként debütált Puccini Bohéméletében a Szegedi Nemzeti Színházban, ahol 1954–1961 között társulati tag volt. 1961-től a budapesti operaház magánénekeseként alakította drámai szerepek sorát.

GYAKORNOKOK képzésében, szakdolgozatok készítésének szakmai támogatásában és egyebek mellett programok közös lebonyolításában is együttműködik a jövőben a Pécsi Tudományegyetem (PTE) a Pannon Filharmonikusokkal annak a megállapodásnak köszönhetően, amelyet Bódis József rektor és Horváth Zsolt zenekari igazgató írt alá Pécsen. A dokumentum szerint a Pannon Filharmonikusok lehetőséget nyújtanak a PTE zenész szakos hallgatóinak a komolyzenei együttes előadásaiban, a leendő közgazdászoknak pedig a zenekari menedzsment munkájában való részvételre. Emellett szakmai támogatást adnak szakdolgozatok írásához, segítik az egyetemi koncertek szervezését, s otthonukban, a Kodály Központban méltó helyet biztosítanak a PTE opera-előadásainak bemutatásához. A Pannon Filharmonikusok vállalták: énekfüzetekkel látják el a PTE gyakorló intézményeiben tanulókat, valamint hangversenyeikre kedvezményteljesen válthatnak jegyet az egyetem oktatói, jelenlegi és volt hallgatói.

BARTÓK két hegedű-zongora szonátáját és szólószonátáját adja közre Kocsis Zoltán és Kelemen Barnabás előadásában a Bartók Új Sorozat hamarosan megjelenő következő CD-jén a Hungaroton. A felvételek már korábban elkészültek, a kiadás részben pénzügyi okokból késett, részben azért, mert a sorozat tudományos háttérét adó kutatók megtalálták a szólószonáta egyik tételének negyedhanggal eltérő változatát.

EGYSZEMÉLYES művészeti – zenei – ügynökséget nyitott a Budapesti Fesztiválzenekartól januárban nyugalomba vonult Körner Tamás. Baráti Kristóf hegedű- és Várjon Dénes zongoraművész, valamint Hamar Zsolt karmester már a volt igazgatóhoz szerződött, még egy magyar muzsikusként és három külföldi zenész válaszára vár Körner Tamás.

KÜLÖNLEGES hangzásélményt ígérő, a legmodernebb technikát kihasználó akusztikus koncertet tartott a nyíregyházi Cantemus Kórus: három kórus mintegy kétszáz énekes énekelt, akik a színpadon, illetve a nézőteret körbeállva helyezkedtek el.

Az **IN MEDIAS BRASS** a 2. díj mellett elnyerte a közönségdíjat, valamint a versenyre íródott mű legjobb előadásáért járó különdíjat is. 2010 augusztusa óta hatodszor voltak eredményesek nemzetközi versenyen. Április 2. és 6. között a franciaországi Lyonban került megrendezésre a 8. Nemzetközi Kamarazenei Verseny, amelyre tizennégy rézfúvós kvintett jelentkezett a világ minden tájáról. A kiemelten magas presztízsű megmérettetésen az együtteseknek három fordulón át kellett bizonyítaniuk tudásukat a műfaj legnehezebb műveinek előadásával. A zsűriben – melynek elnöke a German Brass alapítója, Enrique Crespo volt – neves művészek foglaltak helyet.

EGY ÉVSZÁZADDAL a drezdai ősbemutató után Moszkvában is előadták Richard Strauss A rózsalovag című operáját a gyönyörűen felújított Nagyszínházban, nemzetközi sztárszereposztásban. A darabot Stephen Lawless, a Glyndebourne Touring Opera vezetője állította színre, a Tábornagynét Melanie Diener énekelte.

IDÉN ELŐSZÖR rendezik a fertői Esterházy-kastélyban az ország első és legrangosabb régizenei fesztiválját, a Régi Zenei Napokat; június 16. és 23. között mesterkurzusok is lesznek ének, hegedű, csembaló, kamarazene és historikus táncok kategóriában. Igric György, a Filharmónia Budapest Nonprofit Kft. ügyvezetője szerint „Felgyorsult a kastélyt megújító, európai uniós támogatással végzett munka. A renoválás mellett fejlesztés is kezdődött, ezért fontos követelmény, hogy az objektum új funkciókkal gazdagodjon”

KOBAJASI KENICSIRÓT, az első magyar televíziós karmesterverseny győztesét, a Magyar Állami Hangversenyzenekar volt első karmesterét, oklevéllel a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (LFZE) tiszteletbeli tanárának ismerték el. A Magyarországon 34 évesen, 1974-ben rendkívüli népszerűséget szerzett Kobajasi Kenicsiro (Kobayashi Ken-Ichiro) zenekari mesterkurzust tartott a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen.

MSZTYSZLAV ROSZTROPOVICS (1927–2007) orosz gordonkaművész és karmester szobrát avatták fel Moszkvában, az ünnepségen jelen volt Vlagyimir Putyin miniszterelnök, valamint Szergej Szobjanyin, Moszkva polgármestere. A megnyitón, amelyre néhány nappal a művész 85. születésnapja után került sor, Vlagyimir Putyin kiemelte, büszke arra, hogy személyesen ismerhette Rosztropovicsot, aki „nemcsak kiemelkedő művész, hanem igazi humanista volt”.

KODÁLY ZOLTÁN születésének 130. évfordulója alkalmából a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és Kodály Intézete – a Nemzetközi Kodály Társasággal együttműködve és Kodály Zoltánné védnökségével – meghirdette a harmadik nemzetközi zeneszerző versenyt.

OMANBAN rendkívüli sikerrel mutatták be az október elején megnyílt Maszkati Királyi Operaházban (ROHM) Mozart Szöktetés a szerájból című daljátékát. A Maszkati Királyi Operaház (ROHM) első előadása Puccini Turandotja volt október 12-én. A rendező, Franco Zeffirelli az Arena Verona Alapítvány közvetítésével állította színpadra az operát a vadonatúj házban. Az előadást Plácido Domingo vezényelte. A Magyar Állami Operaház Szöktetés a szerájból előadása az operaház negyedik premierjeként kerül műsorra.

AZ OPERAIRODALOM legszebb áriáinak megszólaltatásával kezdődött a Szolnoki Zenei Fesztivál május közepéig tartó programja; a 20. alkalommal megszervezett kulturális eseménysorozaton a komolyzenétől a népzeneig szinte valamennyi műfaj kedvelői találnak számukra vonzó rendezvényt.

MEGNYÍLT Petrovics Emil emlékszobája A Rákoshegyi Bartók Zeneház Kisház-Alkotóházában 2012. február 19-én. A kétszeres Kossuth-díjas és kétszeres Erkel Ferenc-díjas magyar zeneszerző, a Magyar Köztársaság Érdemes és Kiváló művésze 2011. június 30-án, 81 éves korában hunyt el. Lánya, Petrovics Eszter jelentős adományt ajánlott fel a Rákoshegyi Bartók Zeneház részére, hogy édesapja emlékét ápolja. A szobában, melynek ajtaját a zeneszerző kézjegye díszíti, megtekinthetjük a zeneszerző könyvtárát, de itt kaptak helyet olyan használati tárgyai is, mint a tollai, a szemüvege, a metronómja, számos partitúrája vagy a családi képei. A falról Konok Tamás portréfestményéről maga a mester néz le a látogatóra. A szobát Rákos Tibor tervezte, a kivitelezést a Zeneház munkatársa és két önkéntes, Trencsényi Mária és Huszár Imre, valamint a szerző lánya, Petrovics Eszter segítették. Az emlékszoba előzetes telefonos egyeztetés alapján csoportok részére is látogatható.

BOLVÁRI-TAKÁCS GÁBOR főiskolai tanárt nevezi május 1-jei hatállyal a Honvéd Együttes Művészeti Nonprofit Kft. ügyvezetőjévé a nemzeti erőforrás miniszter. Bolvári-Takács Gábor Aranyos Károlyt váltja a kft. ügyvezetői posztján. Bolvári-Takács Gábor jelenleg a Magyar Táncművészeti Főiskola tanára. Az új ügyvezető a menedzsmentben szeretne olyan szellemű átalakítást, ami korábbi munkahelyén, a Magyar Telekom zenekaránál már kitűnően bevált. A saját játszóhellyel máig nem rendelkező, utazó színházként működő, 140 tagú együttes az elmúlt évtizedekben összesen mintegy 26 ezer előadást tartott és csaknem 400 alkalommal vendégeskedett 53 ország színpadain. A társulat elnevezése onnan ered, hogy az együttest a honvédelmi tárca hozta létre 1949-ben a hadsereg reprezentatív kulturális intézményeként.

NIGEL KENNEDY hegedű- és brácsaművész világsztár letére gyakori magyarországi fellépő, aki március 28-án a Budapest Kongresszusi Központban lépett fel kvintettjével.

MAGAS ÁLLAMI KITÜNTETÉST, a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét koncert keretében vette át Einojuhani Rautavaara, Finnország egyik legnagyobb kortárs zeneszerzője szombaton a helsinki Finlandia Palotában. A díjat Schmitt Pál magyar köztársasági elnök március 15. alkalmából adományozta a 84 éves finn komponistának, akinek Forrai Kristóf helsinki magyar nagykövet adta át a kitüntetést.

TARTALMI-STRATÉGIÁI együttműködési megállapodást írtak alá a Művészetek Palotája (Müpa) és a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) vezetői Budapesten. A partnerség keretében új kulturális műsorok jelennek meg a közszolgálati csatornákon. Az első lépcsőben december 31-ig szóló megállapodás keretében a Duna csatorna, az m1 nézői, illetve az MR2-Petőfi Rádió és az MR3-Bartók Rádió hallgatói a Müpa összesen 135 kulturális eseményével találkozhatnak – jelentették be a két intézmény vezetői.

Az **MZTSZ** (Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete) elnöksége állást foglalt a Magyar Állami Operaháznál elrendelt csoportos létszámleépítés ügyében. Nyilatkozatukban elfogadhatatlannak tartják, hogy az Operaház tagsága megszűnjön, elutasítják a csoportos létszámleépítést és egyben szolidaritásukat fejezik ki a Magyar Állami Operaház munkavállalóival. Elfogadhatatlannak tartják azt a tervezett döntést, amelynek eredményeként jogi értelemben megszűnik Magyarország egyetlen állandó magánénekesi létszámmal működő operatársulata. Az MZTSZ elnöksége a csoportos létszámleépítés során munkájukat elveszítő, rászoruló tagjait szociális segélyekkel is segíteni fogja.

„A hatalomnak újra kellene gondolnia a kultúrához való viszonyát”

Kocsis Zoltán új szezonról, zenekarépítésről, zenei életről, karrierről

FOTÓ: ARADI PÉTER

Különleges programokkal várja a közönséget a következő évadban is a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekkar. Vezetőjük, Kocsis Zoltán úgy véli, a társulatépítés ismét új szakaszába érkezett. A zongoraművész-dirigens véleménye, hogy az utóbbi évtizedben az összes hazai zenekar sokat fejlődött, mindegyikben érzi az akaratot és ezért az összesre szükség van. Szerinte a hatalomnak újra kellene gondolnia a kultúrához való viszonyát, és a mostani támogatás-elosztással sem elégedett. Hiszen

ha valamelyest még szimpátiával tekintenek az országra, az csakis a kultúrának köszönhető. Kocsis Zoltán májusban ünnepli hatvanadik születésnapját, de úgy érzi, sokkal több az energiája, mint tíz évvel ezelőtt.

Izgalmas szezontervet hirdettek meg április végén. Hol tart repertoárépítésben a Nemzeti Filharmonikusok?

– Mindenevők lévén mindent csinálunk, és nagyon örülök annak, hogy egy Lajtha-ösbemutatónk is lesz, hiszen ebben a formában, balettként még nem hangzott el A négy isten ligete című balett az országban. Az elmúlt események kritikáiból pedig azt látom, hogy Jurónics Tamás személyében megtaláltam azt a koreográfust, akit kerestem. Valószínűleg ugyanolyan érdekes produkció születik, mint a Fából faragott királyfi esetében. De természetesen a nem szokványos repertoár felé is kitekintünk, konzekvensen próbáljuk végigvinni azt a tervet, amelynek célja, hogy Richard Strauss összes olyan operáját bemutassuk Magyarországon, amely még nem hangzott el. Ebből pedig még nagyon sok van, hiszen közéjük tartozik A hallgatag asszony, a Capriccio, a Danaé szerelme, a Feuersnot, a Friedenstag vagy az Intermezzo. Az idei sorozatban két Strauss-opera is szerepel, A hallgatag asszony és a Capriccio. Sikeredt olyan szereposztás összeállítani – s ez Bátor Tamás segítő munkáját dicséri –, amely világszínvonalú. Két kiváló baritonnal is dolgozhatok, Kurt Rydl-lel és Franz Hawlatával,

nem is beszélve Rost Andreáról. S az is biztos, hogy a zenekarnak óriási erőpróba lesz, különösen A hallgatag asszony, amit húzás nélkül fogunk játszani. Világpremiernek számít ez is, mert nagyon jelentős húzásokkal szokták színre vinni, Sawallisch például harminc percet kihagy a felvételén... Anynyival jobbnak tartom A hallgatag asszonyt, mint az Arabellát, amennyivel jobb a szövege. Talán ez a legkiválóbb szövegkönyv, még a Salomé-nál is jobb. Elhiszem, hogy nagyon fontos az operában, hogy a zeneszerző és a szövegíró zavartalanul működjön együtt, de darabok sokasága bizonyítja azt, hogy amikor ellentét van a két alkotó között, akkor is remekművek születnek. Ilyen például a Pelléas és Mélisande. A hallgatag asszonynál azonban másról van szó. Stefan Zweig egyszerűen nagyobb formátumú író, mint Hofmannsthal.

I Az együttesépítésben milyen szakasznál járunk? Lehet a jót még jobba tenni?

– Igen. Az utolsó koncertünk, ami az IAMA konferencia apropóján hangzott el, valóban nagyon jól sikerült, stílusos, világszínvonalú produkciónak lehetett a fültanúja a publikum. Még a legutolsó ülőpróbán is tudtam a zenekarnak olyan instrukciót adni, amit

valószínűleg rajtam kívül senki sem mondott volna el. A végső megvalósítására vonatkoztak, de nem a bolha körmenek a fényesítését jelentették, hanem lényegbe vágó dolgokon történő, icipici igazítást. Akár az a konstruktivista szobrász, aki megvárta, hogy a nyitási időpontban ő lehessen az első, és egy millimétert igazított a kiállított alkotásán... Ha még ötszáz évig élnék, akkor is lenne mondanivalóm. Egyre élesebben kezdem felismerni azt, hogy az előadóművészetben sohasem lehet semmi teljesen készen. Mindig van munka a darabokon. Egy mű utóéletéhez, a születésétől kezdve minden, a próba, az előadás, a gyakorlás is hozzátartozik.

I Egy korábbi beszélgetés során azt mondta, azok a zenekarok kapnak egyedi hangzást, amelyek élén meghatározó karmester-egyéniség áll. Milyen hangzást alakított ki az NFZ-nél?

– Egyre gyakrabban hallok vissza a közönség soraiból, hogy az együttes hangzása a zongorázásomra hasonlít. De persze sokkal színesebben szól, mint egyetlen instrumentum, s tulajdonképpen ez volt az egyik oka annak, hogy karmester lettem. De nemcsak erről van szó. Az illető egyéniség akcentuálási, formaalkotási, a logikai, az idővel való bánásmód kategóriájában végrehajtott akciói, a zenéhez való viszonya a döntő faktor, ami meghatározza a zenekar stílusát. Őszintén, a túlzott vendég-karmesterkedést nem nagyon szeretem. Bár nagyon érdekes időről időre, más-más zenei világekkel találkozni, s ennek is megvan az előnye, flexibilissé teszi az együttest. A muzikusok kitekintése szélesebb lesz, de úgy vélem, azért mégiscsak egyetlen emberrel kell dolgozni. Gondoljunk a Furtwängler vezette Berliini Filharmonikusokra, a Reiner Frigyes irányította chicagói együttesre vagy Talich Cseh Filharmonikusaira. Ezek olyan társulatok, amelyek hangzás alapján azonnal felismerhetők. Ez az, amitől az ember koncertre jár, tudja, hogy mit fog kapni, de mégiscsak másképp, mint máskor, hiszen mindig a pillanat a döntő. A zeneszerző egy másik napon, másik órában, más napszakban is másképpen adja elő a saját művét.

Ezért okoz meglepetést az előadó a pódiumon a közönségnek, főképp, ha őszinte művésztől van szó. Ha valaki a pódiumon hazudik, az szóba sem jöhet.

! Ön is gyakran vendégeskedik dirigensként más együtteseknél is. Milyennek tartja a hazai zenei palettát?

– Gyakorlatilag a Fesztiválzenekar kivételével – amelynek viszont alapítója voltam – minden magyar zenekart rendszeresen dirigálok. Természetesen különbözőek az együttesek, de más is a feladatuk, ahogy a Fesztiválzenekar is más funkciót lát el, mint a Nemzeti Filharmonikusok. Lehet, hogy a mi társulatunk kevesebb turnéra indul, de a környező országokban és itthon nagyon fontos feladatokat lát el. A többi zenekar is különböző, eltérő attribútumokat lehet felsorolni. A Pannon Filharmonikusok, amely holtversenyben volt és van a Miskolci Szimfonikusokkal a legjobb vidéki zenekar címért, nagyon elnőiesedett. A sokkal több hölgy pedig másfajta hangzást eredményez. Még az amazon természetű nők is másképp állnak a zenéléshez, ez azonban nagyon-nagyon pozitív is lehet. Van, amit férfi sosem tudna úgy játszani, mint ők. Szóval minden zenekarnak megvan a maga hangzása, a speciális repertoárja. S ami nagyon fontos, mindenkinek megvan a maga közönsége is. Ha bejövök a Művészetek Palotájába, azt látom, mindenki koncertjén megtelnek a széksorok. Mindegy, hogy a publikumból mennyi a vatta, mert a zenét hallgató és nem a zenéért fizető emberek számáról van szó.

! Ha megnézzük az utóbbi tíz évet, minden együttes fejlődött?

– Igen, de ez nem is történhetett másképp, hiszen a megszűnés Damoklész-kardja folyamatosan ott lebeg az együttesek fölött. Mindegyik zenekarnál látom azt is, hogy nagyon akar. S minden együttes valamilyen szempontból megújult, vagy állandó megújulási folyamatot tart fenn.

! Akadnak egyre kilátástalanabb helyzetbe kerülő együttesek, mint például a Rádiózenekar...

– Igen, beszéltem az ügyükben még Horváth Ádámval is, azonban már ő is távozott az MTVA-tól, most ismét Alföldy-Boruss István áll az együttesek élén. De azt hiszem, ha Vajda Gergely felelősen elvállalta a zenekar művészeti vezetői posztját, akkor ő ezt komolyan gondolja, és nem valamifajta magyarországi kiruccanásnak szánta. Borzalmas a helyzet, de azt gondolom, a hatalom-

nak újra kellene gondolnia a kultúrához való viszonyát. Mert most úgy tűnik, hogy ezzel a nagy adakozással, az 1, 4 milliárdos támogatással valamit letudtak. Természetesen örülök, hogy visszakaptuk a költségvetésünkben hiányzó 300 millió forintot, de nem volt egészen helyénvaló, hogy egy zenekart megmentettek, a többi pedig nagyon kevés pénzt kapott. Úgy vélem, ezt másképp kellett volna csinálni, de talán mindez még újra gondolható. Nem a Concerto ellen akarok beszélni, hiszen ennek a zenekarnak az érdekében is sokat tettem, de úgy vélem, fontos, hogyha ilyen bőségben nyúzsognak itthon a tehetségek, és megvan a közönsége a koncerteknek, akkor ne szüntessenek meg zenekarokat. Nemcsak a Rádió van nehéz helyzetben, hanem a Hollerung Gábor vezette Budafoki Dohnányi is. Valahogy úgy érzem, valamilyen oknál fogva mindig ők az utolsók, akik az állami támogatásból részesülnek. Miközben hangsúlyozom, a legfontosabb utánpótlás-zenekart jelentik. A mi muzsikusainak jelentős része jött a Dohnányi Zenekarból. A közönségnevelésben is fontos szerepet töltenek be, nem beszélve arról, hogy kiváló zenészek játszanak a társulatban.

! Úgy látom, annak ellenére, hogy van saját zenekara, mindegyik együttesért igyekszik tenni valamit.

– Biztos, hogy ez sokak számára hihetetlen, és ezt álarcnak tartják, de többször elmondtam már: nem akarok numero 1 lenni semmiben. Azt gondolom, a művészet nem erről szól. S nem kívánok hullarablóvá sem válni és azért lobbizni, hogy a más zenekarok megszüntetéséből felszabaduló pénzt megszerezem magunknak. A legfontosabb azonban az, hogy engem nem is a zenekarok, hanem maga a zene érdekel. Ezért azt gondolom, hogy aki zenével foglalkozik, és azt jól és lelkiismeretesen csinálja, megérdemli az állami támogatást, különösen, ha tehetséges és láthatóan nem szórja el a pénzt másra. Nem látom értelmét az egyéb területekre szánt hatalmas összegeknek, mert azokban a területekben nem vagyunk annyira jók.

! Említette, hogy biába focirajongó, akkor sem szánna a sportágra ilyen nagyságú állami pénzt...

– A futballra lehet pénzt áldozni, de nem esztelenül. Főleg úgy, hogy jelenleg nincs kilátás arra, hogy Magyarországnak valaha olyan csapata legyen, mint amilyen a harmincas évek végén vagy az ötvenes elején volt. Zenében máshol jegyeznék bennünket.

Ha valamelyest még szimpátiával tekintenek ránk, az országra, az csakis a kultúrának köszönhető. Az IAMA konferencián jóval többen voltak, mint bármelyik más ilyen tanácskozáson. Bizonyos tisztelettel, megilletődöttséggel ültek itt, mert pontosan tudják, Magyarország még mindig zenei nagyhatalom abban az értelemben – s ezt a beszédben is hangsúlyoztam –, hogy nem születik kevesebb tehetség errefelé, mint azelőtt.

! Nem lehetne összefogni, hogy legalább zenei téren szülessen egy egységes koncepció, feladat-meghatározás, és ennek alapján osszák szét a támogatásokat?

– Magyarország sajnos képtelen az összefogásra. A két magyar három párt közmondás mélységesen igaz. Kevés az emberekben a kompromisszumkészség, és sokkal könnyebb gyűlölködni, mint figyelembe venni a másik szempontjait. Sajnálatos módon ez mindkét oldalra igaz, akár a jobb, akár a bal oldalt nézzük. Nem értem, hogy miért ne lehetne bal- és a jobboldali értékek alapján találni egy közös nevezőt. Amely vezérfonalként működhetne az országépítésben, a kulturális javak elherdálásának a megakadályozásában. Mondhatnék sokmindent, de önmagában az a tény, hogy Kurtág György egy Bordeaux melletti, eldugott faluban él, elgondolkodtató...

! Májusban ünnepli hatvanadik születésnapját, de azt mondta egy interjúban, hogy sokkal nagyobb energiái vannak, mint akár tíz évvel ezelőtt... A nehezségek váltják ki ezt?

– Azt hiszem, az embert egyszerűen elkapja a gépszíj. Míg a recenziót és az IAMA konferenciára a beszédemet írtam, a kezembe került egy olyan Rachmaninov-dal, amelyet Jevgenyij Nyesztyerenko ajánlott nekem. Megnéztem alaposabban, és már el is készültem a hangszerelésével. Nem tudja az ember, hogy mi motiválja, egyszer csak ott találja magát a munka közepén.

! A saját pályáján hol tart?

– Van egy kis szerény karrierem, amivel tökéletesen elégedett vagyok. Ha állandóan reflektorfényben lennék, akkor biztosan nem tudnék olyan hatékonysággal a munkáimra koncentrálni. Jobb, hogy nincs annyi utazás, annyi stressz. Azt hiszem, így eredményesebben tudok fókuszálni a számomra fontos feladatokra. Így minden nap találok három órát arra, hogy gyakoroljak. Például tegnap is nagyon jól esett, hogy dolgozhattam Schubert A-dúr szonátáján...

R. Zs.

Próbatermi vendégségtől a nemzetpolitikai turnéig

Különleges szezon, rendhagyó kezdeményezések az NFZ-nél

Számos ritkán hallható mű is helyet kapott a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekkar következő szezonzájában, világhírű művészeket is vendégül látnak sorozataikon. Kovács Géza főigazgató beszámolt emellett különleges, nemzetpolitikai turnéjukról, a Művészetek Palotájával folytatott együttműködésükről, valamint arról is, hogyan alakult, változott a költségvetésük az elmúlt évek során.

■ Milyen szezont tudnak hirdetni ebben a válságos időszakban, amely a kulturális területet különösen sújtja?

– Beszélgetésünk idején éppen egy napja kezdtük meg a bérletértékesítést a NFZ Baráti Kör számára, és már az első napon több bérletet adtunk el, mint tavaly ilyenkor. Úgy vélem, ez kimondottan biztató a mai gazdasági helyzetben. Számos dolognak betudható mindez, talán annak is, hogy valóban különleges programokat adunk elő és tényleg világsztárok lépnek fel nálunk a 2012/2013-as szezonzájában. Igazi zenei tűzijátékot eredményezett a különböző évfordulókat figyelembe vevő, Kocsis Zoltán páratlan tudásanyagán alapuló műsor szerkesztés. Hiszen a következő szezonzájban emlékezünk Debussyre, de számunkra különösen fontos a tisztelgés Tátrai Vilmos előtt is, aki oszlopos tagja volt az együttesnek, jelentős korszakok kapcsolódnak nevéhez. Külön meg kell emlékeznünk Lajtha Lászlóról, hiszen a magyar zenetörténet kiemelkedő alakja, aki méltatlanul elfeledett volt az utóbbi időben.

■ Úgy látom, a Nemzeti Filharmonikusok repertoárjáról nem hiányozhatnak Bartók Béla művei sem...

– Hagyományunk szerint, szeptemberben 25-én, a zeneszerző halálának előestéjén

adunk koncertet, most A kékszakkallú herceg várásával nyitjuk a szezont. Az új Bartók-sorozatunk még adós néhány remekmű rögzítésével, ezek közé tartozik Bartók egyetlen operája. De több zenedráma is felhangzik előadásunkban, hiszen Magyarországon nem sokan hallották még Richard Strauss A hallgatag asszony című művét, amelyet szintén műsorra tűzünk. Ez most már a második darabja annak a sorozatnak, ami tavaly kezdődött, és az első darabja a Daphne volt. Kocsis Zoltán elő akarja adni Richard Strauss nem vagy ritkán játszott operáit, s ennek keretében a Capriccio is színpadra kerül. Ezek félig szcenírozott előadások lesznek, amelyek kétszer, a Müpa és a saját bérletünkben is szerepelnek.

■ Közös sorozatokat indítanak a Művészetek Palotájával?

– Mindig is kiváló volt a Müpa és a Nemzeti Filharmonikusok kapcsolata. Mióta Káel Csaba vette át az intézmény vezetését, teljesen magától értetődő, hogy a koprodukciós szellem befészkelte magát a házba. Tavaly így került színre A diótörő, amelyet ebben az esztendőben megismételünk, olyan nagy sikert aratott. S olyan produkciókat szeretnénk életre hívni, amelyek külföldön szintén piacképesek. De a Hagyományok Házával is együttműködünk, hiszen abban a

házban nagyon komoly, a zeneszerző nevével viselő gyűjteményt lehet találni. A Lajtha-évfordulót már június 30-án kezdjük, a Corvin téren, közös produkcióban mutatjuk fel a folkloristát, a nemzetközi rangú művészt, az egyedi hangú zeneszerzőt. Január végén pedig Az istenek ligete című művét adjuk elő a Szegedi Kortárs Balettel közösen, ez egy egyfelvonásos derűs, vidám balett. Szégyenteljes az adósságunk Lajthával szemben, aki valóban kitűnő, európai rangú zeneszerző volt, s embernek sem utolsó, hiszen a Kossuth-díjjal járó pénzt szétosztotta a legnagyobb szegénységben élők között... Szintén színpadi előadás születik Richard Strauss Capricciójából, amelyben olyan művészek is fellépnek, mint Jörg Schneider vagy Rost Andrea. Természetesen a Verdi-jubileumról sem feledkezünk el, Carlo Montanaro, aki nálunk is nagy népszerűsége telt szert, dirigálja majd A kalóz című operáját. Hamar Zsolt is visszatér hozzánk, de a vendégek között megemlíthetjük még Michael Sternt, Michail Jurowskit, Isabelle Faustot, Sergey Khachatryant, Denis Kozhukhint, Enrico Pacét. A magyar vendégművészek sora is roppant nagy, Rost Andreát, Pasztricsák Polinát, Bogányi Gerget, Bretz Gábort, Baráti Kristófot említhetem, szóval tényleg felvonul nálunk a magyar zeneélet színe-java.

! *Folytatódnak a vidéki turnéik is?*

– Továbbra is büszkén mondjuk, hogy az NFZ az egyetlen olyan hazai, fővárosi székhelyű zenei intézmény, amely harminc-nyolcvan hangversenyt ad vidéken, térítésmentesen. A kórus is sok koncerten énekel, nagy igény lett rájuk a Rádiókórus szégyenteljes létszámlefaragása óta. Ugyanígy lényegesnek tartjuk a két ifjúsági koncertsorozatot, amelyben például a kelet zenéjéről is szó lesz, és erre meghívtuk a Calcutta Triót. Szintén izgalmas kezdeményezéseink közé tartozik a próbatermi vendégség, amely az első perctől kezdve telt házas. Ennek a házigazdái között van Búzás Aida, Kocsis Zoltán és csekélysegem. Nagy élményt jelent a nézőknek teherliften érkezve megismerni a kottatár titkait, s azt, hogy hogyan néz ki egy szólamhelyiség. Az újdonságok közé tartozik a nemzetpolitikai turnénk is.

! *Milyen vendégszereplés ez?*

– Ennek a története szorosan kapcsolatban áll a költségvetésünkkel. 2003-tól a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár költségvetési támogatása egyre hűsbavágóbban csökkent. 2010-re közel félmilliárd forinttal kaptunk kevesebbet, miközben a feladatok nem csökkentek. Eközben sikeresek voltunk itthon és külföldön egyaránt. Kormányváltáskor minden miniszterelnököt felkerestünk, mert a kulturális miniszter általában széttárta a kezét, és feljebb irányított... De többlet-támogatást nem kaptunk. Két évvel ezelőtt azonban a miniszterelnök maga vitte be a kormány elé a javaslatot, hogy legalább kapjuk vissza a korábbi támogatási szintet. Nem kértünk többet. A döntés kedvező volt, de nem ezt az összeget kaptuk meg, hanem jóval kevesebbet. Ez számokban azt jelenti, hogy az igényelt 1 milliárd 710 millió forint helyett 2011-ben 1 milliárd 632 millió lett a büdzsénk. A miniszterelnök a Vatikánban adott koncert kapcsán rákérdezett, minden rendben van-e, de kénytelen voltam beszámolni a helyzetről, hiszen bátorított, hogy ha nehézségek adódnak, forduljak hozzá. Egyébként már a tavalyi összeggel is boldogok voltunk, mert a korábbinál jóval több koncertet tudtunk szervezni. Hadd jegyezzem meg itt, ritkán esik szó a gazdasági szakemberekről, 2007 óta azonban Szilárd Csaba a gazdasági igazgatónk, és neki köszönhetően nem hogy veszteséggel, de szerény nyereséggel zárunk minden évet, így aztán nyugodtak az éjszakáim... Mivel a muzsikuskaink akkor kapnak pénzt, ha dolgoznak, így a több fellépésnek köszönhetően nőtt a jövedelmük. Ám hírt vettük,

hogy a tárcánk 1,375 millió forintot tud adni 2012-re. A miniszterelnökhöz fordultunk, ahogy mások is. Ekkor született az a nagyon különös és a szimfonikus zenekarok által erősen kritika alá vett intézkedés, amely a fővárosi zenekaroknak adott több, illetve kevesebb támogatást. Nagyon jelentős eltérések akadnak, hiszen van, aki közel félmilliárdot kapott és van, aki néhány milliót. Máig nem tudjuk, hogy milyen mérce, milyen döntés-előkészítés alapján. Ennek farvizén kaptunk mi is 300 millió forintot, így ismét 1, 675 millióból gazdálkodhatunk. A 300 millió azonban nem fordítható működésre, így bérre sem.

! *Pedig a költségvetésük 90 %-a bérköltség...*

– Igen, s mi folyton azért küzdünk, mert 2003 óta nem volt bérfelállítás a Filharmonikusoknál, s azt szerettük volna, ha jutott volna erre is némi keret... Kicsit értetlenül álltunk hát ez előtt a döntés előtt. Majd, miután a büdzsénk így rendeződött, kiderült az is, hogy csak úgy tudnánk elmenni a régóta tervezett kínai turnénkra, ha mi fizetnénk egyre több pénzt. Egy reggel ezért úgy döntöttem, nincs vendégszereplés. Még ha tudunk is zenekarról, amely hajlandó arra, hogy a magyar adófizetők pénzéből járuljon hozzá tehető külföldi koncertlátogatók olcsó jegyéhez... Nálunk felügyelőbizottsági döntés született arról, hogy csak olyan vendégszereplésen vehetünk részt,

amely nyereséges vagy nullszaldós. A mostani azonban mégis kivétel... A többlet-támogatásunkat ugyanis nemzetpolitikai turnéra fordítjuk. Tíz nap alatt bejárjuk a környező országokat, Ukrajnában, Szlovákiában is fellépünk, és Erdélyben töltünk egy hetet. Az ötlettel felkerestem a külügyminisztérium illetékeseit, akik nagyon megörültek annak, hogy egy ilyen körút létrejön, hiszen ezzel hozzájárulhatunk a környező országokkal való jó, vagy jobb viszony kialakításához, arról nem beszélve, hogy a határon túli magyar ajkúak körében egy-egy ilyen koncert messze túlmutat egy átlagos zenei élményen. Bartók Concerto, Kodály Galántai táncok című darabját viszik, de a helyi, többségi kultúrához tartozó jelentős szerzők egy-egy művét is eljátszunk a hangversenyeken. Emellett a vendégszereplések sorából jelentős a nyári, franciaországi turné is.

! *Úgy tudom, akad némi személyi változás is az együttesnél.*

– Hivatalosan most jelentjük be, hogy Samu László kérte nyugdíjazását. Nem könnyű szívvel engedjük el, de tiszteletben tartjuk döntését. Vele zenekarunk és elődje, az ÁHZ egy darabja távozik. Az Operaház zenekaránál több évtizedes gyakorlatot szerzett Mali István veszi át a zenekari menedzseri posztot, s bízom benne, hogy vele is remekül fogunk együttműködni.

R. Zs.

In Memoriam Zoltán Kodály III. Nemzetközi Zeneszerző Verseny

Harmadik alkalommal hirdet pályázatot az **In Memoriam Zoltán Kodály Nemzetközi Zeneszerző Versenyen** való részvételre a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és Kodály Intézete. A pályázat kiadatlan, nyilvánosan még el nem hangzott gyermekkari művekkel és vegyeskari művekkel lehet részt venni. Az ünnepélyes eredményhirdetést 2012 decemberében tartják a Művészetek Palotájában, ahol egy gálakoncert keretében elhangzanak a nyertes pályaművek is.

Beadási határidő: 2012. augusztus 1.

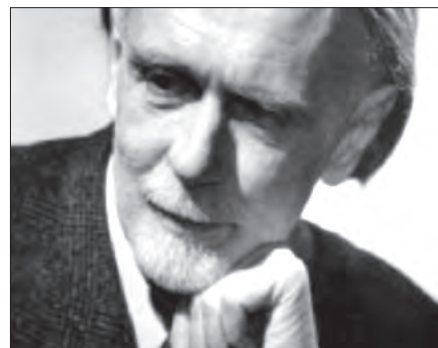
Bővebb információ:

Kodály Zoltán Emlékmúzeum; 1062 Budapest, Andrásy út 89.

E: kodalymuzeum@lisztakademia.hu

I: www.kodaly-inst.hu/main_hu.html

T: (06 1) 352-7106, (06 76) 481-518

„A magyar kultúra piacképes a világban”

Káel Csaba stratégiai tervről, elitklubról, fűnyíróelvről és Ománról

Az összefogást, a koprodukciókat tartja a legfontosabbnak Káel Csaba, aki úgy véli, nem szabad hagyni, hogy a tömegkultúra elnyomja az igazi értékeket. A Művészetek Palotája vezérigazgatója szerint lehetséges tematizálni a közgondolkodást és a közbeszédet. Ennek kiváló eszköze az MTVA-val kötött megállapodásuk, hiszen így a tévénezők és a rádióhallgatók is rendszeresen bepillantást kapnak a Művészetek Palotájában folyó munkába, és hozzáférnek az ott születő értékekhez.

A szakmai oldalnak – úgy véli – tudatosítani kell a politikában, hogy a magyar kultúra piacképes a világban.

I Tavalý, a kinevezésekor azt mondta, először is meg kell vizsgálni a piacot, a gazdasági hátteret, és ennek tükrében kell kialakítani a Művészetek Palotájában a célokat, a filozófiát. Egy év elteltével hogyan látja a Müpa helyét, szerepét?

– Ez a feltárás elkezdődött, sőt tovább is léptünk, hiszen tavaly, augusztus végére már elkészítettük az ötéves stratégiai tervünket. Sokan megkérdezték, hogy a jelenlegi gazdasági körülmények között, hogy merünk öt évre tervezni... Pedig kötelességünk ezt tenni, hiszen valamerre el kell indulni. A cselekvési terv természetesen elágazásokat is tartalmaz, azt is látnunk kell, hogyha valami miatt nem valósul meg az elképzelésünk, milyen irányváltásokat tudunk végrehajtani. Ez már nehezebb kérdés, mert nagyon kiszámíthatatlanok a körülmények, az állami támogatás nagysága, ezért el kellett kezdenünk olyan irányokat találni, amelyek általunk tervezhetőek. A stratégiaterv elkészítésében segített az, hogy a Művészetek Palotája csodálatos brandet épített eddigi működése alatt. Hitelesítette magát, a fellépőkkel, a produkciókkal. A kontinensen is alig akad párja ennek a kulturális központnak. Abba az elitklubba tartozunk, ahová a Carnegie Hall, a Lincoln Center, a londoni, párizsi termek. Az is nagy öröm, hogy a Müpa kezdettől fogva több műfajnak ad otthont, és mindegyikből a minőség jelenik meg. De ebbe a klubba nemcsak be kell kerülni, hanem ott is kell tudni maradni, és folyton bizonyítani. Erre szolgálnak az önálló produkciók.

I Ezek közé tartoznak például a nagysikerű Wagner-napok...

– Így igaz, de ahhoz, hogy a Wagner-napok tovább élhessenek, a produkciós szemléletet sokkal szigorúbban kell venni és kilépni a piacra. Olyan partnereket találni, akikkel még jobban eladható ez a sorozat. Ki kell termelni a következő produkciók árát is.

I Igen, hiszen a Müpának is jelentősen csökkent idén az állami támogatása...

– Ezért is van szükség saját megoldásra. Az elitklubnak nagyobb erőt kellene kifejtenie, hogy a közös projektek jobban működjenek. Lényeges a koprodukciónak irány. Ebben

akadnak partnerek, hazaiak és külföldiek egyaránt. Stratégiai szövetségünk a Zeneakadémia, az Operaház, a Budapesti Tavaszi Fesztivál és az MTVA. A Turizmus Zrt.-vel is szorosabb együttműködésbe kezdtünk.

I Ezt az elképzelését már a tavalyi beszélgetésünk során is említette.

– Azóta pedig nagy sikerekről tudok beszámolni. Tavaly augusztusban összehívtuk azokat az intézményeket, amelyek a minőségi kultúrát képviselik, s a kulturális turizmus hazai és nemzetközi részében is érdekeltek lehetnek. Ilyen a Szépművészeti, a Nemzeti és a Ludwig Múzeum, a Madách Színház, az Operaház és a Nemzeti Táncszínház. Közösén összeállítottunk egy olyan programcsomagot, ami harminc csomópontot jelöl meg egy évben, harminc hétvégét, és tematikus programkínálatot ad, úgy, hogy ehhez a Turizmus Zrt. turisztikai programkínálatot, jó minőségű vendéglátást tud társítani. Több konferencián is részt vettünk, és elkezdtük ezt tanítani. Nagy érdeklődést váltott ki a turisztikai szakmából, mert eddig nem volt ilyen termékük. Magyarország eddig például fürdő- vagy gulyás-országgként volt híres, és azt senki sem vette górcső alá, hogy a kulturális turizmust tekintve milyen komoly lehetőségei vannak. Egy ismert kulturális turisztikai szakportálon például Magyarországot havi öt eseménnyel van feltüntetve, Bécs pedig nyolcvanhéttel... Ez bizony a bevételi oldalon is tükröződik.

I Harminc hétvégéből hányban van benne a Müpa?

– Szinte az összesben az aktuális koncertjeinkkel, hiszen olyan tematikus programok születtek, mint például a kortárs vagy a szecessziós Budapest. Emellett elkezdtünk szervezni egy Liszt-túrát is. Tudatosítanunk kell, hogy Liszt ide tartozik, hiszen az ő szellemi befektetésének is köszönhető, hogy komoly magyar zeneipar alakult ki. Eddig ezt nem nagyon értékesítettük, olyan természetes volt... A Müpa nem akar művészeti menedzsmenti tevékenységet folytatni, de a koprodukciónak által helyzetbe próbál hozni magyar művészeket. Ez azért is jó, mert ha több a partner, akkor azok a

saját helyszínükön is bemutatják a produkciót, így tulajdonképpen egyetlen produkció mentén turné alakul ki. Ez nemcsak az európai piacon van így – ahol a partnereink közé tartozik Pozsony, Kassa, Bécs – hanem Ománban is, ugyanis márciusban, a Magyar Állami Operaházzal közösen az ottani, királyi dalszínházban bemutattuk a Szóktetés a szerájából című operát. Hét európai operaház produkciói közül erre esett a választásuk. Ez korábbi, operaházi rendezésem, amelyet olyan világsztárokkal újítottunk fel, mint Kurt Rydl, Elena Mosuc, az előadást pedig Vashegyi György dirigálta. Az ománi szultán gyönyörű operaházat épített, mert felmérte, homok, tenger és teve mellett kultúra is kell az oda látogatóknak. A nyitóelőadás Zeffirelli Turandotja volt, Plácido Domingo dirigálásával. Most pedig már egy újabb, közös projektről tárgyalunk. Mi vagyunk az elsők, akik felhívtuk a figyelmet arra, hogy saját produkciója is születethet a dalszínháznak, velünk együttműködésben.

! Valószínűleg egyik intézmény sem tudná külön-külön működtetni mindezt...

– Nagyon lényeges az összefogás kérdése. Az eddig eltelt egy év arra is kísérlet, hogyan tud mindez működni. Az apró lépéseknek is van már eredménye, s ez is igazolja, hogy a magyar kultúra piacképes a világban, ráadásul úgy, hogy bevezetett termék, ez pedig a gazdasági, ipari részről nem mondható el. A magyar kultúra fejlesztési ágazati kérdés. Nem a régi értelemben vett kulturális „valami”. Még erősebb összefogást igényel, hogy szakmai oldalról bizonyítsuk a politika felé, hogy ne úgy kezeljék, mint szükséges rossz. Ez befektetés, és aránylag hamar, jó megtérüléssel hoz pénzt.

! Végre rájöttek a kulturális élet szereplői arra is, nem egyesével kell lobbizniuk. Érdemes összefogva együtt megszerezni az egész tortát, és nem csak a szeletekért barcolni...

– A tortaszételés hosszú idő óta fűnyíró-elv-szerűen történik. Kisebb a torta és mindenki kisebbet kap belőle. Ezért is fontos az MTVA-val megkötött szerződés. Ezzel azt az előnyünket is ki tudjuk használni, hogy a kezdetek óta archiváljuk az előadásainkat. Így a minőségi kultúrát tesszük közkinccsá. A közszolgálati médiának az lenne a törvénybeli kötelezettsége, hogy ezt folyamatosan teljesítse, mindezt azonban huszonvalahány éve csak ritkán tette... A szerződésünk szerint heti két műsorunk lesz, a Müpart és Müpart Classic, számos rá-

diós koncert és új televíziós műsor is megvalósul az MR2 Akusztik+ a Müpából címmel. Így a nálunk zajló életet rendszeresen figyelemmel kísérhetik a televízió nézők és a rádióhallgatók. Egyébként a IAMA konferencián, amelynek szintén a Müpa adott otthont, – „Döntések nehéz időkben” címmel volt egy olyan szekció –, amely a médiával foglalkozott, s én ezen keresztül szeretnék egy mozgalmat elindítani, hogy az európai közszolgálati médiában a minőségi kultúra stabilan legyen jelen. Ez elemi érdekünk, hiszen így szerzünk új nézőt, és ezzel bizonyíthatjuk azt, az európai kultúrának olyan ereje van, ami máshol nem fellelhető. Nem hagyhatjuk, hogy ezt a kincset a tömeg kultúra elnyomja. Nekünk is használnunk kell viszont az eszközeit. Mert a nálunk színre kerülő érték hatalmas energiával tölti fel az embereket. Mi is szeretnénk digitális koncerttermet életre hívni...

! Úgy látom, igyekeznek komolyabb politikai tényezővé válni, s meg kell mutatni, hogy mindez, ami a Müpában is színre kerül, érték, ami eladható.

– Inkább tematizálnunk kell a közgondolkodást és a közbeszédet. Az MTVA-s szerződésnek az az egyik előnye, hogy minden héten két remek koncert hangzik fel a Művészetek Palotájában. Egyébként lényeges az is, hogy felerősítsük a kommunikációt, és hogy sikerüljön, ehhez hívjuk partnerül a sajtó minden egyes ágát. Hogy végre azokról is beszéljünk, akik valóban értéket állítanak elő. Ráadásul a Müpa új stratégiája azt is kiemeli, hogy szeretnénk az emberekkel a programokon keresztül kommunikálni. Mostantól tematikus éveink lesznek. A 2012-13-as évad a horizont kérdéskörét feszegeti. Válságos időkben ez nagyon lényeges kérdés, az emberek számára a Müpa és társintézményei azt tudják mondani, hogy a kultúra olyan oszlopokon nyugszik, amire épülhet a horizont.

! Operaelőadásokat is rendez, az Ybl-palotától kezdve Szombatbelyig, és tavalyi beszélgetésünkben elmondta, milyen jó lenne, ha az Erkel újra kinyitna. Hogyan látja a hazai zenekarok helyzetét? Az MTVA-val kötött megállapodás a Rádiózenekart is érinti?

– Mi a magyar zenekari kultúrát komolyan középpontba állítottuk a Szimfonikus körkép sorozatunkkal. Sőt, koprodukciós törekvés az is, hogy ennek kapcsán olyan előadókkal léphettek fel az együttesek, akiket nem biztos, hogy megengedett volna a büdzséjük. A Rádiózenekar is az MTVA-n

Új műsorszerkesztés, két programfüzet

A Művészetek Palotája a következő évadban is számos különlegességgel várja a látogatókat. A megújult műsorszerkesztés szellemében két új sorozat is született: az idén hatvanéves Kocsis Zoltánnal induló Évad művésze, valamint az Évad zenekara, amely 2013-ban az ötvenéves Liszt Ferenc Kamarazenekar. Kocsis Zoltánt ezeken a koncerteken nemcsak karmesterként, hanem előadóművészként is többször hallhatja a közönség, például az ő kezdeményezésére létrejött John Cage 100 műsorában. A Müpa 20 bérlete újszerű szempontok szerint kapcsolja össze a koncertkinálatot. A Mesterművek, nagymesterek bérletben Sir John Eliot Gardiner a Forradalom és Romantika Zenekarával és a Monteverdi Kórusal, Sir Simon Rattle a Felvilágosodás Korának Zenekarával, a Stuttgarti Kamarakórus és a Stuttgarti Barokk Zenekar, továbbá a 2013-as Újévi hangversenyen a dirigens Helmuth Rilling lép fel. A Nagyvárosok, nagyzenekarok bérlet részeként a Turkish Presidential Orchestra, a Szentpétervári Filharmonikus Zenekar és az Orchestre de Paris szimfonikus koncertjeire válthat jegyet a közönség. Emellett a kínálat része maradt a már megszokott Wagnerbérlet és a Szimfonikus felfedezések két-fajta összeállítás is. Újdonság az ECHO (Európai Koncertterem Szövetsége) kezdeményezése, a fiatal tehetségeknek fellépési lehetőséget biztosító Rising Stars nemzetközi sorozat, amelyben idén Banda Ádám, a következő évadban pedig Balázs János képviseli Magyarországot, járja be Európa neves pódiumait. Az évados programszerkesztést követve a Müpa jól ismert ingyenes programfüzete is megújul, és rövidebb időszakot átfogva ősszel, télen, valamint tavasszal jelenik meg. A változás lehetővé teszi, hogy naprakészebb információhoz jusson a közönség.

belüli kapcsolatainkat erősíti, bár a szerződésnek nem tárgya az együttes. A rádió zenei együtteseit nagyon értékesnek tartom, olyan csodálatos zenei kultúra örökségét hordozzák, amelyet éltetni kell. Bízom benne, hogy a helyzetükre megoldást találnak, hiszen a Wagner-napoknak fontos szereplői, és szeretnénk, ha más produkciókban is fellépnének, s az együttes más arcát is megmutathatná. R. Zs.

Kitüntetések, díjak a zenei területen:

Magyarország köztársasági elnöke – a miniszterelnök előterjesztésére – nemzeti ünnepünk, március 15-e, az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc kezdetének, a modern parlamentáris Magyarország megszületésének napja alkalmából a **KOSSUTH-DÍJAT** adományozta többek között

KELEMEN BARNABÁS Liszt Ferenc-díjas hegedűművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem egyetemi docense, a Kelemen Vonósnégyes első-hegedűse részére,

MIKLÓSA ERIKA Liszt Ferenc-díjas operaénekes részére, **SEBŐ FERENC** Állami-díjas zeneszerző, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszék egyetemi tanára részére,

VUKÁN GYÖRGY Liszt Ferenc és Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, zongoraművész részére.

A SZÉCHENYI DÍJAT adományozta

GONDA JÁNOS Erkel Ferenc-díjas zongoraművész, zenetörténész részére,

MAGYAR ÉRDEMREND Középkereszt polgári tagozata kitüntetést adományozta

MÁRTA ISTVÁN Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, az Új Színház volt igazgatója, a Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft. ügyvezetője részére,

Kimagasló színvonalú munkája elismeréseként A MAGYAR ÉRDEMREND TISZTIKERESZT kitüntetést adták át:

TABÁNYI MIHÁLY harmonikaművésznek,

A MAGYAR ÉRDEMREND LOVACKERESZT kitüntetést adták át:

DR. PÁVAI ISTVÁN néprajzkutatónak, zenetudósnak, a Hagyományok Háza tárvezetőjének,

A MAGYAR ARANY ÉRDEMKERESZT kitüntetést adták át:

HORNÁNSZKYNÉ BECHT ERIKÁNAK, a Budapest II. kerületi Járdányi Pál Zeneiskola zongoratanárának, főiskolai gyakorlatvezetőnek

MAGYARORSZÁG KIVÁLÓ MŰVÉSZE-DÍJAT

adta át a miniszter, a parlamenti államtitkár és a kultúráért felelős államtitkár azoknak a művészeknek, akik pályájuk során magas szintű, igényes teljesítményt nyújtva gyarapították a magyar művészet értékeit. Így többek között **KONRÁD GYÖRGY** brácsaművésznek, a Tátrai Vonósnégyes tagjának, Érdemes Művésznek.

MAGYARORSZÁG ÉRDEMES MŰVÉSZE-DÍJAT

adta át a miniszter, a parlamenti és a kultúráért felelős államtitkár azoknak a művészeknek, akik a magyar nemzeti kultúra, művészi alkotómunka területén huzamosabb ideig kiemelkedő művészeti értékeket hoztak létre, így többek között

KELLER ANDRÁS Liszt Ferenc-díjas hegedűművésznek, a Concerto Budapest zeneigazgatójának,

KESSELYÁK GERGELYNEK, a Magyar Állami Operaház Liszt Ferenc-díjas karmesterének,

SELMECZI GYÖRGY Erkel Ferenc-díjas zeneszerzőnek, karmesternek, a Kolozsvári Állami Magyar Opera művészeti vezetőjének, **VIRÁGH ANDRÁS** Liszt Ferenc-díjas orgonaművésznek, karnagynak, a Belvárosi Nagybaldogasszony Főplébánia-templom karnagy-zeneigazgatójának;

BÁNFFY MIKLÓS-DÍJBAN

részesült a kultúra és a közművelődés érdekében hosszabb időn át végzett kiemelkedő munkájáért **KÖRNER TAMÁS** igazgató, Budapesti Fesztiválzenekar és **ZELINKA TAMÁS** zenetanár, vezető főtanácsos.

LISZT FERENC-DÍJBAN

részesült kiemelkedő zenei- és előadó-művészeti tevékenység elismeréseként:

BÁRSONY PÉTER brácsaművész, **DRÁFI KÁLMÁN** zongoraművész, **FARKAS GÁBOR** zongoraművész, **FEJÉR ANDRÁS** harsonaművész, **ILLÉNYI KATICA** hegedűművész, **SOLTÉSNÉ LÉDECSI JUDIT** karnagy, **ZÁBORSZKY KÁLMÁN** karmester.

ERKEL-DÍJBAN

részesült **PINTÉR GYULA** zeneszerző, **DOBOS LÁSZLÓ** zenei rendező, zenetanár, karnagy, **OLSVAY ENDRE** zeneszerző.

SZABOLCSI BENCE-DÍJBAN

részesült **Dr. Szalay Olga** zenetörténész, **Solymosi-Tari Emőke** zenetörténész.

BARTÓK-PÁSZTORY-DÍJAKAT

adtak át **BÁNKÖVI GYULA** zeneszerzőnek, **KELLER ANDRÁS** hegedűművésznek, **Lakatos György** fagottművésznek és **ROZGONYI ÉVA** karnagynak.

IAMA konferencia Budapesten

„Mi soha nem veszítünk meccset”

A közbeszéd azt tartja, a hála nem politikai kategória. Pedig – pártoktól és elkötelezettségektől függetlenül – hálásan tekinthetett volna a magyar politikai elit azon az áprilisi hétvégén a Művészetek Palotájára, amelyen az IAMA tartotta konferenciáját. Az International Artist Managers' Association április 19. és 21. között megrendezett konferenciára 350 menedzser, a legjelentősebb előadó-művészeti központok vezetői és művészek érkeztek Budapestre. A világszervezet először tanácskozott Magyarországon, és a három nap a főváros és az ország legszebb arcát mutatta. Nem légből kapott kijelentés ez, e-mailben már befutottak az első reflexiók, köszönetek, amely közül több is így fordítható le: még sehol sem éreztük magunkat ilyen nagyszerűen. Pedig, mint a zárónapon Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikusok főigazgatója egy nagy sóhaj kíséretében elismerte, korántsem volt biztos, hogy az elképzelés, miszerint a 22. konferenciát Budapestre hozzák, meg is valósul. Kulturális téren is gyorsan terjednek a hírek, és a magyarországi feszültségekről szóló információk elbizonytalanították az elnökséget, vajon merjenek idejönni? Káel Csabával, a Művészetek Palotája vezérigazgatójával Londonba repültek, hogy meggyőzzék a kétkedőket, nincs mitől tartani. Egy sajtótájékoztatón elmondták, külön kell választani a politikai vitákat a kulturális kérdésektől. A szakma összetart, és azt képviseli, hogy minden nehézségen segíteni képes a művészet. Így azt a tervet is elvetette az elnökség, hogy aggodalmának hangot adva valamiféle nyilatkozatot tegyen közzé.

Hatékony megoldások nehéz időkben

Ezt a címet kapta a konferencia, amely szakmai programjaiban elsősorban arra kereste a választ, milyen új stratégiákkal maradhat sikeres a minőségi kultúrára építő előadó-művészeti ipar a globális gazdasági válság idején.

John Willan, a szervezet elnöke a hivatalos megnyitó előtt rövid sajtóbeszélgetésen válaszolt kérdésekre. A konferenciára készült anyagok borús képet festettek a kultúra finanszírozásáról, Francia és Németországot kivéve, jelentős mértékben csökkentek az állami források. Igaz, hogy a komolyzene finanszírozásában a „hivatalos” állami pénzforrások valóban megcsappantak, az elnök azonban úgy vélte, hogy összefogással kellő nézőszámot lehet elérni, és ezzel a bevételeket növelni.

A konferencia témáindítót a Nemzeti Filharmonikusok főzeneigazgatója, Kocsis Zoltán vállalta. „Azt mondják, manapság a művészetek komoly válságban vannak. Akik ezt objektív tényekkel, érvekkel, számadatokkal alátámasztani próbálják, előbb-utóbb kikötnek az egész társadalmunkat, ha úgy tetszik, az egész világot érintő komolynál is komolyabb problémáknál, amelyeknek viszont semmi közük a művészetekhez. Vagy mégis? Tagadhatatlan, hogy korunk környezetének rakétasebességgel gyorsuló változásai közepette a művészek tétován keresik a helyüket ebben a kaotikus állapotban. Hiszen olyan paradigmaváltásnak lehetünk élő tanúi, amely nem kímél senkit és semmit. Szemünk előtt bomlik fel a klasszikus családmodell, zajlik az újkori népvándorlás, törnek ki és győznek forradalmak, devalválódik és kap sajtóságos felhangokat a „nemzeti” jelző, nivellálódik a társadalom minden szempontból, változik meg alapjában az oktatási intézmények általános szemlélete és tevékenysége, felülírva bizonyos törvényszerűségek örökérvényűségébe vetett hitünket.

Kocsis szerint a zeneművészet nincs és nem lehet válságban. Hogyan is lenne, ha évszázadok óta folyamatosan hoz létre felbecsülhetetlen értékű kultúrkincseket?

Másfelől természetesen léteznek problémák, de ezek nem okvetlenül a zeneművészetéi – vélekedett. „Az utca embere, a művészetek

által soha meg nem érintett többség igen könnyen nevezi túlfizetett ingyenélőnek azt, akinek tanulmányi ideje olykor egy egész élet.” A probléma a családokban kezdődik, a tanintézetekben folytatódik és valahol a művészi szubsztanciával való közvetlen találkozásokban kulminál – jegyezte meg. A zenei pálya az elmúlt évtizedek folyamán jelentősen veszített vonzerejéből, és ez egyáltalán nem a saját problémája. „Szorosan összefügg vele az oktatás minőségének meglehetősen hanyatlása, illetőleg – bizonyos országokban – az óraszámok csökkenése. Azokban az országokban – hangsúlyozta Kocsis Zoltán –, ahol a zenei nevelést komolyan veszik és államilag támogatják, látványos eredmények születnek. Pillanatnyilag a legjobb példa erre Finnország, amelynek az utóbbi időben ismételt bizonyított kiváló művészeit senkinek sem kell bemutatni.”

A zenéről elmondott szavak nem érnek sokat a zene különleges hitelesítő ereje nélkül – zárta a témáindítóját Kocsis Zoltán. „Dióhéjban végezettel csak ennyit: szilárdan hiszem, hogy a jövőt illetően mi magunk, művészek mondjuk ki majd a döntő szót. Helyesebben: ki fogjuk mondani – a zene korokon, földrészekeken átívelő hatalmának jegyében. Munka akad bőven, sokat tehetünk közösen. Amennyiben valóban válság van, tanuljunk belőle és cselekedjünk.”

Sokat tehetünk közösen

A konferencia első panelje természetesen szervesen kapcsolódott Kocsis Zoltán szavaihoz. A közép-európai régió sajátos helyzetét magyarázó történeti áttekintés mellett a művészeti piac itteni helyzetét vizsgálta a Kovács Géza által vezetett kerekasztal-beszélgetés. Roman Belor, a Prágai Tavasz Fesztivál igazgatója, korábban a Prágai Szimfonikusok vezetője egy minden tekintetben európai főváros kulturális életéről adott számot: elmondta semmivel sem olcsóbbak, sem amikor adnak, sem ha vesznek kulturális portékát.

Más volt a nézőpontja Momcsil Georgijevnek, a Bolgár Rádió együttese főigazgatójának, felülük nézve, Magyarország és Csehország elég távoli. Nem osztotta cseh kollégája optimizmusát, számukra a Prágában fellépő

művészek még túl drágák. Inkei Péternek, a Budapesti Kulturális Observatórium vezetőjének széles rálátása van az európai folyamatokra. Véleménye szerint Közép-Európa zenei kultúrája a jegyeladásokat, a díjakat, még a lemezkiadásokat is összegezve versenyképes a kontinens nyugati felével.

Nagy kérdés – vetette fel Kovács Géza – tudunk-e együttműködni? A nyugati térségben sokkal nagyobb a kooperációs készség, míg itt, nyilván történelmi okokból, legalábbis gyanakodva méregetik egymást a lehetséges partnerek. A visegrádi négyekhez tartozók például inkább szorítkoznak politikai együttműködésre, és sokkal kevésbé figyelnek a kulturális összefogásra. Pedig a Kultúra 2000 keretprogramból szerezhető EU-s források már kötelezővé teszik az együttes pályázást.

Szó esett arról is, a menedzserek új generációja mennyiben különbözik az őket felnevelőktől. A csehországi művészeti menedzsersképzés minősége e téren is vezet, magyar intézmények is szerveznek ilyen kurzusokat, de az elfogadottságuk – vélt vagy valós okokból – csekély – jellemezte Kovács Géza.

A második panelben a helyi zenekarokat fenyegető veszélyeket tárgyalták. A beszélgetésen Benedikt Fohr, a Német Rádió Filharmonikus Zenekarának menedzsere elmondta, nemcsak a két fő helyszínükön Kaiserslauternben és Saarbrückenben játszanak, hanem a hármashatárhoz – Németország – Franciaország – Luxemburg – közel más városokban is, Karlsruheban, Mainzban és a frankfurti Alte Oper-ben.

Elismerte, hogy a rádiózenekarok régi funkciója megváltozott, a stúdiómunka mellett – ami régen egyedül is igazolta a létezésüket – ugyanúgy működnek, mint a városi vagy független együttesek. Sok energiát szánnak a közönség meghódítására, sajtókapcsolatokat ápolnak, igyekeznek megjeleníteni plakátokon, hírleveleket küldenek, a fiatalok meghódítására pedig a Facebookot veszik igénybe.

Andreas Richter menedzszerigazgató beszámolója szerint még sajátosabb a Claudio Abbado alapította Mahler Chamber Orchestra helyzete, amely utazó zenekar és három helyen is rezidens: az észak-rajnawesztfáliai Dortmundban, Ferrarában és Luzernben. A tagsága fiatal és nemzetközi, így a zenekar nevelési programot is megvalósít. A független együttes mögött alapítvány áll, amely a vállalati és a magántámogatásokat gyűjti.

Lendvai György, a MÁV Szimfonikus Zenekar főigazgatója bemutatta az együttes 1946 óta tartó változatos történetét, a névadóhoz fűződő sajátos viszonyát. A zenekar finanszírozási nehézségeit nem oldja meg, de a muzsikusokat motiválja Csíkszentmihályi Mihály flow-elméletének gyakorlati bevezetése a napi tevékenységbe: a rutinmunkát is megpróbálják értelmessé, fontossá tenni, megtanítani az elmélyülés, a teljes belefeledkezés örömét. Hozzátette a Zenekar számára: jó, hogy a konferenciának számolhatott róla, az országban tizenhét szimfonikus zenekar működik, a kulturális örökség részeként. Hogy az egyes ügynökségek munkatársai milyen útmutatást kínálnak a napi működéshez, arról a kisebb csoportokban is eszmét cseréltek.

Megkerülhetetlen új eszközök

A PR nézőpontok és tendenciák a művészi pálya fejlődésében panelben mutatott be a fiatal muzsikusokból álló Artemis Quartet pályaképével esettanulmányt Maren Borchers a „for artists“ ügynökség vezetője. Milyen friss eszközöket vehet igénybe a komolyzene? Támaszkodhat-e a popmuzsikában honos tapasztalatokra? Az új honlap, a sajtókapcsolatok és a hírlevelek, hosszú távú lemezszerződések egyre kevésbé elégségesek – vélte Andy Saunders, aki az Universal, a Columbiát, a Sonyt, számos könnyűzenei nagyságot képviseli.

Ehhez a felvetéshez kapcsolódott az Angol Nemzeti Opera(ENO) digitális producere,

Jonathan King és Kálmán Zsuzsa, az Image Factory vezető tanácsadója beszélgetése. A közösségi média sikerét természetesen a klasszikus zenei szektor is szeretné kiaknázni. King a *Lehetek a barátod?* című provokatív YouTube-videóval elért másfélmillió letöltés titkáról beszél. A kampány egy operához, Nico Muhley *Két fiú* című művének premierjéhez készült.

Kálmán Zsuzsa szerint a közösségi média, például a Twitter, a Facebook ma már a komoly zenében is megkerülhetetlen eszköz. Bár – figyelmeztetett –, aki azt hiszi, hogy ezektől holnap tódulni fognak a koncerttermekbe, óriásit téved. „Amikor Edison kitálta a távirót, úgy reklámozták Amerikában, ez egy csodálatos eszköz, amellyel azonnal üzenhet Alaszkába. Sokan azt mondták, oké, de miért akarnék Alaszkába üzenni? A közösségi média helyzete épp ilyen, új eszközöket és előnyöket hoz, gyorsan reagál, azonnali visszajelzéseket ad – érdemes használni.” Plusz eszköz – vélte – nem pótolja a marketing és PR eszközöket, ám zseniálisan kiegészíti azokat.

Külön beszélgetést szenteltek az olasz helyzetnek, amelyen Marco Tutino zeneszerző és az Amici della Musica di Firenze elnöke, Stefano Passigli leverő képet festett az itáliai állapotokról. A Milánói Scala, a velencei Teatro La Fenice valószínűleg megkapja a szükséges állami támogatást, de a többi 14 operaház egyikének be kell dőlnie ahhoz, hogy a kulturális kormányzat változtasson a támogatási szisztémán. A Firenzében felépült új színház, amelyben Schiff András játszott a decemberi nyitó szériában, valójában félkész, a csodapalota színpadának felszerelésére már nem jutott forrás.

Két jogi és adóügyi információs pultot is fölkereshettek a résztvevők az egyiknél az Egyesült Államokban honos szabályozásról, a másiknál az európai uniós kérdésekről kaphattak tanácsot az érdeklődők.

„Sokukat elkápráztattuk, de itt nagyon kemény üzletelés és továbbképzés folyt, ahogy az IAMA rendezvényeken szokás. Még nincs statisztikánk, de minden zugban, sőt napsütésben a Müpa körül is, telefonnal, lappal, papírokkal nagyszerű zenekarok és művészek adásvétele folyt” – mondta a záró napon Kovács Géza. „Mi ezzel az országgal jól akarunk tenni – hangsúlyozta a főigazgató. Lehet, hogy egy X vagy Z által szponzorált focicsapat nyer, de lehet, hogy veszít. „Mi soha nem veszítünk meccset, és a konferencia megmutatta a világ befolyásos személyiségeinek, itt pezsgő kulturális élet van.” – fűzte végül hozzá Kovács Géza.

Albert Mária

A mi szakmánkban a tehetség és a kreativitás a lényeg

Interjú John Villannel, az IAMA elnökével

IA magyar zenei élet számára nem különösebben ismert az IAMA tevékenysége. Volna szíves néhány szóban bemutatni a szervezetüket?

– Eredetileg az előadóművészek, pontosabban a koncertező művészek brit egyesületéből British Association of Concert Artists – nőtt ki az IAMA, ami egyre több nemzetközi klasszikus zenei menedzsert vonzott, kezdetben főként Európából, de később az Egyesült Államokból, majd Japánból, a Távol-Keletről és mostanra Kínából is. Éppen ezért meg kellett változtatnunk a nevét, nemzetközi művészeti menedzserek egyesületévé. Kicsit olyan ez, mint egy szakszervezet, de természetesen mi nem szakszervezetként működünk, hanem szakmai egyesületként olyan emberek számára, akik koncertező művészeket menedzselnek. Szinte kizárólag ők alkotják a tagságunkat. Kétféle tagság lehetséges. A teljes tagság, ami elsősorban a független művészeti ügynökségek számára előnyös, illetve a társult tagság, amit főként zenekarok, fesztiválok, PR-ügynökségek, utazási irodák vesznek igénybe. Ez utóbbiak tizenhat munkacsoportba tömörülnek, de a legtöbb előnnyel természetesen a teljes tagság jár.

IMilyen előnyöket élvezhetnek az IAMA tagjai?

– Az IAMA egyik legfontosabb előnye, hogy az egész világra kiterjed, Ausztráliától Los Angelesig, és tagsága folyamatosan növekszik. Az elmúlt hat-hét évben a tagok száma megkétszereződött. Napjainkra a művészeti menedzser-ügynökségek legnagyobb nemzetközi szervezetévé vált.

IHogyan működik a szervezet?

– A központunk Londonban van, egy három főt foglalkoztató irodával. Napi szinten ez azzal a feladattal jár, hogy segítjük az ügynökségek egymással való kapcsolattartását, valamint a közöttük lévő információcserét, és néhány időszertű szolgáltatást is nyújtunk, mint például adótanácsadást, elsősorban Nagy-Britannia, Németország és az Egyesült Államok vonatkozásában, valamint bizonyos szintű jogi tanácsadást

is végzünk szintén ezekre az országokra kiterjedően. Telefonos jogi „segélyvonalat” is működtetünk, ami annyit tesz, hogy tagjaink a megadott számon jogi szaktanácsért fordulhatnak szakértőinkhez. Tizenöt percig ingyen beszélhetnek telefonon egy szakjogással, és ezt annyiszor megismételhetik, ahányszor csak szükséges. Természetesen ezzel senki nem él vissza, hiszen egy tizenöt perces telefonbeszélgetés egy jogással, már megfelelő útmutatást nyújthat ahhoz, hogy egy nem különösebben bonyolult jogi kérdésben – például egy szerződés megfogalmazásában – tovább tudjon lépni az illető. Valóban fantasztikus, hogy mennyire hatékony és eredményes ez a szolgáltatásunk, hiszen gyakran előfordul, hogy valakinek éppen csak a szerződés egyetlen pontja nem egyértelmű, de egy mindössze tizenöt perces telefonbeszélgetés egy jogással abszolút képes megvilágítani a kérdést.

Napi szintű tevékenységünk egy másik oldala, ami iránt egyre nagyobb igény mutatkozik és egyre sikeresebb az előadó-művészet terén – elsősorban az Egyesült Királyságban –, az a rádió- és televíziós társaságokkal, illetve a lemezcégekkel való kapcsolattartás. Bár nem vagyunk szakszervezet, mégis jelentős informális befolyásunk van a kollektív alkufolyamatra, mivel az említett társaságok elismernek bennünket. Ennek köszönhetően bizonyos mértékű lobby-tevékenységet vagyunk képesek kifejezni az előadóművészek érdekében, illetve tanácsokkal tudjuk segíteni az előadóművészek számára előnyösebb szerződések létrejöttét. Tevékenységünket a kormány is elismeri. Finanziális támogatást élvezünk a brit kormány részéről egy olyan „szakmai befektetési alaphól”, amely lehetővé teszi például, hogy az Egyesült Királyság területéről részt vevőket küldhessünk egy-egy nemzetközi konferenciára az Egyesült Államokba vagy éppen Kínába. Két évvel ezelőtt például hatan tölthettek egy hetet Kínában ennek a támogatásnak köszönhetően.

A legfontosabb tevékenységeink közé tartozik a konferenciák szervezése, ami által lehetővé tesszük, hogy tagjaink, vagyis az

ügynökségek képviselői személyesen is kapcsolatba kerüljenek egymással. Hagyományosan minden évben áprilisban rendezzük a nemzetközi konferenciánkat, aminek a helyszíne minden negyedik évben London. A tavalyi londoni konferenciánkon 545 résztvevő volt, ami hatalmas szám, ha belegondolunk, hogy London egy nagyon drága város, de a kulturális vonzereje kárpótolt ezért a drágaságért.

ITekintve, hogy az IAMA öt földrészre kiterjed, mely városokat preferálják konferencia-helyszíneként?

– Igyekszünk európai fővárosokat választani konferencia-helyszíneként, de volt már Amerikában is éves konferenciánk. Elsősorban Stockholm, Berlin, Prága, Genf, Párizs, Bécs, Budapest jön szóba, hiszen ezek a fővárosok Európában repülővel egy-két órán belül elérhetők.

IMiért választották most éppen Budapestet?

– Van egy nagyon sikeres együttműködésünk a Művészetek Palotájával, ami kölcsönös elköteleződéssel jár. Mindkettőnk számára nagyon előnyös és kitűnő ez a partnerség, a Művészetek Palotájának is érdekében állt, hogy vendégül lássa ezt a konferenciát. Egyébként valamennyi korábbi együttműködésünk nagyon jól működött, de ez a jelenlegi, ami a Művészetek Palotájához köt bennünket, egészen kiváló.

IGondolja, hogy az utóbbi években megnövekedett érdeklődés a szervezet tevékenysége iránt, és a megduplázódott taglétszám részben a jelenlegi gazdasági válságra is visszavezethető?

– Nem, egyáltalán nem gondolom, hogy ez a gazdasági válság következménye lenne. Mi különben sem úgy tekintünk a mostani válságra, mint egy pénzügyi krízisre. Gazdasági értelemben, a művészeti menedzselés mindig egy nagyon nehéz és kemény biznisz volt. Tudja ez soha nem volt könnyű. De fel kell ismernünk, hogy bizonyos dolgok az utóbbi időben megváltoztak a társadalomban. Megváltozott az ér-

tékrend és átrendeződtek a prioritások, elsősorban a kormányok vonatkozásában. A szórakozás és a szabadidő nyilvánvalóan háttérbe szorul a szociális szempontokkal, vagy az egészség megőrzésével szemben. Ha egy kormánynak arról kell döntenie, hogy kórházat építsen vagy koncerttermet, vagy az orvosok fizetését rendezze vagy a

zenekari muzikusok fizetését, valószínű, hogy az előbbiek javára fog dönteni. De én nem panaszkodnék emiatt, mert évszázadok óta ez a helyzet. A támogatás módja folytonosan változik. De sok olyan ember van a mi szakmánkban, aki hatalmas tapasztalattal rendelkezik, energikus, kreatív és okos. Mondok egy példát: hét évvel

ezelőtt ki gondolta volna például, hogy egy olyan ország, mint Magyarország ilyen csodálatos épületkomplexummal rendelkezik majd, mint a Művészetek Palotája? Amit a magyar állam építtetett fel. Mindez elképzelhetetlen lenne az Egyesült Királyságban.

Kaizinger Rita

Mit tehet az IAMA a szimfonikus zenekarokért?

Beszélgetés Atholl Swaintston-Harrissonnal, az IAMA ügyvezető igazgatójával

I Milyen hatással lehet az IAMA a szimfonikus zenekarok életére?

– Az IAMA tevékenysége nem érinti közvetlenül a zenekarok és a zenekari művészek életét, mivel ez a szervezet az előadóművészetek területén dolgozó menedzserek és ügynökségek közötti együttműködés hálózata, és a közöttük levő minél hatékonyabb együttműködés elősegítése érdekében jött létre. Közvetve azonban mégis hatással van rájuk, amennyiben az információcsere, valamint egy menedzsment részéről a megfelelő stratégia kialakítása nagyon kedvezően befolyásolhatja mind az előadóművészek, mind az együttesek karrierjét.

I Ön szerint az agyonhivatkozott globalizáció és gazdasági válság hogyan befolyásolja a zenekarok lehetőségeit? Elsősorban arra gondolok, hogy van néhány nemzetközileg elismert, úgymond „topzenekar”, amelyek változatlanul járja a világ nagy bangversenytermeit, miközben a nem ebbe a kategóriába tartozó, de mégis nagyon nívós zenekarok számára egyre szűkebb a mozgástér.

– Tudja a globalizáció egy nagyon különös fogalom, és úgy gondolom, hogy nagyon nehéz pontosan meghatározni, hogy valójában mit is értünk alatta. Véleményem szerint a globalizáció a zenekarok számára mindenekelőtt egy nagy lehetőség, és ez a lehetőség elsősorban nem az aktuális büdzsé függvénye, hanem sokkal inkább a kapcsolatrendszerké. Ez természetesen egyaránt magában foglalja a politikai, a gazdasági és a szakmai kapcsolatrendszert, hiszen mindegyikre szükség van. Ha az A, B,

vagy C besorolású zenekar alatt nem a minőséget értem, hanem kizárólag a büdzsé nagyságát, akkor nem annyira az a fontos, hogy mennyi pénzből gazdálkodhatsz, hanem sokkal inkább az, hogy kikkel dolgozol, és kikkel állsz kapcsolatban, vagyis a partnereid mennyire képesek működésbe hozni és előrevinni dolgokat.

Megítélésem szerint elsősorban nem az a fontos, hogy milyen besorolású egy zenekar, hanem hogy milyen minőséget produkál. És a globalizáció épp arra teremti meg a lehetőséget, hogy ha valóban kiváló, akkor ezt máshol is megmutathassa.

I Mindez akár igaz is lehet, de önmagában nagyon nehéz egy mégoly kiváló, ám nem bevezetett branddal ékeskedő, viszonylag ismeretlen zenekarnak kitörni az adott közegből. Ebben a tekintetben azonban rengeteg függ a közönség ízlésétől, valamint a megfelelő reklámtól. Ez utóbbi viszont nagyon költséges dolog.

– Ez egy nagyon jó észrevétel, és nem hiszem, hogy könnyű rá válaszolni, de valóban nagyon fontos szempont. Azt hiszem ez mindig is nagy kihívást jelentett, most is nagy kihívás és a jövőben is az lesz.

I Jelenleg a menedzsereknek nem csak nagyobb kockázatot kell vállalniuk egy-egy szölistáért vagy együttesért, hanem ez a kockázat ráadásul megduplázódik, mivel a gazdasági válság a közönséget is ugyanúgy érinti.

– Valóban van egy megnövekedett kockázat nem csak művészi, hanem finansziális tekintetben is. Ráadásul egy globalizált kö-

zösségben a dolgok sokkal összetettebbek, kevésbé átláthatóak. Mégis úgy gondolom, hogy a nagyobb kockázat nagyobb eredménnyel is jár. De a jelenlegi helyzet valóban rendkívül bonyolult és egyáltalán nem könnyű sikeres megoldást találni.

I Eddigi szakmai tapasztalatai alapján Ön milyen tanácsot tudna ajánlani a magyar szimfonikus zenekaroknak?

– Megítélésem szerint napjainkban egy szimfonikus zenekar számára a turné jelenti a legnagyobb kockázatot. Egy külföldi turné előkészítése a menedzsment és a partnerei számára legalább két év munkát jelent. Ez alatt napi rendszeres munkát értek, mire a turné sikerét befolyásoló összes feltételel megfelelően végigtárgyalja és előkészíti. De mi történik két esztendő leforgása alatt? Például csökkentik a finansziális támogatást. Rendkívül sajnálok, de nem tudsz eleget tenni a korábban megállapodott feltételeknek. Ez tényleg rendkívül nehéz helyzet, hiszen valamennyi szereplő rengeteg erőfeszítést tett annak érdekében, hogy minden rendben legyen.

I A kockázatot ráadásul tovább növeli, hogy a zenekari művészek egyre igényesebbek a turné körülményeivel, a munkafeltételekre vonatkozó előírások rendre szigorodnak és ehhez jönnek még a muzsikus-szakszervezetek, amelyek szintén egyre inkább a sarkukra állnak. Egy első osztályú zenekar tagjai joggal várják el, hogy a szállodában megfelelően tudjanak pihenni, vagy ne kelljen naponta több órát lebarcolt autóbuszokon zötykölődniük.

– Ez egy nagyon fontos észrevétel. Elég, ha az amerikai zenekarok példáját vesszük, ahol a zenész szakszervezetek nagyon erősek és komoly követelményeket támasztanak a turné szervezőivel szemben. Úgy gondolom, hogy a megoldást a mindenre és mindenkire kiterjedő folyamatos párbeszéd jelenti. A gyakorlatban a muzsikuskon áll vagy bukik egy turné sikere, és a

menedzsmentnek ezzel számot kell vetnie. Ugyanakkor a menedzsmentnek van átfogó képe arról, hogy mitől és hogyan működnek jól a dolgok. Ez egy nagyon összetett és bonyolult kép, de a menedzsmentnek ezt a muzsikussal is meg kell ismertetnie. Akárcsak a lemezipar napjainkban. Többé már nem azt a mintát követik, hogy felvételt készítek és enyém a nye-

reség. Ez ma már nem működik. Sokkal inkább az, hogy felvételt készítek, és beszéljük meg, hogy mit és mennyit fektetünk be, mennyi nyereséget várunk el, és milyen arányban osztozunk. Ez sokkal inkább kétoldalú megközelítés. A menedzsment feladata, hogy képes legyen a feltételeket megtárgyalni és közvetíteni a két oldal között.

Kaizinger Rita

A IAMA konferencián a szimfonikus zenekarok képviselői között jelen volt Maurizio Roi, a páрмаi székhelyű Arturo Toscanini Alapítvány elnöke, aki egyúttal az Emilia Romagna tartomány színházait tömörítő egyesület elnöki tisztét is betölti. Vele és az olasz panelt moderáló, valle d'aostai származású Günther Obwexerrel az olaszországi zenei élet mai helyzetéről beszélgettünk.

I A konferencián az egyetlen olyan ország, amelynek delegáltjai önálló panel keretében vitatták meg problémáikat, Olaszország volt. Még a kelet-európai régió egykori szocialista országai is közös panelbe tömörültek. Mindez arra enged következtetni, hogy nem javult az a tendencia, ami Olaszországban a kultúra finanszírozását immár két évtizede folyamatosan jellemzi.

G.O.: A helyzet sok tekintetben hasonló a legtöbb európai országhoz, tekintve, hogy Olaszországot is súlyosan érinti a jelenlegi adósságválság. A mi országunk helyzete azonban annyiban különbözik, hogy azokat a problémákat, amelyekkel a jelenlegi krízis során szembesülni kényszerül, évtizedek óta görgeti maga előtt és mostanra 1900 milliárd euró államadósságot halmozott fel. Ennek következtében az állam ott igyekszik csökkenteni a kiadásokon, ahol csak tud. És nyilvánvalóan, ha választani kell aközött, hogy egy kórház szubvencióját csökkentsék, vagy egy szimfonikus zenekart, akkor a szimfonikus zenekartól fog-

nak pénzt elvonni. A Berlusconi-kormány az elmúlt évtizedben nagyon nagy mértékben, csaknem 50%-kal csökkentette a kulturális kiadásokat. Ez azonban olyan méretű tiltakozást váltott ki az állampolgárokból, hogy több pénzt már nem vontak el a kultúrától, hanem felemelték a benzin árát, amelyből literenként 2 centet a kultúra támogatására fordítanak.

M. R.: A helyzet a korábbakhoz képest annyiban változott, hogy a kulturális intézmények támogatásának csökkenő tendenciája idén megállt, és stabilizálódott, ami annyit jelent, hogy ebben az évben nem volt több elvonás. Ezzel együtt az említett intézmények anyagi helyzete összességében mégis romlott, tekintve, hogy a jelenlegi kormány – ami összehasonlíthatatlanul jobb a megelőző, Berlusconi vezette kormánynál – az Olaszországot sújtó gazdasági válság miatt az Európai Unió által előírt stabilizációs program végrehajtása érdekében sok forrást elvont más – közigazgatási – intézményektől, például a tartományi önkormányzatoktól, amelyek jelentős részt vállaltak a területükön működő zenei intézmények alaptevékenységének finanszírozásában. Ehhez járul az a körülmény, hogy a magáncégek is egyre kevésbé képesek szponzorálni a kultúrát. Az összkép finansiális téren tehát továbbra sem javult, sőt azt mondhatnám, hogy tovább csökkentek a támogatási lehetőségek.

G.O.: Nem szabad elfelejteni, hogy az egyre csökkenő magánszponzoráció mellett a reálgazdaság recessziója miatt a többi közintézmény is bajban van. Egyre romlik a szolgáltatások színvonala az óvodákban, iskolákban, mert nincs pénz fejlesztésre, állagmegóvásra. Nem tudom, hová fog ez fajulni. Jelenleg a tartományi, megyei, vá-

rosi önkormányzatok még próbálják betömöködni azokat a réseket, amelyeket a központi elvonások ütöttek a zenei intézményekben. De az operaházak is hatalmas adósságokat halmoztak fel az évtizedek során.

M.R.: Mindez nem a kormányzat negatív szándékainak, hanem az általánosan rossz gazdasági helyzetnek a következménye. Ugyanakkor azt is el kell mondani, hogy az előző kormány idején elvesztegettünk tíz évet azzal, hogy nem hajtottuk végre zenei intézményeink radikális reformját. Ezek mélyreható átalakítása nélkül ugyanis bármennyi pénzt fordítanának is a mindenkori kormányok a kultúrára, az csak marginálisan kezelné a problémát. Az olasz zenei életnek ugyanis radikális reformokra van szüksége.

I Melyek a válságtól leginkább sújtott ágazatok?

G.O.: Olaszországban figyelembe kell venni az egyes műfajok közötti hierarchiát. Előbb szüntetnek meg egy szimfonikus zenekart, mint egy operaházat. Létezik egy központi alapítvány, amelyből valamennyi előadó-művészeti ágat finanszírozzák, nemcsak a zeneművészetet, hanem a filmeket és a prózai színházakat is. Ennek az éves költségvetése mintegy négyszáz-millió euró. A zene területén maradvá a hierarchia csúcán az operaházak állnak, őket követik a szimfonikus zenekarok, a kisebb zenei együttesek és a hangversenyszervező egyesületek. A milánói Scala és a Santa Cecilia Academia helyzete természetesen kivétel, hiszen a Scala az olasz kultúra zászlóshajója, következőképpen még a mostani helyzetben is jelentős magánszponzorációra támaszkodhat, ami esetében több, mint az állami tá-

Foto: Roberto Ricci

mogatás, míg a többi operaháznál ez fordítva van. A Santa Cecilia Academia pedig nem játszik operát, így kevesebb állandó fix kiadással kell számolnia.

I Milyen reformokra lenne szükség annak érdekében, hogy a zeneművészet helyzete javuljon?

M.R.: Mindenekelőtt az operaházak struktúráját kellene megreformálni. Többféle elgondolás létezik arra vonatkozóan, hogy ezt hogyan kellene végrehajtani. Ha megkérdezi például Marco Tutino zeneszerzőt, aki szintén tagja a mostani panelnek, valószínű, hogy neki az enyémtől különböző elképzelései lesznek. Az én véleményem szerint az operaházak működését az operaelőadásokra kellene korlátozni. Jelenleg az olasz operaházak olyanok, mint a szupermarketek: megtalálható bennük minden. Alapjában véve a mi operaházaink még mindig 19. századi intézmények, amelyek ebben a formában már működésképtelenek, mivel a fix társulati létszám miatt nagyon magas állandó költségeik vannak. Ezt kellene összekötni az Általános zenei törvény módosításával, hogy egyes zenekarok számára lehetővé tegyük a létszámbővítést, ami jelentős mértékben elősegíthetné a ma Olaszországban meglehetősen gyenge szimfonikus aktivitás megerősödését. A tartományi rendszerbe integrált független ze-

nekarokra és független balett-társulatokra lenne szükség, amelyek nem tartoznának a társulathoz, de a tartományi székhelyek nagy jelentőségű színházaival együttműködve az operai igényeket is ki tudnák szolgálni, egy jól összehangolt és igény szerint bővíthető rendszerben. Ennek megvalósításához persze több pénz kellene. Olaszországban 13 operaház működik, és a zeneművészetre szánt teljes évi költségvetés mindössze 200 000 000 euró, ami annyi, mint a két párizsi operaház éves költségvetése. Két évvel ezelőtt a Berlusconi-kormány kulturális minisztere módosította az operaházakról szóló törvényt, amivel lényegében 30%-kal próbálta meg csökkenteni az ott dolgozók fizetését. Végül nem oldott meg semmit, és ma az operatársulatok többsége komoly bajban van, tekintve, hogy a struktúra átszervezésének elmaradása miatt továbbra is nagyon magas állandó kiadásai vannak.

G.O.: Ráadásul, ha egy színháznak mégis csökkenteni kell a kiadásait, akkor legkevésbé a társulat költségeit tudja megkurtítani, hiszen az erős szakszervezetek azonnal heves tiltakozásba kezdenének.

M.R.: A finanszírozás mellett azonban a kultúrpolitikát is újra kellene gondolni. Az elmúlt húsz évben az olasz televízió sztárszisztémája nem a zene- és a színházmű-

vészetet erősítette, hanem a nagy eseményeket, a látványra és a show-elemekre építve. Az olasz alkotmány 9. paragrafusa azonban előírja az állampolgároknak a kultúrához való jogát, ami annyit jelent, hogy a kultúra nem időtöltés, nem ceremónia és nem üzlet, hanem mindenekelőtt jog, amelyet az állam kötelessége biztosítani.

I A televíziós show-műsor is a kultúra része....

M.R.: Ez igaz, de nem művészet, hanem időtöltés, aminek célja a szórakozás. Akárcsak a popzené vagy a tánczené. Mindazt, ami önállóan is megél a piacon, mert üzlet, szükségtelen anyagilag támogatni. A Beatlest felesleges finanszírozni, mert önállóan is megáll a lábán. Finanszírozni azt kell, ami nem képes eltartani magát, mint például egy Mozartot játszó vonósnégyes. Nem grandiózus eseményekben és szórakoztatásban kell gondolkodni, akkor, amikor a kultúra szubvencionálásáról beszélünk, hanem mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni a művészi tevékenységet. Ha választani kell, hogy lemondok minden programot és elköltöm az egész évi költségvetést, azért hogy Maestro Mutit megszerezsem egy estére, vagy rendezek egy évben öt színvonalas koncertet, akkor az utóbbi mellett kell döntenem.

Kaizinger Rita

Aránytalanságok a zenekarok támogatásában

Kilenc zenekar részesült abból a csaknem 1,5 milliárd forintos összegből, amelyet fővárosi komolyzenei együttesek rendkívüli támogatására csoportosított át a Nemzeti Erőforrás Minisztérium (NEFMI). A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége (MSZZSZ) nyilatkozatot tett közzé, amelyben hangsúlyozzák, hogy nem értenek egyet azzal az eljárással, amelynek keretében az előadó-művészeti törvény normatív szabályozási rendszerét megkerülve, a szakmai szervezetekkel való konzultációt teljes egészében mellőzve osztották fel a csaknem 1,4 milliárd forintnyi összeget.

Ez a pénz messze meghaladja az egész országban tevékenykedő szimfonikus zenekarokra 2012-ben az előadó-művészeti és a költségvetési törvény alapján juttatott összeg egészét. A döntés diszkriminatív módon figyelmen kívül hagyott számos ugyancsak nehéz, illetve bizonytalan helyzetben lévő együttest, köztük az ország kulturális élete szempontjából nélkülözhetetlen feladatokat ellátó vidéki zenekarokat, illetve a Rádiózenekart, továbbá aránytalan és megszegyenítő különbségeket teremtett az egyes fővárosi, illetve a budapesti és a vidéki zenekarok között – szögezik le a nyilatkozatban.

Kifejezték továbbá: öröm, hogy a kormány és a NEFMI a nehéz gazdasági helyzet ellenére figyelmet és jelentős pénzeszközöket fordít a szimfonikus zenekarok működésére, újabb forrással bővítve a területre jutó támogatásokat. De a támogatás felosztási arányai minden feltételezhető jó szándék ellenére ellentétes hatást váltottak ki.

Ez elkerülhető lett volna, ha az intézkedés nem kerüli meg a törvényi szabályozó rendszereket, a miniszter tanácsadó testületeként működő Zeneművészeti Bizottságot, a Nemzeti Érdekegyeztető Tanácsot, valamint a területet legjobban ismerő szakmai érdekképviseleti szervezeteket.

Az összeg nagy részét három zenekar között osztották fel. A Budapesti Fesztiválzenekar 500 millió, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar 300 millió, a Concerto Budapest pedig 480 millió – ebből tartozásállománya rendezésére 180, működéséhez pedig 300 millió – forintos támogatásban részesült.

A maradék 100 millió forint bat további együttes között oszlik meg: a Duna Szimfonikus Zenekar 10 millió, a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar 15 millió, az Óbudai Danubia Zenekar 15 millió, a MÁV Szimfonikusok 20 millió, a Zuglói Filharmónia Szent István Király Szimfonikus Zenekara 30 millió, a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara pedig 10 millió forintot kapott.

TISZTELETJEGGYEL – véleményrovat

Így támogatunk mi...

„Csakbogy nem olyan idöket élünk, amikor támogatni tudjuk a kultúrát, legyen az zene, színbáz, irodalom, képzömművészet... Tényleg nincs? Tényleg itt tartunk?” – írtuk néhány hónappal ezelött a Magyar Rádió zenei együtteseinek vesszöfütásáról. (Zenekar 2011/06) Hogy mi volt a felvetés? Csupán annyi, hogy nálunk mintha nem ismernék azt a gondolkodást, amelynek lényege, a kultúra nem tartozik a rögtön megtérülö befektetések közé, nem hozza be azonnal a ráfordított költségeket. Mindaz csak hosszú távon térül meg, a tudatban, az agyokban, a gondolkodásban. S ez az, amiről, ha ma lemondunk, gyermekeink meg az ö gyermekeik látják kárát.

Nos, nem véletlenül idézzük most ezeket a mondatokat. Úgy látszik, tényleg itt tartunk. Bár egyetlen pillanatra, vagy inkább csak első

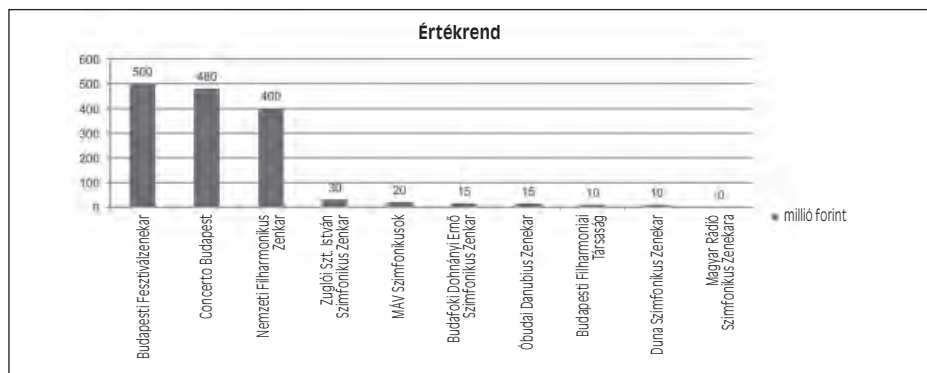
pillantásra mintha úgy tetszett volna, a kultúráért is felelős minisztérium megértette, mi a felelössége, megértette, nem herdálhatja el azt a tudást, tehetséget, amit a zeneművészet, a zeneművészek felhalmoztak. S a miniszter bejelentette, egyszeri támogatást ad a budapesti zenekaroknak.

És itt állunk is meg egy pillanatra. Egyszerit? És azután mi lesz? Budapesti zenekaroknak, vagy inkább „A” budapesti zenekaroknak. Minden budapestinek, esetleg csak néhány- nak? Szimfonikus zenekaroknak? Kamarazene- karoknak? Szólistáknak? Vagy csak a kiválasztottaknak? És mi lesz a nem-budapestiek- kel? És miért kap az egyik negyvennyolcszor többet, mint a másik? Sorjázna a kérdések. Talán tényleg nem kellene ünneprontónak lenni abban a pillanatban, amikor a szűk esztendőknben jóra fordulni látszanak a dolgok, legalábbis az a néhány, utöbb nevesített

zenekar szempontjából, de hát mégsem lehet nem tudomásul venni, hogy bizony a bejelentés, mint már annyiszor a hirtelen jött ötlet, a megalapozatlanság, az alkalmiság óhatatlan érzetét kelti. Ráadásul a kedvezményezetteket is különös, kínos, paradox helyzetbe hozza. Ök adjanak magyarázatot arra, mi és miért történt? Higgyék, hogy nekik „jár”, ellentétben a többiekkel? Vagy csak egyszerűen vegyék tudomásul a döntést, s használják ki, amíg lehet a kivételezettséget, a „ma nekem, holnap neked” gondolkodásával?

Így is lehet. Persze azért azt se feledjük, ez a támogatás nem old meg semmit. Átmenetileg esetleg betöm lyukakat, átmenetileg lélegzet- vételhez juttat zenekarokat, de a zenei mű- vészvilág egészének nem hoz, nem hozhat nyugalmat, nem teremt meg a kiegyensúlyozott munka lehetőségét. Valószínűleg nem is az a célja. Inkább a figyelemelterelés a valódi, napi gondokról. Így aztán ahelyett, hogy olda-

Vélemények:

Kocsis Zoltán

a Nemzeti Filharmonikusok főzeneigazgatója

„...azt gondolom, a hatalomnak újra kellene gondolnia a kultúrához való viszonyát. Mert most úgy tűnik, hogy ezzel a nagy adakozással, a közel 1,5 milliárdos támogatással valamit letudtak. Természetesen örülök, hogy visszakaptuk a költségvetésünkben hiányzó 300 millió forintot, de nem volt egészen helyénvaló, hogy egy zenekart megmentettek, a többi pedig nagyon kevés pénzt kapott. Úgy vélem, ezt másképp kellett volna csinálni...”

Cyüdi Sándor

a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatója, a Szegedi Szimfonikus Zenekar vezető karmestere és művészeti vezetője

„Felemás érzés töltött el a hír hallatán. Egyrészt pozitív dolognak tartom, hogy az ország kétségtelenül nehéz gazdasági helyzetében, amikor minden szférában az állami kiadások visszafogása látható, a kultúra e fontos területén (és önmagában az is örven-

detes, hogy a komolyzenét, a szimfonikus zenekarokat ide sorolják) szükséghelyzetben mozgósíthatók kormányzati pénzek. Másrészt az Előadó-művészeti törvény szellemétől idegennek tartom, hogy a normativitást megkerülve, a törvényben szabályozott támogatási rendszeren kívül osszanak ki jelentős, sőt, az összes első kategóriába sorolt magyar zenekar állami támogatására meghatározott keretnél nagyobb összeget. Ha egyszer az állam törvényben rögzítette, hogy milyen rendszerben támogatja a terület szereplőit, akkor egyesek külön támogatása (ráadásul ilyen mértékben) devalválja az elsődleges elosztás komolyságát. Az eset kapcsán mindenesetre az a remény ébred bennem, hogy az új minősítési rendszerben, 2013-tól belépő „nemzeti előadó-művészeti szervezet” kategóriába sorolt zenekarok szintén az eddigi országos kereten felül, külön pénzalapból kapnak majd az állammal most kötendő közszolgálati szerződésükben vállalt többletfeladatok ellátásért cserébe további támogatást és nem az eddigi keret egy része lesz elkülönítve (nyilván a többi együttes támogatásának csökkenése árán) az új legfelső kategória számára.”

ná, fokozza a belső feszültséget. Elmérgesíti a szakmai kapcsolatokat, hisz, hogy néz ezután egymás szemébe művész és művész, egyik és másik zenekar, fővárosi és fővároson kívüli. S persze a kulturális kormányzat és szakma. Mert az egyre nyilvánvalóbb, a döntés úgy született, hogy egyetlen szakmai grémiumot sem kérdeztek meg, véleményükre valószínűleg senki sem volt kíváncsi. Akik határozta, nem támaszkodtak a szakemberekre, pedig a sokat emlegetett, s méltán óhajtott „jó államra” épp az a jellemző, hogy használja a szakértőket, bizalommal van irántuk, kéri és megfogadja tanácsait. Tudjuk jól, manapság a kultúra más területén sincs ez másként, ez persze a zeneművészeket aligha vigasztalja. S mindezen közben mégiscsak úgy gondoljuk, végig kellene gondolni, nyugodtan, higgadtan, és legfőként szakszerűen az egész támogatási rendszert. Vagy tessék kimondani, hogy nincs támogatás, hogy az állam képtelen

egyetlen művészeti területet is eltartani, s tessék, helyezzük piaci alapokra a kultúrát. De akkor valóban helyezzük piaci alapokra, aztán meglátjuk, mi történik. Helyezzük piaci alapokra, de akkor ne legyenek kivételezettek, a kormányzat (s nem a művészi rang!) szempontjából első-, második- és harmadrangú együttesek, szólisták. Akkor ne fordulhasson elő, ami a Rádiózenekarral és Kóruossal, hogy főhatósága, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (bármit is jelentsen az elnevezés!) egy szép napon áthelyezi egy reklámügynökségbe, amely a Pannónia Művészeti Szolgáltató Kft. névre hallgat, ezáltal „le nyelve” a korábbi, egymilliárdos támogatás tételét, viszont ily módon elveszítette az előadó-művészeti törvény adta lehetőségeket, így például a jegybevétel nyolcvan százalékáig felajánlható társasági adót. S akkor ott van a Magyar Állami Operaház kérdése is. Az egyfelől drasztikusan és folyamato-

Hollerung Gábor

a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar vezetője

„Dilettáns döntés született”

„Mi ebből a közel 1,5 milliárd forintos összegből 15 milliót kaptunk, és ez az összeg megalázó, sértő, debonesztáló. De a többi zenekar esetében is úgy vélem, dilettáns döntés született. Elfogadhatatlan bármilyen ezt indokoló érv, és legfőképpen az, hogy az elosztást nem egyeztetették szakemberekkel. Bár Szócs Géza államtitkár nyilatkozataiból már korábban is tudtuk, megvannak a saját tanácsadói, és nem is kíváncsi a terület véleményére...”

Ebben az esetben biába jó a koncepció – az együttesek támogatása –, ha a kivételezésbe ekkora hiba csúszik. Az NFZ-t és a Fesztiválzenekart leszámítva – hiszen két vitán felül álló együttesről van szó –, minden érintett zenekar esetében destruktívnak tartom a döntést. Ugyanis az összeget úgy osztották szét, hogy semmilyen átgondolt szempontrendszer alapján nem mérték össze az együttesek helyzetét. Az ilyen döntések pedig nagyon demoralizálók...”

A kemény munkának nincs becsülete

A Dohnányi Zenekar 140 millió forinttal kapott kevesebb pénzt az utóbbi két évben, mint a korábbi időszakban, s a költségvetése jóval kisebb, mint bármelyik vidéki együttes büdzséje. 300 millióból gazdálkodunk, és 80 ember van nálunk állásban. A tavalyi évben már kevesebb támogatást kaptunk, mint a költségvetésünk fele, és a többi pénzt saját bevételként kellett produkálnunk. Erre azonban csak úgy vagyunk képesek, hogy a muzsikusaink baláltra dolgozzák magukat. Két éve nem tudunk túlszolgálatot fizetni, és ezt az emberek kénytelenek tudomásul venni. Mindenki megérti, hogy kevesebb pénzért

san csökkenő állami támogatás, amely akár csoportos létszámleépítést von maga után, megszüntetve az egész magánénekesi tárat (ettől kezdve tehát a dalszínháznak nincs egyetlen közalkalmazott énekes), másfelől ugyanannak az összegnek meglehetősen majdani visszaforgatása, ha az Erkel Színház megnyílik. Ha... Akkor most megvan a pénz, vagy nincs? Szükség van a művészekre, műszakiakra, vagy sem? Most nincs, akkor majd lesz? Addig hol muzsikálnak, énekeljenek? Az aluljárókban?

Kellene a megszorítások, a következetes, célirányos megfontolt gazdálkodás. Ezt a mai helyzetben senki nem kérdőjelezi, nem kérdőjelezheti meg. De, miközben – úgy tűnik – „téma nélküli improvizálás” folyik, menthetlenül pusztulnak hosszú évtizedek alatt létrehozott értékeink, pedig épp a mai, nemzeti gondolkodásnak kellene tudnia, jövő aligha építhető kultúra híján.

(zk)

PÉNZ-PÉNZ-PÉNZ

többet kell dolgoznia, mert csak így maradhat meg az állása. Mi egy szezonban 70-80 valódi koncertet adunk, amelyek műsora mind különböző. Rengeteget dolgozunk, hogy életben maradjunk, mégis a plusztámogatásból csak ilyen keveset kapunk... Mindez egyrészt azért demoralizáló, mert ezek szerint az igazán kemény munkának nincs becsülete, másrészt pedig azért, mert van, aki arra hivatkozva, hogy a harmadik legjobb zenekar, elég pénzt tud kisírní magának, és senki sem vizsgálja meg alaposabban sem a hangverseny- és nézőszámát, sem a bevételeit és kiadásait, sem pedig azt, hogy mennyibe kerül ennél az együttesnél a vendégművész, a kíséző. Mellesleg az sem tűnik fel senkinek, hogy ez az együttes az egyébként állásban nem foglalkoztatott muzikusaiból önállóan már ki sem tud állni egy komolyabb hangversenyen. Szeretnénk egyszer mi is ennek a pénznek csak a felét megkapni egy évadra, és rögtön nem lennénk rákényszerítve arra, hogy a zenészeink havonta 15-20 tüsszolgálatot teljesítsenek.

Nagyon rossz üzenete van ennek a támogatásnak. Ezek után ugyanis nem mondbatom azt a zenekaromnak, hogy nincs pénz. Ha arra van keret, hogy egy rosszul gazdálkodó együttes, amelynél nincs állásban egyetlen muzikus sem, ekkora támogatást kapjon, akkor igenis van pénz...

Nincs azonos mérce

A Dobnányi Zenekar is katasztrofális helyzetben van. Az önkormányzatunktól idén több pénzt kapunk, viszont a feladataink is sokasodtak. Pl. arra is érdemes lenne odafigyelni, hogy a közönségépítésért talán mi tesszük a legtöbbet. Ha összevetjük a támogatási összegek arányait, bizonyos, hogy pl. a Fesztiválzenekar nem 30-szor jobb a Dobnányinál... Ha pedig a támogatásra való rászorultság mértékét tekintjük, akkor éppen a Dobnányi Zenekar van méltatlanul sokszorosan nehezebb helyzetben a kiemelten támogatottnál. Az állam ezért a kiemelt támogatásért mit kér a Concertótól? Hogy csinálja továbbra is azt, amit eddig? Adjon ilyen kevés koncertet, ilyen alacsony nézőszámmal?! Gyakorlatilag egyetlen állásban lévő muzikus nélkül? Itt vissza kell utalnom a támogatás rossz üzenetére.

Konkrétan arra, hogyba az állam olyan együtteseket támogat, amelyekben nem fizetnek a dolgozóik után járulékokat, az súlyosan igazságtalan azokkal szemben, akik a járulékok és adók fizetésével jelentős terhet vállalnak, ám a muzikusaiknak egzisztenciát kínálnak. Másrészt mindennek hamis szakmai üzenete is van, mert nyilvánvaló, hogy stabil állomány és az ezt feltételező műhelymunka nélkül nem teremthető igazán magas színvonalú együttes. Az a tény, hogy a 2002-es közalkalmazotti bérfejlesztést követően a Dobnányi Zenekar meg tudta teremteni stabil, kb. 70 fős állományát, nem kis mértékben járult hozzá, hogy az együttes az elmúlt évtizedben az ország egyik meghatározó szimfonikus zenekarává vált.

Úgy tűnik, a politika elegendőnek tartja, hogy egy-két embernek higgyen.

A mi szakmánk nagyon gyenge

Sajnos, a mi szakmánk nagyon gyenge, nem képes semmivel úgy kiállni a politika elé, amivel aztán ne lennénk megoszthatóak. Még a zenekari szövetség ülésén sem lebetett a közel 1,5 milliárd forint szétosztásáról beszélni. Nem esett szó a nemzeti besorolásról sem, ezt a nagyon lényeges változást sem beszélték meg a szakmával.

Mi továbbra is egymásban látjuk a konkurenciát. A nemzeti kategóriával is az a baj, hogy megint el akarja mosni a valódi teljesítményt, és ezt elfogadhatatlannak tartom. Ha ugyanaz a keret, ugyanolyan kritériumok alapján kapnák az együttesek a pénzt, akkor mindegy lenne, ki van a nemzetiek közé sorolva, mert szerintem sokan nem a címre vágyunk. Várhatóan azonban az ide került együttesek jutnak majd ismét jelentősebb összeghez. Így megmarad a status quo.

Akadnak vidéki zenekarok, amelyek relatív sok pénzből gazdálkodnak, és valóban jó teljesítményt nyújtanak. Vannak zenekarok, amelyek kényelmesebben élnek, és ha jövőre bevezetnék, hogy a pénzelosztás nagyobb mértékben függ a koncertszámtól, az eladott jegyek számától, akkor már nem jutnának olyan jelentős összeghez, mint korábban.

A következő évtől kezdve végre nem az önkormányzati támogatás alapján osztották volna szét a pénzt, és többet számított volna

a zenekar teljesítménye. Az új kategóriákkal azonban megint nem az a fontos, hogy ki hogyan dolgozik. Ismét ott tartunk, akár az előadó-művészeti törvénnyel. Az elvek jók, csak a végrehajtás nem... Ha nem leszünk hajlandók a teljesítmény szempontrendszerét felértékelni, az utánunk jövő generációknak lassan nem lesz hol zenélniük, arról nem is beszélve, hogy nem lesz kinek... Természetesen nagyon nehéz teljesítmény centrikus szempontrendszert képviselni a mindenkori szakmai kollégiumoknak, ha a tagjaik távol tartják magukat a terület együtteseinek előadásaitól.

Előre mutató zenekari finanszírozás

Nem mások összeomlásától kellene remélnünk a saját túlélésünket, hanem meg kellene gondolnunk, mi lehet az előre mutató zenekari struktúra illetve finanszírozás. Persze az állam is elmondhatná, mennyiért mit vár. Világos meghatározásra lenne szükség, hogy mitől zenekar a zenekar, és az sem elfogadható, hogy az egyikben közel tízszer akkora a jövedelem, mint a másikban. Vegyük már észre, hogy a posztstálinizmus mechanizmusainak szent tebeneit hurcoljuk a hátunkon. Ebhelyett elvekre, szakmailag megalapozott minimum programokra volna szükség. Ha továbbra is kétségbeesetten ragaszkodunk illogikus múltunkhoz, akkor előbb-utóbb hol itt, hol ott bekövetkezik a krach. Ilyenkor az állam – ha számára fontos ember ül ott pozícióban – beavatkozik. Így látólag mindent meg lehet úszni...

Persze ha mindaz, amit mi értéknek tartunk, nem jut el az emberekhez, akkor egy évtized elteltével nem lesznek együttesek. A Dobnányi Zenekar – hiból vagy kényszerből – rengeteg olyan dologgal foglalkozik, amivel más együttes nem. Miközben leminősített, alulf finanszírozott társulat vagyunk, egyre többen másolnak bennünket. Akkor talán mégiscsak tudunk valamit... Pedig nincs semmi titkunk. Egyszerűen sokat dolgozunk, mert csak így tudjuk megmenteni a zenekart. De annak örülnék már, ha arról szülnéne végre koncepció, hogy a valódi teljesítmény és az értéktérítés alapján hogyan osszának állami támogatást... R. Zs.

LAPZÁRTÁNK IDEJÉN SAJTÓTÁJÉKOZTATÓT TARTOTT A NEMZETI ERŐFORRÁS MINISZTERIUM KULTÚRÁÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRA, SZÓCS GÉZA, VALAMINT A CONCERTO BUDAPEST ZENEKAR ZENEIGAZGATÓJA, KELLER ANDRÁS HEGEDŰMŰVÉSZ

Keller az MTI érdeklődésére elmondta, igaz, hogy néha 100-an is pódiumon vannak, de idén senkivel sem köthettek szerződést, mert nem volt fenntartó. Reméli, hogy a 300 milliós támogatás 2012 végéig elég lesz, a 180 millióból pedig futja a köztartozásokra, hogy melyek ezek, nem részletezte. A szerződéseket szeptemberben fogja megkezdeni, létszámra vonatkozó információt nem adott, de a szerződési struktúráról elmondta: hasonlítani fog a Budapesti Fesztiválzenekaréhoz, a kulcspozícióban

lévők kapnak teljes körű szerződést, az éves programban részt vevők tartoznak majd a második sávba, és az alkalmi (kiséző) közreműködők rugalmas szerződést kaphatnak. Megjegyezte: a munka törvénykönyve csak 2014-től írja elő, hogy munkahely legyen a zenekari tagság.

Szócs Géza példaértékűnek tartja, hogy a kormányzati átcsoportosítással 1,4 milliárd forint fordítható a budapesti zenekarokra, és ebből 300 millió egyszeri támogatás jut a Concerto Budapestnek, 180 millió a tartozások kiegyenlítésére. Az MTI kérdésére, mely szerint voltak együttesek, amelyek igen keveset kaptak ebből a pénzből, az államtitkár azt válaszolta, most folyik annak a rendszernek a kidolgozása, amelyben a besorolások alapján lehet megoldani a finanszírozást.

Versenypsichológia a zenében

Dr. Lénárt Ágota a Semmelweis Egyetem tanszékvezető egyetemi docense, pszichológus, pszichoterapeuta. Emellett több edzői fokozattal rendelkezik, (sportlövő szakedző, íjász, számszeríjász edző) aktív sportoló. A sportlövészet után ma a számszeríjászatban tudhat magáénak magyar és nemzetközi díjakat, elismeréseket. 1987 óta folyamatosan foglalkozik olimpiai keretek, válogatott keretek, sportolók lélektani felkészítésével. A sportolóknak, növendékeinek a gyakorlatban tudja bizonyítani, hogy az általa tanított módszerek sikeresen alkalmazhatók a célok elérése érdekében. A 2012-es olimpiai csapat vezető pszichológusa. Rendkívül sokoldalú tevékenységét bizonyítja, hogy elsőként érkezett a vörösiszap-katasztrófa áldozataihoz, a hurghadai buszbaleset sérültjeihez, de pszichológiai szempontból ő értékelte a tv-ben Rakonczay Gábor kenus sportteljesítményét is.

I A sportolók és muzsikuskok problémái közötti összehasonlítást is joggal vállaltja magára, hiszen több mint tíz év begedűtanulás után, egy ifjúsági zenekarban még Kobayashi Ken-Ichiro vezénylete alatt is játszott, ami egész életére meghatározó élménye marad.

– Sokszor keresnek meg azzal a kérdéssel, hogy van-e hasonlóság a zenészek és a sportolók között. Igen, a zenészek és a sportolók teljesítménye ugyanolyan „csúcra járatás”, tehát egy adott feladatra kell nagyon jól előkészülni, és egy adott pillanatban nagyon jól előadni. Közös pont, hogy egy hosszú felkészülési fázis után, a megfelelő pillanatban tudni kell hozni az edzések, illetve a gyakorlás során elsajátítottakat. Egyébként fantasztikus kapcsolat van a zene és a sport között, hiszen a sportban is minden ritmusra zajlik. Remélem, az a régi szemlélet már nem él, amikor a zenészek a sérülés elkerülése végett nem sportoltak, hiszen ahhoz, hogy valaki jól tudjon teljesíteni, fizikailag is jó állapotban kell lennie. Egy szellemi tevékenységhez, ami viszonylag kis fizikai mozgással jár, nagyon jó állóképességgel kell rendelkezni. A mozgással béta-endorfin szabadul fel, (béta-receptor blokkoló helyett...) ez a szervezet saját boldogság hormonja, ami fizikai terhelésre szabadul fel, és nagyon sok lelki-idegi problémán tud segíteni.

I A sportpszichológiai módszereket a hétköznapi életben is remekül lehet alkalmazni. Melyek ezek az alapvető módszerek?

– Négy alapvető módszercsoportot lehet megkülönböztetni. A relaxációs módszerek, ezen belül az autogén tréning különböző fajtái. Ez a szervezet tehermentesítését jelenti, egy adott feladat előtti átkapcsolást nyugalmi állapotra. Ezt a relaxált állapotot fel lehet használni a mentál tréningre. Ez azt jelenti, hogy gondolatban lejátszódnak a különböző mozgássorok, gyakorlati elemek. Ha „fejben” el tudom képzelni a mozgássort, vagy el tudom játszani a darabot, az azt jelenti, hogy a séma jól működik, és nagyobb valószínűséggel tudom a megfelelő pillanatban előhozni. A másik ilyen módszer a modellezés. Fel kell készülni arra, hogy ha valami nem sikerül, azt hogyan lehet áthidalni, milyen azonnali mentő megoldást lehet alkalmazni. A korcsolyázókat például kifejezetten tanítják arra, hogy ha elesnek, hogyan tudnak úrrá lenni a helyzeten, hogy ne essen szét az egész kűr. Ez nem a produkciótól való félelmet jelenti, hanem a hibák esetére a jó értelemben vett mentési technikákat. A harmadik a figyelem koncentrációja. Ez nem csak azt jelenti, hogy miképp lehet a figyelmet egy adott feladatra irányítani, hanem, hogy melyek azok a pillanatok, ahol lazítani lehet. Sportolóknál gyakori hiba, hogy reggel nyolckor elkezdnek figyelni, és mire este hatkor bekerülnek a döntőbe, már képtelenek koncentrálni. A figyelem korlátozott kapacitású egysátor-nás rendszer, amelynek a biológiai törvényeknek megfelelően pihenést kell biztosítani. A koncentráció és a lazítás váltakozása begyakorolható, és megfelelő módon alkalmazható. A negyedik csoport az úgynevezett kognitív módszerek, a gondolkodással kapcsolatos stratégiák. A gondolat irányja meghatározza a teljesítményt. Ez a sportolóknál és a zenészeknél is könnyen ellenőrizhető az úgynevezett „célformulával”. Megkérdezzük, hogy mire gondol az illető verseny illetve koncert előtt és közben. Itt rögtön kiderül, ha gondolkodásbeli programozási hibája van. Ha a sportoló azt mondja, hogy ez neki nem fog sikerülni, múltkor is itt rontotta el, akkor már belekerült egy negatív gondolati spirálba, amely befolyásolja a teljesítményét. Ennek az ellenkezője is elő szokott fordulni hibaként, amikor valaki elképzeli, hogy ő a bajnok, holott még nem az. Elképzelné a sikerhez vezető utat kell. A pekingi olimpia előtt összegyűjtöttem jó néhány kínai szólást, közmondást, hogy

Dr. Lénárt Ágota

pszichológus, pszichoterapeuta, tanár, sportlövő szakedző, tanszékvezető egyetemi docens

Sportpszichológiai tevékenység: Olimpiai keretek, válogatott keretek, sportolók lélektani felkészítése, 1987-től folyamatosan (Országos Sportegészségügyi Intézet, Neuropszichiátriai és Sportpszichológiai Egység).

Személyes sporteredmények sportlövészetben: csapat magyar bajnoki cím, háromszoros World Masters Games győztes (Senior Olimpia); Számszeríjászatban: Field kategória, 1993-tól; Többszörös magyar bajnok és csúcstartó; többszörös egyéni és csapat Európa és Világ Kupa győztes. Többszörös EB, VB érmes, egyéni VB ezüstérmes; Kilencszer nyerte el sportágában az év sportolója címet.

egy kicsit ilyen módon is inspiráljam a sportolókat az előttük álló megmérettetésre. Egy kínai mondás szerint az emberek nem a hegymászásban szoktak elbukni, hanem az előttük álló göröngyben. Ha csak a hegycsúcsot látom, de nem tervezem meg az utat, nincs megfelelő felszerelésem, akkor a cél számomra elérhetetlen. Tehát a sportolónak nem csak a dobogót kell látnia, amin éremmel a nyakában áll, és a zenésznek sem csak a felcsattanó tapsot kell elképzelnie, hanem az odavezető utat, azt a gyakorlatot, amivel ezt ő tényleg el tudja érni.

! Ezeket a módszereket a zenészek esetében is lehet alkalmazni?

– Ahogy a sportolókat felkészítjük egy adott világbajnokságra, vagy az olimpiára, úgy a zenészeket is fel kell készíteni. Mentál tréningben el lehet képzelni egy adott próbajáték szituációt. Meg lehet szervezni egy olyan modellezett helyzetet, hogy három-négy ember a zsűrit imitálja. Az illetőnek el kell képzelnie a szituációt és el kell játszania. Azt is meg kell komponálnia, hogyan fog kiállni, milyen technikákat fog alkalmazni előtte, amivel visszaszabályozza önmagát, amivel be tudja állítani azt az optimális funkcionálási zónát, amivel ő jól tud teljesíteni. A pekingi olimpia előtt a kerékpárosokat úgy edzették, hogy fölrakták őket egy görgőre, és vetítették nekik a kínai utcákat, pontosan a verseny helyszínét, hogy ezzel kapcsolatosan minden ismerős legyen a számukra. A szakma ezt úgy hívja, hogy ismerősségi hatás, ami azt jelenti,

hogy ami ismerős az unalmas, ami unalmas az nem izgalmas, és ha nem izgalmas, akkor nincs miért izgulni. Tehát megfelelő módszerekkel le lehet építeni az izgulást, és helyette föl lehet építeni egy jól működő teljesítményt. Pekingben egyébként a kínai atléták úgy gyakoroltak, hogy megtöltöttek számukra egy egész stadiont, hogy szokják a tömeg előtti szereplést. Mert el lehet képzelni egy teli stadiont, de mégis más megtapasztalni a valóságban, hogy milyen, amikor több ezer ember tapsa és hangja dübörög. Tehát minél több dolgot kell modellezni, hogy amikor valaki oda kerül, akkor az már ne legyen váratlan. Ezek jól kidolgozott módszerek, amiket ugyanúgy el kell sajátítani, mint a sportmozgás egyes fázisait, vagy a hangszerjátékot. Ilyen szempontból tehát tökéletes párhuzamot lehet vonni, nincs nagy különbség a sportpszichológus számára, ha egy zenésszel, operaénekesrel, vagy sportolóval foglalkozik.

! A módszerek a gyakorlati tapasztalattól kerülnek át a sportpszichológiába, vagy fordítva?

– Eredetileg a sportpszichológia a munkaléktanból vett át módszereket, manapság viszont a sportpszichológiából kerül vissza módszer a munka világába, tehát ez oda-vissza megtermékenyítő módon hat. Ez az átjárhatóság nagyon helyénvaló, mert a hétköznapi embernek is vannak olyan feladatai, amikben jól szeretne teljesíteni, mindenkinek megvan az életében a maga „csúcsteljesítménye”, amire ezeket a módszereket nagyszerűen lehet alkalmazni.

! Milyen kortól kezdve érdemes ezeket a módszereket alkalmazni?

– A sportban és a zenész szakmában is rengeteg tehetséges ember csak azt az instrukciót kapja, hogy majd a sokadik versenyen, vagy koncerten elműlik a lámpaláza. Ha ezeket a módszereket nem tanítják meg a növendékeknek, a probléma soha nem fog megoldódni. Ahogy a sportban, úgy a zenében is hasznos lenne egy úgynevezett junior-program, ahol az alapvető módszerekkel a fiatalok megismerkedhetnének. Ahogy egy nyaralásra viszünk egy jól összeállított házipatikát, amivel az előforduló problémákat azonnal kezelni tudjuk, úgy ezzel a repertoárral a fellépésekkor lehetne hasznos megoldásokat találni. Nem kéne megvárni, amíg egy gyerek tizedszer belesül a koncertjén a darabba, és utána elintézni egy legyintéssel, hogy úgy látszik, nem elég tehetséges, mikor valószínűleg csak szerepelni nem tud, az pedig megtanítható. A

megfelelő módszerek elsajátításával fel lehetne készülni a nehéz helyzetekkel való megküzdésre, a csapások elviselésére. Ezzel nagyon sok keserűséget meg lehetne előzni. Emellett idejekorán jó értelemben véve egy „rostát” lehetne alkalmazni, mely szerint, aki megtanulja a módszereket és mégsem birkózik meg vele, az ne öljön a szakmába még öt-tíz évet, mielőtt végképp feladni kényszerül. Akinél pedig jó irányban segíteni lehet, az minél hamarabb kapja meg ezt a támogatást. Erre a jó időszak a serdülőkor-fiatal felnőttkor. A serdülőkor egy nagyon jó életkor arra vonatkozóan, hogy legyen motivációja a fiatalnak, és amit ő el akar érni, azért tegyen is valamit, a fiatal-felnőttkor pedig azért, mert a serdülőkor utáni lecsillapodott váltás a komoly tervek kovácsolásához alkalmas időszak.

! Nagyon tehetséges gyerekek esetében sem ritkán előforduló jelenség, hogy serdülőkorban egyik napról a másikra elviselhetetlenné fokozódik a lámpaláz, megáll az addig lendületes fejlődés.

– Pszichológiai értelemben serdülőkorban jelentkezik a korai zárás problémája. Ez azt jelenti, hogy a gyerek valami olyasmivel foglalkozik, ami addig nem az ő döntésén múlt. A szülők, a környezet hamar eldöntötte, hogy ő zenész lesz. Amíg ezzel nem kerül konfliktusba, addig minden simán megy, de a serdülőkorban fölmerülhet az a kérdés, hogy „biztos, hogy ezt akarom én csinálni?” Ez lehet, hogy csak tudatalatti szinten jelenik meg, de olyan problémákat tud okozni, mint a dadogás, remegés, a szerepléstől való szorongás. Ilyenkor kelle-ne a segítség, hogy túllendüljön a nehézségeken, vagy idejekorán más irányt vehessen az élete. Magyarországon sajnos az a szemlélet uralkodik, hogy pszichológushoz csak a beteg emberek mennek, és az életünk problémáit magunknak kell megoldanunk. Nagyon jó lenne, ha ezzel az álságos elutasítással végre szakítanánk, mert rengeteg ember szenved a problémáival, főleg a férfiak, akiknek a neveltetése sem engedi meg a gyengeség megnyilvánulásait. Itt persze ki kell hangsúlyozni, hogy nem mindenki szorul klinikai pszichológus segítségére. Ahogy a sportpszichológiában ép, egészséges emberek teljesítményfokozása a cél, ugyanilyen módon a zenészeknél is, megfelelő módszerekkel a csúcsteljesítmény elérésére lehet az embereket felkészíteni. Ez nem klinikai pszichológia! Nem azt jelenti, hogy az illető beteg, sérült, vagy klinikai értelemben bármilyen diagnózist kellene nála megállapítani. A gyakorlat azt mutatja, hogy

70-80 százalékban az előbb említett módszerek elsajátítása óriási lendületet ad, és csak keveseknél van szükség további mélylélektani okok feltárására. A pszichológia segítségét egy jó értelemben vett szolgáltatásként kéne felfogni, mint ahogy a könyvelőhöz fordulunk, vagy a fogorvoshoz.

■ *A zenészek jelentős része a nagyobb felépéseket csak béta-blokkolók használatával tudja elképzelni. Ezen lehetne változtatni?*

– Teljes mértékben. Pontosan az előbb említett szabályozó technikákkal, például a relaxációval. A saját szervezet megismerésével, és azzal a megszerzett tudással, hogy miként lehet átállni egy olyan idegi állapotrara, amit nem a gyógyszer szabályoz. Itt persze nem arról van szó, hogy egy zenész ne igyon meg egy citromfű teát a szereplés előtti estén, hogy jól aludjon, mert ez egy megengedett teljesítményfokozás, de a béta-blokkolók még a sportban is doppinglistások! Mi lenne az eredeti cél? Mivel én azért zenélek, mert valamit jól tudok, amivel örömet-boldogságot okozok az embereknek és azzal kapcsolatosan én is jól érzem magam, hiszen azzal, hogy átadom ezt az örömet, az nekem is egy jó érzést, egy flow-élményt okoz. Ettől sajnos nagyon kezdünk eltávolodni. Ha valaki úgy érzi, hogy nem tud úrrá lenni a nehézségein, akkor elmegy az orvoshoz, aki a klasszikus orvostudomány szerint erre a problémára felír egy tablettát. Ezzel a dolog elintéztnek tűnik, de minden résztvevő érzi, hogy nincs igazán megoldva, mert a tabletták egy idő után problémát okoznak, főleg a béta-blokkolók, amelyek kőkeményen belenyúlhatnak a szív ingerületvezető rendszerébe. Ennek megfelelően a probléma sem mindig oldódik meg, mert attól, hogy valakinek százhusz helyett csak nyolcvan ver a szíve, attól még belül nem érzi magát jól, a belső jó érzése nem erősödik meg, nem fog felszabadultan, jó érzéssel muzsikálni, csak legfeljebb valamilyen kémiai anyaggal bizonyos funkciói le lesznek nyomva, ami legfeljebb a koncert „túlélését” segíti. A hozzászokás pedig további súlyos gondokat szokott okozni az emelt adagok miatt.

■ *Sajnos a zenészeknél kialakul egy kényszerpálya, tíz-húsz évvel a diploma megszerzése után már nagyon nehéz váltani.*

– Ez pszichológiailag is nagyon káros, mert aki beszűkül, és csak egy dolgot csinál, annak fekete-fehérré válik a világ. A beszűkült életlehetőség kényszerlépésekre vihet, és az biztosan káros. (A sportolók nagy része az

utóbbi években már komolyan tanul, hogy felkészüljön arra az időszakra, amikor már nem tud az aktív sportolásból megélni.)

■ *A szimfonikus zenekari zenészek többségének alulfizetettsége nem igazán kedvez a sokirányúságnak, hiszen, ha a vilanyszámla időbeni befizetése a cél, az nem fogja a kiteljesedést segíteni.*

– Ez már sajnos a bizonytalan gazdasági helyzet, és az ebből fakadó mentális állapot következménye is. A nyolcvanas évek elején egy lengyel professzor írt egy könyvet, mely szerint ha eljön az idő, amikor a társadalom több, mint ötven százaléka neurotikus és depressziós, akkor az egészséges ember tűnik majd betegnek. Sajnos, én is ezt látom, ha a társadalom egészsége romlik, és inkább a beteg mintákat tanulják meg a gyerekek, akkor egy idő után, aki tényleg egészséges, az kelt majd negatív benyomást. Sok olyan probléma jelentkezik a közösségeken belül is, amit jó kommunikációs, jó problémamegoldó feltárási technikával kezelni lehetne. Úgy tűnik, mintha a különböző oldalak nem tudnának egymással kommunikálni, és a közös cél érdekében összefogni. Ez már a tárgyalási stílusnál kezdődik, amit szintén érdemes lenne elsajátítani. Amerikában olyan tanórák vannak, ahol kifejezetten a beszédkultúrát, a szószaki tudást tanítják. Fejlesztik az érvelés és

meggyőzés képességét, hogyan lehet olyan álláspontot kialakítani, hogy mindkét fél nyertesnek érezze magát, ahelyett, ami Magyarországon divatos, hogy „én nyerek, te meg csak veszítesz”. Egy zenekaron belül, ahol az emberek össze vannak zárva, óhatatlanul feszültségek keletkeznek. A meg nem beszélt problémák a háttérben húzódnak, és rontják a teljesítményt. Szakmai szempontból állítom, hogy egy zenekari csoportterápia nagyon jó hatású lehet, bár nem mindegy, hogy ki, és milyen módszerrel végeznék. Ez a pszichoterápiának az a része, ahol az egyéni problémák megoldása mellett, egy jól működő közös egység létrehozása is cél.

■ *Hová forduljon az a zenész, aki komoly problémákkal küzd, de arra az elhatározásra jut, hogy változtat, leteszi a gyógyszereket, és javít az életminőségén?*

– Többféle lehetősége van, attól függően, hogy milyen természetű a probléma. A pszichológusok is ugyanúgy szakosodnak mint az orvosok. A probléma jellege határozza meg, hogy egy párcapcsolatokkal foglalkozó pszichológus, sportpszichológus, esetleg pszichiáter, akire szükség van. Aki keresi, megtalálja azt a szakembert, aki segíteni tud. A Magyar Pszichológiai Társaság pszichiátereit szívből ajánljuk.

W. J.

TISZTELT OLVASÓNK!

Amennyiben Önt érdeklik a Zenekar újság témái, ne tétovázzon megrendelni a teljes cikkek tartalmazó újságot!

ÖN IS LEGYEN ELŐFIZETŐNK!

a a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja

Megjelenik: évi 6 alkalommal • Éves előfizetőknek 295 Ft/db + postaköltség 195 Ft/db
6 szám: 1770 Ft + postaköltség 1170 Ft • Összesen 2940 Ft/év

Eljut: A magyar hivatásos szimfonikus zenekarokhoz, zenei intézményekhez, és a zene iránt érdeklődőkhöz.

Foglalkozik: A magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangverseny-kritikákkal, zenetörténeti írásokkal, szakszervezeti témákkal, jogvédelemmel, hangszertörténettel, a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint hangverseny-programokkal.

Megrendelhető e-mailben: info@zenekarujsag.hu

Megrendelés esetén kérjük feltüntetni a pontos címet, valamint csekk, vagy áfás számla igényét. Utóbbi esetén kérjük a számlázási cím feltüntetését is.

Hangversenyekről

Fittler Katalin, Csengery Kristóf és Kovács Ilona jegyzetei

Pannon Filharmonikusok – március 2.

Fittler Katalin

Vendégkarmesterrel lépett fel a zenekar a Pannon-bérlet második estjén, a rendkívül energikus Pawel Przytocki vezényletével. A műsor első részében Michael Martin Kofler szőlőjével Hacsaturján D-dúr fuvolaversenyét szólaltatták meg. A szólistát „a világ egyik legkeresettebb fuvolavirtuóza”-ként harangozta be a műsor előzetese, s talán ez is hozzájárult a – kétségkívül irányítható, mesterségesen gerjeszhető – felfokozott érdeklődéshez (diák-hallgatóság is volt, szép számmal). Kofler kétségkívül remek technikával rendelkezik, virtuozitása a rendkívül gyors játék tisztaságában és ritmikusságában mérhető leginkább. Ráadásul más erényekkel is rendelkezik, például a lassúbb, éneklőbb menetekben, s a kitartott hangokban makulátlan szépségű tónust juttat érvényre. Zenekari szólistaként kezdte pályáját, csaknem három évtizede lép fel zenekarok vendégszólistájaként. Imponáló biztonsággal játszott a Hacsaturján-művet, ugyanakkor tagadhatatlan, hogy amikor játszik, kizárólag a saját szólamára koncentrálna (amikor szünetel a szólama, a zene karakterét kifejező mozdulatokkal követi a zenekar játékát). A versenymű nyitótételében többhelyütt érződött, hogy együttlélegzésről szó sincs, szerencsére az indulások és a frázisok megérkezése mindig pontosra sikerült. A karmester megbízott a szólistában, s voltaképp a zenekarban is; ritkán szakadt el a partitúrától. A hatásos előadást követő tetszésnyilvánítást megköszönő ráadások arra engedtek következtetni, hogy Kofler számára szinte mindegy, hogy mit (milyen stílust, karaktert) játszik, a perfekcióra-törekvés játéka legjellemzőbb vonása. Debussy *Syrinx*-ben még az oldottnak ható gesztusok is megtervezettek voltak, ám igazán elemében akkor van, ha komoly erőpróbának teszi ki magát. Ideális versenyző-típus, aki ráadásul megnyerően tud örülni a megérdemelt sikernek.

Berlioz *Fantasztikus szimfóniája* testhez álló feladat volt a karmester számára, alapos műismeret birtokában felszabadított-

tan irányította az együttest. A nagy formaegységeknél karaktereket inspirálva vezényelt, elsősorban a fúvósok tematikus belépéseit jelezte mozdulataival, ami viszont azzal a hátránnyal járt, hogy a hangzás törzsét jelentő vonásokat gyakran magukra hagyta. Pedig a dinamikai összerendezettségben központi szerepe van a dirigensnek, s épp a pillanatnyi korrekciókkal tudná biztosítani azt a többletet, ami a zenekari játékosoktól (szólamoktól) nem várható el. A vonóshangzással kapcsolatos elképzelésének látható jele a szólamok elkülönítettebb elrendezésében mutatkozott meg. De többre lett volna szükség, a folyamatos aktív kontrollra. Feltűnő különbség mutatkozott például a csellósólam hangzásában abból adódóan, hogy serkentette-e az odafordulás gesztusával intenzívebb játékra a muzikusokat. Máskor akár a „fixa idea” dallam csak fokozatosan jutott tematikus jelentőséghez a hegedűszólamokban, mert Przytocki épp valamely fúvós ellenszólammal foglalkozott. Ugyanakkor megérthető a fúvósok iránti kitüntetett figyelme, minden bizonnyal számára is örömet jelentett, hogy minden mozdulatára adekvát reakciót kap. E műben remekeltek a rezesek, a rezes-kórusok fénye a szó szoros értelmében bearányozta a hangzást. Az estre a zenekar koncentrált játéknak és az oldott atmoszférának a kettőssége volt jellemző.

Miskolci Szimfonikus Zenekar – március 3

Csengery Kristóf

Zeneszerzők legnagyobb bánata, ha nem játsszák a műveiket. A második legnagyobb bánat: ha bemutatják az új kompozíciót, de a darab csak egyszer hangzik el, azután eltűnik a süllyesztőben. Ez a mai kortárs zenei előadói gyakorlat legfőbb betegsége: az új alkotások nem kerülnek bele a zeneélet vérkeringésébe, nem válnak a repertoár részévé. Vajon melyik kortárs darabnak jut osztályrészül olyan jó sors, amilyen Gyöngyösi Levente 2. szimfóniájának jutott? Ezt a művet megrendelője, a Miskolci Szimfonikusok alig több mint négy héttel a január vé-

gén lezajlott Budapesti ősbemutató után (Mini Fesztivál, Müpa Fesztivál Színház, január 29.) már másodszor is eljátszotta, ezúttal a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben, s már a harmadik megszólaltatás dátumát is kitűzték! Kivételes helyzet, amelynek háttérében az a sok éves, sőt több évtizedes kitartó érdeklődés áll, amelyet a kortárs zene egyik legavatottabb hazai karmestere, Kovács László a műfaj iránt tanúsít, s amit a Miskolci Szimfonikusok élén megrendelésekkel is rendszeresen nyomatékosít. Ilyen, a zenekar által megrendelt kompozíció volt Gyöngyösi 2. szimfóniája, amelynek sorsára, úgy látszik, az együttes és a karnagya a mű bemutatója után is odafigyelt.

A klasszikus formavilágú 2. szimfónia tovább halad azon a posztmodern úton, amelyet Gyöngyösi évekkor elelőtt kijelölt maga számára. A nyitótétel (*Allegro minaccioso*) dallamainak lejtése, gesztus- és harmóniavilága bartóki emlékeket ébreszt, de a nagy magyar példakép mellett fölsejlik Stravinsky és Sosztakovics alakja is: a fordulatok, színek leginkább e három szerző hatását mutatják. A *Largo* sok indulatot sűrít magába, és meglehetősen sötét színvilágú zene ez is, akárcsak a nyitótétel. A *Scherzo* (*Allegro energico*) kifejezetten groteszk, szándékoltan nyers hangzással – érezhető, hogy a zeneszerző itt a zenei tréfa diabolikus válfaját igyekszik művelni. Végül a szintén meglehetősen fanyar, ismét csak bartóki ihletésű fináléban a folklór-dallamosság is megjelenik. Jelentős mesterségbeli tudással, biztos tollal megírt, elokvens darab a 2. szimfónia, amelyet a Miskolci Szimfonikusok Kovács László irányítása alatt egyértelmű odaadással és feltűnően magas színvonalon tolmácsoltak.

Kovács László és a Miskolci Szimfonikusok másik törekvése a kortárs zene támogatása mellett a jazz-projektek megvalósítása: együttműködés különböző jazzmuzikusokkal, akik közül a zongoraművész Oláh Kálmán már visszatérő partnere az együttesnek. Most a miskolciak felkérésére Passacagliát írt jazztrióra és szimfonikus zenekarra. A művet a Miskolci Szimfonikusok és az Oláh Kálmán

Trió (Oláh Kálmán – zongora; Barcza Horváth József – bőgő; Balázs Elemér – dob) közösen mutatták be. Kamaszkorom rendszeres jazzhallgatásainak egyik élmeénye volt a nemzetközi híru amerikai együttes, a Modern Jazz Quartet művésze: ők négyen (Milt Jackson – vibrafon; John Louis – zongora; Percy Heath – bőgő; Connie Kay – dob) képviselték a 20. század második felének jazzvilágában (a Milhaud- és Schoenberg-tanítvány Dave Brubeck mellett) legmarkánsabban a klasszikus zene forma- és műfaji világából merítő jazz irányzatát, és rendkívül kulturált, igényesen kidolgozott, árnyalt eszköztárú felvételek sokaságával tettek hitet esztétikájuk mellett. Ők jutottak eszembe, míg Oláh Kálmán Pasacagliájának klaszikus zenei ihletésű dallamait hallgattam. Ez is művesen elaborált, intellektuális jazz (nem modern, inkább hagyományos harmóniavilágú), és vonzó érzékenységgel társítja a klasszikus hagyományt az afro-amerikai gyökerű zene eltérő kultúrájával. Hiányérzetet legfeljebb az okozott, hogy a mű, amely előbb a zenekart foglalkoztatja, majd a triót, végül „tézis” és „antitézis” után a két együttes „szintézisét” halljuk, nem eléggé aknázza ki a kétfajta médium együttes megjelenítését – pedig ez lenne egy effajta mű legizgalmasabb kihívása. Szép a zenekar megkomponált hosszú szakasza, természetesen otthon érzik magukat a trió tagjai, amikor az ő elkülönült muzsikálásukra kerül a sor, de amikor a zenekar kötött zenéje találkozhatna a trió improvizatív muzsikájával, az eredmény bártortalan, kevés. Másfelől tény, hogy mind a Miskolci Szimfonikusok, mind a trió tagjai kedvvel, igényes muzsikálással vettek részt a kalandban – és szép sikert arattak a közönség körében, melynek tagjai közül, mint sejthető, sokan kifejezetten erre a produkcióra várva keresték fel a Művészetek Palotáját ezen az estén.

A Szimfonikus felfedezések bérletnek ezen a hangversenyén a kortárs magyar mű és a „crossover” kísérlet felfedezőútja után a második részben egy másféleképpen felfedező hangulatú kompozíció: Dvořák 9. szimfóniája (Az Új világból) szerepelt a programon. Ki tudja, talán azért, mert egy gyakorlott zenekar számára a három mű közül ez minősül a leginkább ismert terepnek, ez tartalmazza a legkevesebb kockázatot (és kihívást), az eredmény is itt volt a legkevésbé lelkesítő. A tempóvételekkel, karakterekkel, hang-

zásarányokkal nem lehetett bajunk: Kovács László rutinos vezényletével a nyitótétel tömören, feszesen, telt hangzással és erőteljes hangsúlyokkal szólalt meg, a második tétel élén azonban pontatlanok voltak a rézfúvók, a nevezetes angolkürt szoló sem sikerült igazán ihletetten, sok hang „benne maradt” a hangszerben, s az egész tétel kissé csikorgós benyomást keltett. Szerencsére a scherzo pontos előadásban, szuggesztíven hangzott fel, és a finálé élén is elégtételt kaptunk a rézfúvók fanfárjától a második tételbeli gyengélkedésért – mindez azonban nem feledtette, hogy a mű tolmácsolásának egésze kissé pontatlannak, fáradtnak, elhanyagoltnak hatott.

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar – 2012. március 9.

Kovács Ilona

Színes és sokrétűen változatos – talán így lehetne röviden summázni a Budafoki Dohnányi Zenekar március 9-i hangversenyét. Első látásra kevés közös vonás fedezhető fel a kissé heterogénnek tűnő program műsorszámai között, ám a különböző műfajok és különböző zene-történeti korszakok mégis jól megfértek egymás mellett. Sőt, a hangverseny előrehaladtával egyre inkább az a benyomásom támadt, hogy a művekből áradó ünnepélyesség, fény és ragyogás az összekötő kapocs. Az est „fényét” emelte a két kiváló szólista, Kokas Katalin és Kelemen Barnabás közreműködése is. A műsor sokszínűségének gyakorlati oka is volt, ahogy azt Hollerung Gábortól, az est karmesterétől megtudhattuk. A zenekar ugyanis első alkalommal játszott a MOM Kulturális Központ színpadán. A különböző apparátusokat igénylő művekkel a muzsikások tudatosan tesztelték a hangverseny folyamán a termet, ami a jövőben talán a zenekar egyik állandó fellépési helyszíne lehet. Rendkívül szimpatikusnak találtam, hogy a dirigens a közönség ítéletére is számít: kifejezetten kérte a véleménynyilvánítást, hiszen zenekar és hallgatóság közös érdeke és élmeénye egy-egy jól sikerült előadás. Ebben pedig – nem is kérdés – a megfelelő körülmények nagy szerepet játszanak.

A hangverseny nyitószámával, Wagner Nürnbergi mesterdálnokok című operájának nyitányával rögtön izzó hang- és érzelmi fokon kezdett az együttes, már-már

a terem akusztikai határait feszegetve. A pompázatos, fényes C-dúrban megkomponált nyitány nagyszerű megelőlegezése a Meistersinger eszmei mondanivalójának és ez kellőképpen érvényesült is Hollerung Gábor értelmezésében. A zenekar ragyogóan szólaltatta meg a többször is felhangzó mesterdálnok-motívumot, kellőképpen lírai és gyengéd volt előadásukban a szerelmi téma megszólaltatása és a szüklátőkörű, nevetséges Beckmesser alakja is felvillant olykor-olykor. A nyitány teret adott a kiváló egyéni teljesítményeknek is: remekeltek a Wagner által különösen kedvelt rézfúvósok és emlékezetes pillanatot hozott a fagott és az oboa között zajló párbeszéd megformálása is.

Az akusztikai próba következő „állomása” Mozart Esz-dúr szimfonia concertantéja (K. 364) volt. A zeneszerző e hegedűre és brácsára írt nagyszabású kompozícióját 1779-es európai körúttjáról hazatérve Salzburgban komponálta. Ekkorra már (Mozart még csak a húszas éveinek elején járt) virtuózan kezelte az elsősorban a mannheimi mesterek által megismert koncertáló szimfonia műfaját. A korabeli hangzásarányokat figyelembe véve a Wagner-nyitányhoz képest magától értetődően jelentősen karcsúsított kísérel együttesel hangzott fel a mű. Az előadó apparátust tekintve és a színpad méreteit figyelembe véve – a zenészek kényelmes elhelyezkedése miatt is – ez a darab illett a legjobban a teremhez.

A szólisták, Kokas Katalin és Kelemen Barnabás a Mozart-versenymű megszólaltatásával egyik leggyakrabban játszott közös produkciójukkal léptek a közönség elé, hiszen közel másfél évtizede tartják repertoárjukon a kompozíciót. Előadásuk vitathatatlanul hozta azt a többletet, amit az évek során való összecsiszolódás hozza: közönség játékukhoz, és – az első tétel kivételével – mindketten lebilincselő zenei élmeényt nyújtottak. A nyitótétel ugyanis a szélsőséges hangsúlyoktól, a túlzott agogikától és a feleslegesnek tűnő dramatizálástól robotszerűen merevre sikeredett. Bőséges kárpótlást nyújtott azonban a 2. és 3. tétel megszólaltatása. A c-moll lassútétel elmélyült párbeszéde, finom, áttört szólamrajza páratlan élmeényt adott. Ha nem volna köztudott, hogy férjfeleség játékát halljuk, akkor is nyilvánvaló, hogy szoros érzelmi kapocs fűzi össze a két művészt. Ahogy a brácsára átsiklottak a hegedű frázisai, amilyen simán,

törésmentesen egybeolvadtak a zenei mondatok, hogy azután csak a szakaszok végén egyesüljenek – mindez a kamara-zenélés magasiskoláját mutatta be. A zárótétel a tőlük megszokott fölényes virtuozitással, eleganciával és a humort sem nélkülöző játékosággal csendült fel – a zenekar odaadó kíséretével. Nem maradt el az ováció sem: a két művész először Händel-Halvorsen fergeteges előadott Passacagliájával köszönte meg a szünni nem akaró tapsot, majd egy szintén sokat játszott közös produkciójukból, Bartók 44 duójából szólaltattak meg hármat (Újév-köszöntő, Bánat, Szól a dudu).

A műsor második felét két Ravel-sláger töltötte ki: a Daphnis és Chloé 2. szvitje, majd a Bolero. Az eredetileg balettzenének készült Daphnisből két szvitet készített a francia mester, melyek közül a második vált igazán népszerűvé. Ennek indító tétele – a Napfelkelte – a zeneirodalom egyik legcsodálatosabb hajnali jelenete. A tétel egyetlen hatalmas zenei freskó, ahol a zene a sötétségből az egyre erősebb világosság felé halad. Itt és most a fokozatosan kinyíló természet megrajzolása nem volt annyira ihletett, mint azt korábbi élményeim alapján vártam (mint ha a hajnali madárkák is kissé álmosak lettek volna még). Tetszetek azonban a zenekar finoman kikevert árnyalatai, meggyőzőek voltak a tempóvételek és a forma fordulópontjai.

Végül, méltó módon koronázta meg az estet a zárásként felhangzó Bolero. A közel negyedórán át egyetlen témát ismételtető mű a hangszerelés magasiskolája, szép szólókat kínálva a zenészeknek. Ők maximálisan éltek is a lehetőséggel: mámoros életöröm hallatszott ki igényesen megformált magánszólamaikból. Hollerung Gábor érdeme, hogy nem esett szét a darab: nagyszerűen összefogta zenekarárt és mindvégig elkerülte a monotónia csapdáját. Belső intenzitás, folyamatos sodrás, kellően felépített fokozás jellemezte a pazar előadást.

MÁV Szimfonikus Zenekar – március 9.

Fittler Katalin

A Lukács-bérlet 3. estjének első részében Nagy Róbert volt a főszereplő, aki Hidas Frigyes Fantáziájának és Dohnányi D-dúr hangversenydarabjának szólóját játszotta.

A Bécsi Filharmonikus Zenekar szóló-csellistája az utóbbi művet a Művészetek Palotájában is előadta. Most, az Olasz Kultúrintézet kétségkívül meghittebb légkörű termében, mindkét darabot briliáns kamaraművészi produkcióként szólaltatta meg – mentesen a már-már kötelező szólista-attitűdtől, szólamára kizárólag a nemes tónussal irányítva a figyelmet. A kamara-jellegnek ugyanakkor ellentmond az interpretáció egésze; a zenekar mintha tudatosan háttérre vonult volna vissza. Bágyasztó légkörben zajlott ez a félidő – jóllehet, nincs széles határsáv az előadók és a hallgatók között, mégis, nem érződött a muzsika születésének közvetlensége! Minden korrektség ellenére, szinte háttérzenévé személytelenedett mindkét mű. Szépek, addig gyönyörködöttek, amíg szólnak – s hamar a feledés homályába süllyednek.

A szünet után szerencsés gesztussal ébresztette fel a közönséget Győriványi Ráth György: Dohnányiról szól, lényeglátóan, érdekes adalékokat villantva fel életéből. Azáltal, hogy nem(csak) tényeket-adatokat közölt, hanem egyszersmind elgondolkodnivalót is adott, sikerült elérnie, hogy aktív zenehallgatókhoz jusson el a II. szimfónia. Győriványi elsősorban operakarmester, ezt éreztük, amikor a koncertpódiumon dirigált. Pontos ütéseivel fegyelmzett játékot követel meg, amikor az új karakterek megjelenését előkészíti, egyben a nagyformát építi. Ugyanakkor, adottnak tekinti a muzsikus-anyagot, nem inspirálja különleges teljesítményre sem a szólamokat, sem a szólistikus frázisok megszólaltatóit. Az ilyesfajta „tudjuk, miről van szó” hozzáállás leginkább akkor kamatozik, ha összeszokott együttesével a karmester, tehát valóban félszavakból is megértik egymást (pontosabban, a félszavak másik fele gyakran elhangzott a próbák során). Lehetetlen volt nem észrevenni: amikor bármilyen módon közvetlen kapcsolatra törekedett, hirtelen aktivizálódott a zenekar. A fokozások során formálódtak, csúcsra-törtek a motívumok, s a dinamika, átlépve a jellegtelen-halk szintet, mintegy többdimenzióssá vált, s szinte ösztönösen helyükre kerültek az árnyok. Az E-dúr szimfónia kétségkívül monumentális mű. Nemcsak terjedelme teszi azzá, hanem a tételek során bejáratott érzelmi világ is. Nem számoltam utána, vajon tényleg mindösszesen nyolcadszor csendült-e fel budapesti koncertteremben

ez a mű, miként a karmester említette – de tény, hogy egyik hazai zenekar sem tekintheti repertoárdarabjának (ily módon feltételezhető: sokan most hallották először). Hangfelvételeken viszont hozzáférhető a szimfónia, tehát nem a megszólaltatás ritkaságán van a hangsúly, hanem az a fontos, hogy ez az interpretáció (is) élménytadó volt. Sikerült megőrizni a közönség aktív figyelmét, s ez a figyelem vélhetőleg visszahatott a pódiumra is. Személyesebb lett az előadás, közlésekben gazdag, ily módon alig észleltük az idő múlását. Az a fajta jóérzés alakult ki, hogy elhallgatnánk bármeddig... Úgy tűnt, Győriványi a szívéen viseli a Dohnányi-művek sorsát. Bárcsak a szimfónia lelkes fogadtatása arra ösztönözné, hogy keresse az alkalmakat, amikor tovább tudja népszerűsíteni ezt a kompozíciót. A ráfordított munka hatékonyságát persze az növelné, ha a zenekarnak is lenne módja a közeljövőben – minél többször – megszólaltatni. A hazai koncertélet gyakorlatának ismeretében ez persze meddő álmodozás – pedig érdemes lenne kipróbálni, mekkora az érdeklődők kihasználatlan kapacitása. Az újrajátszás minden bizonnyal örömforrásul szolgálna a zenekari játékosoknak is.

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara – március 25.

Fittler Katalin

Vasárnap délelőtt nyilvános főpróba keretében hallgathatták a Mendelssohn-művekből összeállított programot a Kodály-bérlet tulajdonosai az Operaházban. Nehéz eldönteni vajon ők jártak jobban, vagy másnap este a Dohnányi-bérletesek. A gyakorlatban remekül vizsgálják a vezetőségnek az a tudatos koncepciója, hogy ahhoz a régi dicső korszakhoz kíván visszatérni, amikor „a zenekar élén a legnagyobb karmesterek és szólisták váltották egymást”. Ezúttal Christopher Hogwoodnak köszönhetjük a nagy élményt. A régizenélés világszerte elismert angol nagymestere leggyakrabban a saját együttesével lép fel – ezúttal vendégkarmesteri minőségben adott mesterkurzust értő zenélésből és zenehallgatásból (mert a kettő rendkívül szorosan összefügg). Napjaink koncertéletében a művészek „alaptípusához” tartozik a par excellence vendégkarmester, akinek a teljesítményét szinte a megtett kilométerekben is lehet mérni; akinek munkája mindig rövid-tá-

vú, minimális próbák után kell maximális hatásfokú előadást produkálnia. Hogwood alapvetően nem ilyen beállítottságú. Nagytudású, ráadásul partnernek tekintí alkalmi muzsikusaikat: tudomásukra hozza, mit-miért kér tőlük. Ilymódon tanít, lehetővé teszi, hogy a megtanultakat másutt-máskor is kamatoztathassák a hangszeresek. És nem elhanyagolható szempont az sem, hogy Hogwoodnak remek keze van, mozdulatai kifejezőek, tehát még akkor is alapvetően megváltoztatná a hangzást, ha semmit nem magyarázna, kommentálna, csupán azt kérné: játsszanak „a kezére”. Hogy a szó nemes értelmében vett népművelés teljes körű legyen, a zenekar elnök karnagya, Győriványi Ráth György vállalkozott – korántsem formális – műsorvezetésre. Tehát aki magától nem figyelt fel bizonyos jelenségekre, azok is értesültek mindarról, amit a szemfülesebb-rutinosabb hallgatók önmaguktól felfedeztek. Ezek tehát a körültekintő-gondos tervezés és szervezés jelei – de a lényeg maga a zenei élmény. Az értékelés mindig tartalmaz szubjektív vonásokat, s aligha lehet kárhoytatni a lelkesítő hozzáállást, így Mendelssohn már-már túlértékelését (még mindig jobb, mint amikor remekműveket is szinte bocsánatkérő gesztussal vezetnek elő). Hallhattuk a Ruy Blas nyitányt, az I. (g-moll zongoraversenyt), majd a méltán gyakran játszott, gyönyörködtető IV. (Olasz) szimfóniát. Szerencsésnek tarthatja magát a fiatal szólista, Palojtay János, akinek Hogwood jóvoltából egészen különleges kíséret állt rendelkezésére. A versenyművek szolístájaként ritkán fellépő művészek számára néha még pódium-rutin birtokában is külön feladatot (elterelő ingert) jelent, hogy a szólamon, s a kompozíció egészen kívül a konkrét hangzó környezetre is kell figyelni. Pontosabban arra, hogy a szólista és a kíséret közötti kapcsolat minél intenzívebben működjen. Ezúttal elég volt a kontroll; szinte maguktól kialakultak az ideális arányok. Vagyis, egy-egy dinamikának afféle holdudvara volt, korántsem objektíven mérhető ereje.

Hogwood (az utóbbi évek pódiumgyakorlatában) szokatlanul ültette a vonós-kart; a prímhegedű mellett a brácsaszólam foglalt helyet, aztán a cselló folytatta az ívet, s a II. hegedű így az elsővel szemben helyezkedett el. Más környezetben még az ismert művek megszólaltatása is tartogat élményt a játékosoknak!

Délelőtt volt, a muzsikuskok többsége utcai ruhában (azért szép számmal voltak, akik a fehér inggel megadták a rangot a korántsem hétköznapi muzsikálásnak), mégis, a minőség ünnepi légkört teremtett. Ahogyan felcsendültek a nyitány első hangjai (akkordjai), a fogékony hallgatót máris sikerült elvarázsolni. Hogwoodot figyelve, megint csak közelebb juthattunk a régizenélés egyik titkához (olyasmihhez, ami korántsem igényel speciális felkészültséget). A műegész ismeretében intellektuálisan el tud számolni valamennyi részlettel, lineárisan csakúgy, mint a harmóniai történéseket illetően. Tehát, nincsenek „közömbös”, jellegtelen hangok, frázisok, szólam-részletek. Mindennek megvan a maga funkciója, s így arányos építménnyé nemesedik a hangzás. Hogwood fáradhatatlanul lelkesítette az együttest, hol belépést segítve, hol karaktert rajzolva, hol pedig a hangzás folyamatának intenzitását irányítva. A főpróba-jelleg abban is megmutatkozott, hogy remek érzékkel tudta megítélni, mikor kell valamit kiemelni, megismételni, s mikor elég csak emlékeztetni, hogy „élesben” majd másképp kell játszani... Különleges érzékenységgel tudta megítélni azt is, a kigyakorlásban meddig lehet elmenni. Ennek köszönhetően lelkesítően aktivizálta a hangszereseket, s ki-ki úgy érezhette: tudása legjavát adta. Remekeltek a rezesek, érzékeny tónussal gyönyörködtettek a brácsások, egymást inspirálta a két hegedűszólam, és rugalmas fundamentumot biztosítottak a bőgősök. A hangzás arányosságának érzetéhez minden biztonnal hozzájárult az is, hogy Hogwood nagy figyelmet fordított a ritmikus profil kialakítására is. Mendelssohn gyakran pasztellszínű, szolid árnyalatokban gazdag muzsikája változatosnak hatott ebben a tálalásban. Nem véletlen, hogy a műsor végén, amikor már „csak” a szimfóniára vonatkozó instrukciók voltak hátra, kevesen hagyták el a nézőteret. Sokan éreztük úgy, hogy a műsor igazi értékét Hogwood jelenti, s amíg láthatjuk-hallhatjuk őt, addig ott a helyünk!

Zuglói Filharmónia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar és Oratóriumkórus – 2012. március. 22.

Kovács Ilona

A Tavaszi Fesztivál keretében, a Belvárosi Szent Mihály-templomban fellépő zuglói együttesnek minden biztonnal nagy kon-

kurenciát jelentett az ugyanebben az időpontban meghirdetett, Mihail Pletnyov dirigálta Orosz Nemzeti Zenekar vendégjátéka, ám akik Záborszky Kálmán együttesét választották (sokan voltak, akik így döntöttek), katartikus zenei élménnyel lettek gazdagabbak az est végére. A műsoron Lajtha László Három Mária-himnusz (op. 65) című, női karra és orgonára írott műve, majd Joseph Haydn 1782-ben komponált Missa Cellensis - köznapi nevén „Maria-zelli” (Hob. XXII: 8) - miséje szerepelt.

Lajtha születésének 120. évfordulójáról a Tavaszi Fesztivál több rendezvénye is megemlékezett. A zuglóiak már rutinos Lajtha-előadók, hiszen jubileumok nélkül is időről-időre előveszik a Lajtha-műveket. A most műsorra tűzött, 1958-ban keletkezett három Mária-himnusz a szerző vallásos darabjainak utolsó reprezentánsa. A kórusművek három külön világot, három egyedi hangulatot képviselnek. Közös bennük, hogy zenei nyelvezetük meglehetősen heterogén. Különös elegyét adják a Lajthát ért zenei hatásoknak, a gregoriánnak, a késő romantika és a századelő francia zeneszerzőinek – és a magyar népzeneének. A szülőföld hangjának jelenléte, érzésem szerint, a harmadik ének indításában érhető tetten a legnyilvánvalóbban: a komponista mintha csak a Csillagok, csillagok szépen ragyogjatok dallamát szötte volna bele a mű kezdetébe. A nehéz, disszonanciákban gazdag zene megszólaltatása korrekt, fegyelmezett előadásban hangzott el. Már itt felfigyelhettünk a nőikar szép tónusára – ez a Haydn-misében is nagy élményt adott. Külön dicséretet érdemel a végig nagy lelkesedéssel játszó orgonista és a harmadik himnusz szoprán-szólistájának előadója – nevüket a műsorlap nem tüntette fel.

A hangverseny nagyobb részét kitöltő Haydn-misében vegyeskarrá bővült a Lajtha-mű kórusa, zenekar és négy szólista is csatlakozott az előadókhöz. Az énekkar mindvégig magabiztos teljesítményt nyújtott és szilárd tartóoszlopként szolgálták az előadást. Tetszetek a Kyrie és Sanctus tételek magvas férfikari indításai és az erőteljes kórustömbök a Credo drámai tablójában.

Haydn e kompozíciójában – korábbi miséihez képest – jelentősebb szerepet szánt a zenekarnak. Az együttes elsőrangúan teljesített, egységes hangzással, kidolgozott részletekkel örvendeztetve meg a hallgatót. Különösen mély benyomást tet-

tek a barokk óta a pompát, dicsőséget közvetítő trombita-timpani megszólalások, de a zenekar többi szólama is tudása legjavát adta. Jó volt látni a muzsikusok odaadását és lelkesedését, amely az egész előadást végigkísérte.

A négy szólista – Geszthy Veronika, Gémes Katalin, Megyesi Zoltán és Cser Krisztián – együtt énekelve is, külön-külön is legjobb formáját hozta, előadói egyéniségük kisugárzása jótékonyan egyesült hangképzésük magas kultúrájával és érthető szövegmondásukkal. Elég csak a passiószerűen eseménydús Credo megfogalmazására utalni, ahol a soprán látványos, virtuóz szólói mellett kellően kontrasztos volt az Et incarnatus tenorszólójának befelé fordulása; a szöveg dramaturgiája is nagyszerűen érvényesült például a Crucifixusban, az alt és a basszus szorosan egybefonódó kettősében (ugyanebben a tételben a diadalmas Et resurrexit szakasz kórus- és zenekari hangzásáról nem is beszélve). Mind a négyen elsők voltak az egyenlők között. Nehéz is lenne például Geszthy Veronika Gloria-beli Laudamus te kezdetű szólójának fürge, világos sopránja, Gémes Katalin altjának szintén a Gloria-tétel Domine Deus kezdetű szólójában mutatott telt, képlékeny puhasága, Megyesi Zoltán a Christe eleisonban átélt szuggesztivitása vagy Cser Krisztián Agnus-beli szólójának gazdagon zengő basszusa között rangsorolni, hogy csak néhány emlékezetes pillanatot emeljek ki. Minden szempontból magával ragadó előadás volt, mely megérintette a hallgatót. Az élmény megteremtéséért köszönet illeti Záborszky Kálmánt is, aki határozott mozdulataival remekül összefogta a nagy apparátust, hatalmas, markáns íveket formált, melyek nem engedték szétesni a művet. Az előadás egésze érdelemgazdag volt, végig lekötötte a hallgató figyelmét. Már a metró felé tartva, tanúja lehettem egy házaspár beszélgetésének, akik lelkesülten osztották meg egymással az elmúlt két óra élményeit. Csodálatos koncert volt – összegzett végül egyikük. Szívemből szólt, mert magam is így gondoltam.

Duna Szimfonikus Zenekar – március 25.

Fittler Katalin

Korántsem csupán a Mesélő muzsika közönségének jelentett különleges élményt a Millenáris Teátrumban rendezett bemuta-

tó (pontosabban, a szórólap információja szerint, a Grimm meséje nyomán készült mű új változatának bemutatója). Csemiczky Miklós: A brémai muzsikusok című meseoperája került színre (Szöveg: Varró Daniél, Dramaturg: Györgyfalvy Katalin, Rendező: Almási Tóth Sándor). A szerepeket a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem opera-tanszakának hallgatói játszották, közreműködtek a Magyar Táncművészeti Főiskola növendékei, a díszlet-jelmezkesztésben pedig a Magyar Képzőművészeti Egyetem Látványtervező Szakos hallgatói. A Duna Szimfonikus Zenekar játszott, a Nemzeti Énekkar Férfikara énekelt, a karmester Sándor Szabolcs volt.

A Duna Szimfonikus Zenekar választása telitalálat volt. A kis létszámú együttes intenzív hangzásról tudott gondoskodni, megbízható fundamentumot jelentve az éneklő-játszó szereplőknek. A nagy térben középen volt a színpad, két oldalról vette körül a közönség. A szimmetrikus erővonalak mentén történő játék mindenhonnan áttekinthető volt, a hangszeres kíséret is plasztikusan érvényesült. Az arányokból következően, a plakátszerűség szempontjait kellett érvényesíteni a hangzásban, s ezzel együtt rendkívül megnőtt a karakterizálás jelentősége. Csemiczky szellemes muzsikát komponált, gyakran olyan poénokkal, amelyeket eleve felnőtt hallgatóinak szánt, és sok-sok zenei asszociációval, utalással, amelyek értése zenei felkészültséget feltételez. Dallamfordulatok, amelyek valahonnan ismerősek, modulációk, amelyek már-már sztereotip hatást váltanak ki, speciális szerkesztésmódok, amelyeknek történeti távlatban szemantikailag értelmezhetőek. Hasonlóképp, a hangszerelés is bravúros, leleményes. Hogy tényleg hatásos legyen, ahhoz alapfeltétel volt a muzsikusok értő kottaolvasása. Ebben (is) remekeltek a Duna Szimfonikus Zenekar tagjai, akik a kottapultok mellől szívvel-lélekkel részt vettek a mese-mókában. Jelentős szerepük volt abban, hogy a közönség figyelme nem lankadt – akkor sem, ha épp kevés volt az aktuális látvány, vagy már egy ideje nem lehetett „rendesen” érteni a szöveget.

A legkisebbeket lekötötte a látvány, a nagyobbak a szöveg poénjai iránt is fogékonyak mutatkoztak – a felnőtt néző pedig értékelte, hogy az énekesek tanzékvezetője, Marton Éva is megtisztelte jelenlétével a bemutatót, s figyelte, ho-

gyan kerülnek a zene, a művészetek varázshatalmába a gyerekek. Jó lenne, ha a bemutatót követően sem kerülne az új meseopera a feledés homályába – a szakmabeliek örömmel „olvasnák” is, első hallásra elsikkadó további poénokat és szellemes fordulatokat fedezve fel a partitúrában.

Óbudai Danubia Zenekar – március 28.

Csengery Kristóf

Az ország történelmével függ össze, hogy a magyar hangversenyműsorokban sok évtizeden át a német-osztrák repertoár egyeduralkodója érvényesült. Ma már sokkal szélesebb a skála: Budapesten és vidéken bőségesen megszólalnak más nemzeti-szláv, olasz, francia, angolszász – zeneszerzők művei is. De persze még mindig bőségesen akadnak felfedezésre váró földrajzi területek. Így például Észak szerzői iránt hagyományosan közönnnyel viseltet a magyar koncertrendezés. Ezen a helyzeten igyekezett változtatni az Óbudai Danubia Zenekar, amikor a Nemzeti Színházzal közösen rendezett bérletén belül meghirdette Észak-Európa című estjét. Három nemzetet képviselt a műsor, két népszerű és egy ritkaságnak számító kompozíció szólalt meg a színház nagyszínpadán: a műsor első részében a finn Jean Sibelius (1865–1957) Finlandiája (op. 26, 1899/1900) és a norvég Edvard Grieg (1843–1907) a-moll zongoraversenye (op. 16, 1868) az ismert és kedvelt 19. századi műveket, a szünet után a dán Carl Nielsen (1865–1931) 5. szimfóniája (op. 50, 1922) a 20. századi ritkaságokat képviselte.

Mielőtt magáról a hangversenyről esnék szó, elkerülhetetlen, hogy pár mondatban a helyszínről is írjak. A nyilvánosság tud az Óbudai Danubia Zenekar és a Nemzeti Színház közötti szoros együttműködésről, s így az együttes közönsége számára is nyilvánvaló, hogy a zenekarnak a Nemzeti Színházban koncertbérleteket meghirdetni pénzügyi szempontból minden más lehetőségénél gazdaságosabb. Emellett az a szempont sem közböbs, hogy a Művészetek Palotájának szomszédságában lévő Nemzeti jól megközelíthető, és nemcsak maga a nagyszínpad, de az épület egésze és egyéb belső terei is rendkívül elegáns, vonzó környezetet kínálnak egy kulturális esemény-

hez. Egy szó mint száz: kellemes dolog koncertre menni a Nemzeti Színházba. Mindez azonban nem változtat azon, hogy maga a terem akusztikai adottságaival egy hangverseny számára sajnos mostoha körülményeket teremt. A hangzás fedett, tompa, száraz. Lehet, hogy a beszéd jól érvényesül ebben a térben, de egy szimfonikus zenekar a maga telt tuttijaival és színgazdagságával óhatatlanul befulladás, már csak azért is, mert a terem méreteivel sem kedvez a zenekari hangzásnak – meglehetősen kicsi, nincs lehetőség arra sem, hogy a zengés kinyíljon. Mindezt természetesen csupán a közönség érzékenyebb hallású része (és persze a szakmabeli) veszi észre, de aki ilyen, az mindenképpen sajnálkozva kénytelen megállapítani, hogy az esemény hangversenyezés számára alkalmatlan térben zajlik. Koncertkritikusként pedig óvatosan azt kell előrebocsátanom, hogy a hangzásárványok és a dinamika hiteles megítélése ilyen körülmények között rendkívül nehéz – ezért inkább a produkciók egyéb paramétereiről fogok véleményt mondani.

Nyitószámként a Finlandia dinamikus, érzelem- és indulatgazdag előadásban szólalt meg. Héja Domonkos vezényletével érvényesült mind a mély morajlású nyitótema küzdelmes jellege, mind a rézfúvók pattogó, repetíciós dallamának tette kész magatartást szimbolizáló harciassága, mind pedig a záró himnuszdal fennkölt, nemes egyszerűsége. A zenekar kedvvel, temperamentumosan és összeszedetten játszott. Hasonlóan kellemes benyomást keltett Grieg a-moll zongoraversenyének kísérete is, és ami a tempókat, karaktereket, dinamikát – egy szóval a magánszólam körvonalazását – illeti, ifj. Balázs János zongorázása ellen sem lehetett kifogás. Kevésbé éreztem vonzónak azt a törekvését, amely arra irányult, hogy a mű hatáselemeire rájátszson, azokat – kissé a bárzongoristákra emlékeztető szellemben – „eladja”, és hasonlóképpen csalódást okozott játékában a technikai kidolgozás elnagyolt jellege. Nagyjából minden a helyén volt, kirívó hanghibákra nem kellett felkapni a fejünket, de a teljesítmény egészében mindvégig ott kísértett az a fajta nagyvonalúság, amely nem óhajt mindent aprólékosan kidolgozni, a nehéz, virtuóz szakaszokat (s ilyen az a-moll zongoraversenyben bőven akad), inkább kissé elkeni, egyfajta

„improvizatív” szellemben. Az utóbbi időben többször is hallottam ifj. Balázs Jánost, és sajnos volt alkalmam tapasztalni, hogy hajlamot mutat az ilyen előadói magatartás iránt. Mint ahogyan önmaga szerénytelen ünnepeletetése, a siker mesterséges gerjesztése iránt is: annak ellenére, hogy nem volt tomboló ünneplés, rövid tapsok után újra és újra a hangszer mellé ülve három ráadást is adott: Liszt Rigoletto-parafrazisát, Chopin cisz-moll keringőjét és Liszt La campanelláját hallottuk tőle. Az utolsó ráadásnál már a zenészek arcán is látni lehetett a csüggedtséget.

Műsortervezés szempontjából a hangverseny legértékesebb, bátor cselekedete Carl Nielsen 1920/22-ben keletkezett 5. szimfóniájának bemutatása volt. Ez a kompozíció töltötte ki a teljes második részt. Héja Domonkos vezénylese feltárta a mű jellegzetes, „zord szépségét” (az északi zene tipikusnak tekinthető tulajdonsága ez, amely Sibeliusnál is sokszor megfigyelhető), a sötét színvilágot, a kopár dallamosságot, a karakterekben, a ritmikában és az ütőhangszerek gyakori használatában megnyilatkozó háborús hangvételt, amely a darabot inspiráló élmények legfontosabbika. Szintén világossá tette az interpretáció a zene rokonsági körét: ez az intonáció Mahler és a későbbiek közül Sosztakovics szimfóniáinak közeli rokona. Szép volt a nyitótétel végén a színpalak mögötti lontano klarinetszólo poézise. Lágy, behízselő, a szó megszokott értelmében melodikus pillanatok nemigen akadnak Nielsen szimfóniájában, amely már amúgy sem a posztromantika, inkább a születő modernizmus nyelvén beszél. Ezért aztán nem könnyű megküzdeni ezzel a művel, de a karmester és a zenekar egyaránt sokat tett egy igényes kidolgozású, szuggesztív produkció összehatásáért, amely meg is született. A mű végkifejletének előadása kiváltképp hatásos volt: létrejött az az energiát sugárzó, dacos-heroikus hangvétel, amely némiképp Sosztakovics 5. szimfóniájának zárásához teszi hasonlóvá a Nielsen-mű befejezését.

MÁV Szimfonikus Zenekar – március 29.

Fittler Katalin

Francia est az Olasz Intézetben, az Erdélyi Miklós bérlet keretében. Francia kar-

mester vezényelt, Alain Paris, a Debussy Kis szvitje és Dukas C-dúr szimfóniája között felcsendülő Saint-Saëns zongoraverseny szólóját Bogányi Gergely játszotta. Hagyományosan olvasmányos ismeretösszege, és hagyományosan valami távolságtartás a francia muzsika remekei iránt. Mintegy évszázada van már annak, hogy Kodály rámutatott hangversenyéletünknek arra a lemaradására, amellyel nagy távolságból követi csak a francia zenei termést. A helyzet azóta sem sokat változott, már ami a francia zene értését illeti. Kisszámú darab tartja helyét a repertoárban, de a nagy ritkán felcsendülő francia darabok megmaradnak kuriózumnak, egzotikumnak. Ebből a műsorból az Henri Busser zenekari átírtában népszerű Kis szvit tekinthető ismertnek – mármint a hallgató számára. Ugyanakkor feltűnt, hogy a francia karmester sem tudta elérni, hogy charmatosan, elegánsan szóljanak a tételek. Alain Paris mindvégig a formarészek plasztikus formálására törekedett, s arra, hogy pregnáns legyen a ritmika. Nem kért rajzos dallamvonalakat, s láthatóan beletörődött, hogy a melódiaívek gyakran kicsorbultnak, szögletesen töredezenek. A színek és árnyalatok iránti érzékenység hiányából adódóan korántsem lettek kiaknázva a szerzők által partitúrába álmódott impresszionisztikus fordulatok. A Kis szvit világa villanyfényes volt, a természetes fények és árnyékok játékával adós maradt az előadás. A g-moll zongoraverseny hallatán arra kellett gondolnunk: ha magának írta, igazán remek zongorista lehetett Saint-Saëns! A versenymű-terméséből legnépszerűbb II. zongoraverseny elsősorban bravúros szólójával hatott (a tetszésnyilvánítást Bogányi Chopin-darabbal köszönte meg). A Dukas-szimfónia esetében hasznosnak bizonyult a dirigens karakterek mentén formáló koncepciója. A hangszerelés változásait követve, hangulatokban és karakterekben gazdag tételeket hallottunk. Plasztikusan érvényesültek a visszatérő szakaszok, s annál hatásosabb volt, amikor soroló-forma vezetett a tetőponthoz. Paris remélhetőleg elégedett volt a hatással, amit közreműködésével hazája muzsikája gyakorolt a magyar közönségre. A mai magyarok (gyakorló zenészek és zenebarátok) francia zene-ismeretével Kodály aligha lenne az. Mindenesetre, ne becsüljük le ezt a kis építőkövet, amihez sok hasonlóra lenne még szükség...

Nemzeti Filharmonikusok – április 6.*Fittler Katalin*

Úgy tűnik, a Nemzeti Filharmonikusok törzsközönsége annyira Kocsis-rajongó, hogy legfeljebb olyankor hagy ki egy-egy koncertet, ha vendégkarmester jön. Így Matthias Bamert sem tapasztalhatta meg, milyen érzés fellépni a zsúfolásig megtelt Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben. Ráadásul, a műsor iránt aligha lehetett ellenérzéseket táplálni; Prokofjev Rómeó és Júlia baletzenéjéből bármilyen szvit-összeállítás tetszetős, Arnold Schönberg zenekari átírata pedig Brahms zongoranégyesének sajátos-egyedi „olvasata”, mindazonáltal hangjaiban megőrzi a brahmsi muzsikát.

A szvit esetében kissé félreérthető információknak tűnt, hogy „Matthias Bamert változata” – annál is inkább, mivel a dirigens zeneszerzői tanulmányokat is folytatott (aki nem rajong az átíratokért, sokallhatta, hogy e műsorban kevés az eredeti). Mert csak akkor derült ki, amikor megkaptuk a koncert ismertetőjét, hogy Bamert közreműködése mindeössze arra szorított, hogy Prokofjev három szvitjéből a kilenc kiválasztott tételt oly módon foglalta össze monumentális szvitté, hogy az nagy vonalakban, lazán kövesse a történetet.

A svájci Bamert oboistaként kezdte pályáját (a Salzburgi Mozart-Zenekarnál), majd 28 évesen a vezénylés mellett kötelezte el magát. Nemzetközi karrierjét Széll György asszisztenseként kezdte, majd Stokowski clevelandi zenekaránál folytatta – talán a nem túl hosszú amerikai pályaszakasz öröksége az amerikai iskolázottságú ill. ott felnőtt karmesterekre jellemző tükröződéses gyakori alkalmazása. Bár 2000-ig a Londoni Mozart Players vezetője volt, munkásságában 1990 óta mind nagyobb a vendégkarmesterség szerepe; ez pedig afféle matrózszerelemhez vezet. A rövid együttműködés idejére nem alakít ki személyes kapcsolatot az aktuális zenekarral, inkább arra szorítkozik, hogy „lekísérje” a darabokat. Tény, „tudta” mindkét kompozíciót – de (egykori fúvós létére) kevés figyelmet fordított arra, hogy másként intse be a különböző hangszercsoportokat. Másként kell előkészülnie a hangindításhoz egy vonósra és egy fúvósra! Nagyrészt ennek a számlájára írható jó pár pontatlan indítás. Bamert nyilvánvalóan

felismerte a Nemzeti Filharmonikusok kvalitásait, s megelégedett azzal, amit a játékosok szinte tőle függetlenül, önként-maguktól adtak. Ráadásul, szívesen követi a hegedű-dallamokat (olyankor is, amikor elengedhetetlenül szükséges lett volna egy-egy basszus-kíséret indítása), ilyenkor szinte megfélekedezik a többi szólóról. Felkészült együttesről lévén szó, kockázatmentesen tehette. Viszont ennek a hozzáállásának köszönhető az egyenetlen színvonal, varázslatos szépségű részletek váltakoztak közepszerűen megoldott szakaszokkal. Emlékezetes a behízselően szép fuvolahang, s a rézfúvós-kórusok remek teljesítménye. A szvit nyitótételében csodálatos tónusokban és (a hangszerelésből adódó) hangszínváltásokban gyönyörködhattunk, a későbbiekben sokat köszönhattunk a pregnáns ritmusképleteknek (néha szinte túlzásba vitte a karakterizálást, amikor a skáladalalm puskasortűz jelleggel hatott). A kis léptékekre való figyelés viszont nem párosult azzal az építkező szellemiséggel, amellyel többek között Kocsis kényeztetési rendszeresen zenekara élén a közönséget. Bamert zenei gondolkozásmódja jobban kamatozott a szvit esetében, mint Brahms művének Schönberg-átírataiban, ahol perdöntő lett volna, hogy a dirigens mintegy patikamérlegesen adagolja az egyes szólamok illetve szólók dinamikai arányait (a Schönberg saját partitúráiban külön jelölt Hauptsatz és Nebensatz megkülönböztetés hiányzott a dirigens szemléletmódjából).

MÁV Szimfonikus Zenekar – április 12.*Fittler Katalin*

Papíron tetszetősebb volt az Olasz Kultúrintézetben rendezett est programja, mint végighallgatva. Az első részben vállaltan tudatosan jazz-hatásokat éreztető művek szerepeltek (Sosztakovics 1. jazz-szvitje, valamint Giampiero Sobrino szólójával Copland Klarinétversenye), a szünet után a Copland-művel csaknem egyidejűleg készült esz-moll szimfónia csendült fel, Prokofjev 111. opusza. A karmester Kesselyák Gergely mindhárom szám előtt szükségét érezte, hogy megszólítsa közönségét. Míg ez az első részben frapársra sikeredett, sajnos, a szünet után nem élt azzal a lehetőséggel, hogy másfajta zenehallgatásra készítse fel közönségét (mégis köszönettel tartozunk neki az el-

mondottakért, mert hatásosabban közelítette a hallgatóságot a műhöz, mint az írott műsorismertető).

Az utóbbi évek keserű tapasztalata, hogy az elképzelt-feltételezett közönségigénynek engedelményeket tevő, fellazított műsorok ritkán váltják be a hozzájuk fűzött reményeket. Nyilvánvaló, hogy nem arra vezet a „nehezebb” műfajokra előkészítő út. Évtizedekkel ezelőtt pikánsnak tűnt szimfonikus koncerten jazzes számot hallani, esetenként lehetett remélni, hogy esetleg olyanokat is „becsalogat” egy szokatlan műsorszám, akik egyébként kerülnék a komolyzenét. De manapság, amikor a különbözőképp értelmezett világzenék divatját éljük, korántsem színiként, legfeljebb árnyalatként érzékeljük az ilyesfajta ritkaságokat-érdekességeket. Hatásuk igazából csupán olyankor van, ha az előadók szívvel-lélekkel játszzák, élvezik a műfaji kirándulást.

A MÁV Szimfonikusok alkalmi zenekari szólistái eljátszották a három rövid tánc-télt, de korántsem olyan ízesen-poénosan, mint amit Kesselyák táncos irányítása sejtetett. Afféle rendhagyó nyitánnyá alakult Copland zenéje – immár nagyobb apparátus tolmácsolásában – csupán annyiban jelentett újdonságot a hallgatóságnak, hogy a jelenlévők közül kevesen mondhatták el magukról, hogy korábban is hallották már (s főként, hogy élő előadásban) ezt a darabot. Hogy nem tudott igazán hatni, abban része lehetett annak, hogy a szólista túlságosan a kottára hagyatkozva játszotta szólamát. Önmagában a kottából való játék versenymű szólistájánál is lehet elfogadható, de amennyiben gátolja az interpretáció élő-eleven, a partnerekkel kommunikáló jellegét, megfosztja a hallgatókat az élmény lehetőségétől. Aki előreolvasta a kísérszöveget, s várta a szólókadencia beígért „valóságos jazz-improvizáció” jellegét, különösen csalódhatott.

Prokofjev VI. szimfóniája jelentette egyértelműen az est súlypontját. Itt talált leginkább magára a tovább bővített zenekar, itt voltak a legpregnánssabban megformált tematikus és motivikus szakaszok, s itt volt igazán hatása a karmester lelkesítő irányításának. Kesselyák „láttató” elképzelésében megformált szakaszokból épültek a tételek, s jól érvényesült a szingazdag hangszerelés. Meggyőző volt az intenzív tónus és nem tévesztette el ha-

tását a halk dinamika sem. Mindazonáltal nem tagadható, hogy nem volt könnyű az átállás a más mélységű-fajsúlyú kompozícióra – a előadóknak sem. Az első félidő hozzáállása kísértett, amikor a súlyos mondandójú szimfóniatételekben is eluralkodott egy-egy hangos területen a hangszeresek játéköröme. Aztán fokozatosan előtérbe került maga a kompozíció, s az együttes tagjai Prokofjev zenéjének hatása alá kerültek: egyre intenzívebbé vált a kifejezés, a tolmácsolás szándéka. Aki most ismerkedett Prokofjev VI. szimfóniájával, minden bizonnyal úgy tartja számon, hogy máskor is szívesen meghallgatná.

Óbudai Danubia Zenekar – április 14.

Fittler Katalin

A Danubia + Nemzeti bérlet záróestje Itáliai barangolást ígért, műsorán Rossini: Semiramis-nyitányával, Paganini: D-dúr hegedűversenyével és Respighi Rómatriológiájának két darabjával (Róma kútjai és Róma fényői). Az élet úgy hozta, hogy módosult az „útiter”, a lengyel-magyar alapítású Bem József díj átadása alkalmából, s a megjelent rangos vendégek tiszteletére egy Chopin-noktürn is elhangzott (az átírat-készítő kiléte titokban maradt). Több apróság adott okot bosszankodásra (a zenekar nevének kétszeri hibás említése, s a szólista neve a konferáláson túl az immár szokásosan gyenge színvonalú ismertetőt tartalmazó szórólapon is hibásan szerepelt). Ami a hallgatnivalót illeti, ott kevesebb okunk lehetett a panaszra. Hatásos volt a Rossini-nyitány előadása, ugyanakkor messze elkerülték a hatásvadász megoldások csábításait. Szalai Antal szólójával Paganini I. hegedűversenye is nélkülözte a hivalkodást. A szólista technikai problémát nem ismerő biztonsággal játszott, már-már szerény visszafogottsággal (ezáltal nem szólama bravúros részleteire irányította a figyelmet). Éppen ez eredményezte, hogy kirobbanóan hatott a finálé-tétel. Dirigense, Héja Domonkos vezényletével a hegedűversenyt követően közös ráadással készült a szólista és az együttes, stílusosan Paganini-tétellel. Nem is maradhatott el a hálás tetszésnyilvánítás!

Az Óbudai Danubia Zenekar figyelemreméltó sajátossága, hogy hegedűsei a darabok-kívánata bármely funkcióban ma-

gától értetődő természetességgel játszanak. Tehát, a prímshólam meggyőzően tud kísérni is, épp annyi súllyal, amennyit az adott faktúra megkíván. Hasonlóképp, a brácsa intenzíven, szép tónussal képes dalolni, s igényességben nem maradnak le a mélyvonósok sem. Ilymódon a vonósok kiegészítettsége sohasem eredményez jellegtelenséget, hanem az adott zenei faktúra arányos felrakását teszi lehetővé.

Teljes szépségében pompázott a két Respighi-mű, karakterek és hangulatok sorjázta, elismerésre méltóan kelt hangzó életre a bravúros hangszerelés (a hagyományos zongorahangot persze nem tudja pótolni elektronikus utódáé), és élményforrásnak bizonyult a hangfelvételtől bejátszott csalogányhang is. Mindig öröm alapító karmesterével hallani a zenekart, mert az idők folyamán állandó játékosok mellett az időről-időre megjelenő újak is érzékenyen követik irányítását. Héja Domonkos tehát részben számíthat arra, hogy félszavakból is értik egymást, részben pedig biztos lehet abban, hogy a pódiumon mozdulataival kért korrekciók azonnal megvalósulnak. Megunthatatlan élmény olyan zenekari estet hallgatni, ahol a karmester nem „lekísér”, hanem felelősséget vállal a pillanatról pillanatra kialakuló hangzás teljes folyamataiért. Ilyesfajta lényegre-figyelő aktivitás tette élménnyé Respighi zenéjét.

Úgy tűnik, otthonra talált a Danubia a Nemzeti Színházban. Nemcsak akusztikailag ismerték ki a hangzásteret, hanem a színpad-kínálta lehetőségeket is kiaknázzák. A zárótétel befejezésének hatásosságához ezúttal a rézfúvósok „megemelése” járult hozzá.

Biztató, hogy az ideai zárókoncerten már megismerhettük a következő évad tervezett programját. Eszerint folytatódik az együtműködés a Nemzeti Színházzal.

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara – április 16.

Fittler Katalin

Műsorváltozás következtében hallhatták az Erkel- és Mahler-bérlet tulajdonosai J. S. Bach János-passióját. Példaadó az a körültekintés, amellyel ennek ellenére gondoskodtak a közönség tájékoztatásáról. Amit oly gyakran kénytelen hiányolni

kritikus, és nélkülözni hallgató, most rendelkezésre állt: kellő mennyiségben két nyelvű szövegkönyv (ráadásul olyan volt a megvilágítás, hogy használni is lehetett!).

Bachnak ezt a rövidebb terjedelmű, ugyanakkor drámaibb szenvedéstörténetét lehet már-már elidegenítve, távolságtartással megszólaltatni, amikor pusztán a mű szakralitása hat – vagy pedig a barokk korban szinte konkrét jelentéstartalommal felruházott fordulatokat értően interpretálni, kisebb-nagyobb formarészekből felépítve a monumentális épületet. Bármelyik szélsőséges megoldás (vagy köztes verzió) mellett kötelezi el magát az előadógárda, teljesítményük elsődlegesen azon mérhető le, hogy milyen hatást gyakoroltak a hallgatósággra. Tény, hogy ismert a történet, meglepetés-elemet aligha várhatunk – de ha csupán a szó mechanikus értelmében történik reprodukció, a megrendülés elmarad.

Ami magát a hatást illeti, érzelmi töltését talán csökkentette a szövegértésre fordított figyelem – ez is magyarázza a mérleg serpenyőinek az ingadozását. De ha valaki – viszonylag alapos műismeret birtokában – nem foglalkozott a szöveggel, akkor sem jött létre katarzis.

Mégsem marasztalandó el az előadás, mivel lehetőséget nyújtott fiatal énekeseknek szólista-szerepben való megmértetésre. Az est igazi élményét a Zeneakadémia mesterképzős hallgatója, Vörös Szilvia jelentette. Altokban sohasem bővelkedő oratóriuménekes-gárdánk értékes utánpótlását köszönhetjük személyében. Minden bizonnyal kihívást jelentett számára a megannyi világnagysággal felvételekről ismert áriák megszólaltatása – s e feladatnak kivételes perfekcióval tett eleget. Biztos zenei elképzelés birtokában úgy énekelt, hogy szólamának technikai nehézségei észrevétlenek maradtak a hallgatók számára (mindenesetre, a hosszan kitartott hangok életbentartását úgy oldotta meg, hogy lehetetlen volt nem felfigyelni technikai felkészültségére). A passió-előadásnak kétségkívül a testo, az evangelista a főszereplője. Szapanos Tibor még viaskodott e szólammal, melynek során gyakran vettük észre, hogy nem mindig az szól, amit zeneileg elképzelt az énekes (amikor idő előtt kezdett fogyni a levegője, ráerősített; nemegyszer a záróhang szándékolatlan

hangsúlyt kapott, máskor az utolsó szótagot szinte úgy passzírozta ki magából). Érzékeny zeneiségre vallott viszont a melizmák kidolgozása, amelyek mindig a szöveg-tartalmat láttatóan domborítják ki. A szoprán Baráth Emőkéhez érezhetően az operák világa áll közelebb; áriáiban megpróbálta odavarázsolni a színpadot. Jézus szerepét Horváth Ádám énekelte – az ő megváltó-elképzelése korántsem azonos a barokk elképzeléssel; Jézusa romantizálóan érvel, néha a szöveg szavait festi, ahelyett, hogy például a költői kérdésnél a választ-nem-várast éreztetné. Általában az egyszerűsége nincs kifejezőeszköze, az „es ist vollbracht” bármilyen szépen hangzott, teátrálisra sikeredett. A másik basszista, Kovács István esetében jótékonyan érvényesült az oratóriuménekülésben való jártassága – karaktereket, hangulatokat, érzéseket és gondolatokat egyaránt meggyőzően közvetített. Az est emlékezetes részlete a XXXII. szám (basszusária és korál), a második formai cezúrát követően.

A Magyar Rádió Énekkara előadásában különböző mértékben voltak elhíhetők (és elhíthető erejűek) a korálok, a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara követte elnök-karnagya, Győriványi Ráth György utasításait.

Az ő elképzelése szerint a drámaiság hatásosabban valósítható meg, ha kissé gyorsítja a mű „esemény-ritmusát”. Nem tudom, kiben nem bízott eléggé, az előadók szuggesztivitásában, vagy a közönség figyelmében, mindenesetre feltűnően pergette a recitativ jeleneteket. Ennek következtében néha még a zenei lecsengések is sérültek – a történet végigélésévéig gondolása pedig afféle gyorsolvasós átismétléssé változott. A zenei következetesség pedig néha oda vezetett, hogy a fokozás során olyan tempóhoz ért, amelyet tartani is nehéz, nem pedig ráadásul érthetően formáltan tolmácsolni a mondatot. Érdekes megoldást alkalmazott több korálban, amikor az azonos hosszúságú sorok sorjázását előre kiszámíthatatlan (váratlan) helyen fermatával megakasztotta, s a folytatás dinamikailag is más síkon következett. Mégis, egyszerűségével legmegindítóbb a XXII. korál volt (Durch dein Gefängnis, Gottes Sohn...). A zenekari hangzás vitális volt, néha talán dinamikailag kevéssé árnyalt, az obligát szólamok kivitelezésére egyenetlen színvonalon került sor. A karmester munkáját

jótékonyan segítették a billentyűs continuo remek játékosai.

Pannon Filharmonikusok – április 21.

Csengery Kristóf

Az elmúlt években a magyar közönség sorra megismerhette a világszerte sikereket arató, új finn karmesteriskola legfontosabb képviselőit: járt Budapesten Jukka-Pekka Saraste, Sakari Oramo és Esa-Pekka Salonen – már csak Osmo Vänskä hiányzik a listáról (ő, ha jól tudom, még nem vendégszerepelt hazánkban). A felsorolt neveket nemcsak a finn származás köti össze, de az is, hogy valamennyien a helsinki Sibelius Zeneakadémián tanultak, s mind az elismert karmester-pedagógus, Jorma Panula neveltjei. Akárcsak a náluk valamivel fiatalabb Olari Elts, aki nemrég a pécsi Pannon Filharmonikusok élén lépett fel a Művészetek Palotájában. Fellépés helyett írhatná a kritikus úgy is, hogy bemutatkozott, mostani magyarországi látogatása azonban nem az első volt, hiszen az idén 41 éves művész 2008-ban már vezényelte Marschner A vámpír című operáját a Szegedi Nemzeti Színházban – akkor is a Pannon Filharmonikusok együttese volt a szimfonikus partner.

Brahmsi keretben Sosztakovics: az est folyamán a 19. századi német komponista Tragikus nyitánya (op. 81 – 1880) és 1. szimfóniája (op. 68 – 1876) előzte meg, illetve követte a műsor középpontjába helyezett 20. századi alkotást, az orosz zeneszerző 1. hegedűversenyét (a-moll, op. 99 – 1948). Mielőtt a karmester és a zenekar teljesítményére térnénk, essék szó a Sosztakovics-koncert szövegről. Baráti Kristóf (1979) a Magyarországon ritkán hallható és kevéssé ismert művet úgy tolmácsolta, azzal az anyanyelvi biztonsággal, amelyben legtöbbször csupán a népszerű repertoárdarabok részesülnek. A kompozíció értékeit az előadás a lehető legintenzívebb azonosulással képviselte, ezzel is meggyőzően érvelve amellyel, hogy Sosztakovics 1. hegedűversenye, ez a rendhagyó, lassú–gyors–lassú–gyors tételbeosztású, négytételű szerkezet, a zenetörténet talán leghosszabb és legjelentősebb – önálló tételhez illő rangú és persze a szerző által írt – cadenzájával, vitathatatlanul remekmű, a 20. század nagy, tragikus vallomástételeinek egyike.

Említhetnénk a nyitótétel végtelen kantilénáját, a szólóhangszer bölcs és sokatmondóan hűvös hangját, amely mintha a tudás angyalát idézné, oly tisztán szólalt meg, a pokoljáró 2. tétel ádáz megátalkodottságát, fanyar ízeit és indulókaraktereinél kiélezett ritmikáját, a harmadik tétel fájdalmas líráját, és persze a cadenza grandiozitását, végül a burleszkfinálé hatalmas lendületét és ördögi sodrát – bármilyen konkrét példát idéznénk is azonban Baráti Kristóf előadásmódjának jellemzésére, alighanem valamennyinél fontosabb az előadói alapmagatartás, amely mindezt egységbe foglalja. Ez a legteljesebb egyszerűség, amely minden előadói eszközt vagy modort mellőzve, csak a műben foglalt tartalmakra összpontosít. Nagy erejű, szuggesztív, hiteles olvasatban szólalt meg Sosztakovics 1. hegedűversenye, Baráti Kristóf pedig a kitörő ovációval ünneplő közönséget két ráadással ajándékozta meg: először Bach Adagióját (a g-moll szólószonáta nyitótétele, BWV 1001), majd Eugène Ysaÿe Obsessionját (az op. 27, no. 2-es szólószonáta nyitótétele) hallottuk tőle.

Olari Elts feszes, kimért mozdulatokkal vezényel, kicsit talán indulatosan és szögletesen (e mozdulatkészlet megszokásához kétségkívül kell néhány perc), de egyszersmind nagyon pontosan és dinamikusán, jól lendületbe hozva a zenekart. A Tragikus nyitány előadásában telt, tömör hangzás született pálcaja alatt: a hangsúlygazdag muzsikálás mindenekelőtt a darab határozottságát, sötét színeit és drámai indulatait nyomatékosította. Az 1. szimfóniában tetszett a nyitótétel formálásának összeszedettsége, öröm volt hallani az E-dúr Andante sostenuto világos vonós tónusát, karcsú oboa- és jól formált klarinét-szólját. Az Un poco allegretto e grazioso kellemesen mozgékony karaktere ismét új szintet hozott a produkcióba, végül pedig méltóképp koronázta meg a Pannon Filharmonikusok előadását a finálé erőteljes pátoszu, sodró lendületű, szuggesztív tolmácsolása. A himnusz-dallam bemutatásakor mind a kürt, mind a fuvola imponálóan helytállt. Remek zenekari produkciók születtek ezen az estén: emlékezetemben kutatva fel sem tudom idézni, magyar vidéki együttestől az elmúlt években mikor hallottam ilyen kiváló teljesítményt. Olari Elts olyan karmester, akit a Pannon Filharmonikusoknak a jövőben is érdemes lesz visszahívniuk.

Flesch-iskola

IDA HAENDEL – született 1928. december 15-én, Chelm-ben (Lublin)

Flesch Károly, a világhírű hegedűművész és pedagógus halálának 50. évfordulóján – 1994 november 11-13. között – szülővárosában, Mosonmagyaróváron Flesch-émléknapokat rendeztek. Ifj. Flesch Károly, Londonban élő fia hazahozatta édesapja hamvait Luzernből, és azokat a szülővárosban helyezték örök nyugalomra.

A városi művelődési központ ekkor vette fel Flesch Károly nevét. A család egykori lakóházának falán dombormű őrzi emlékét (a Szent István király út 123. szám alatti ház első emeletén laktak). A mosonmagyaróvári ünnepség díszvendége volt híres tanítványa, Ida Haendel, aki november 12-én, a Flesch Károly Művelődési Központban Mozart G-dúr hegedűversenyét, és Brahms D-dúr hegedűversenyét adta elő a Győri Filharmonikus Zenekarral, Koncz Tamás vezényletével. Ez volt az egyetlen alkalom, amikor a világhírű hegedűművésznő Magyarországon lépett fel.

Hogy olvasóink minél teljesebb képet kapjanak róla, írásunk első részében főként Ida Haendel „Woman With Violin” című életrajzi munkájára, és Margaret Campbell „Great Violinists” című könyvére támaszkodtunk. Ezt követően Jessica Duchennek a „The Strad” 1986. évi októberi számában megjelent cikkét, és a „The Lebrecht Weekly” 2000. évi június 22-i számában megjelent Norman Lebrecht-interjú részletét adjuk közre.

Ida Haendel születési idejét általában tévesen adják meg a zenei lexikonok. Ez abból adódik, hogy amikor 1939-ben a londoni Queen’s Hall-ban lépett fel, a London County Council rendelkezése értelmében tilos volt 14 éven aluli gyermekek szerepeltetése a vasárnapi koncerteken. Ida ekkor 11 éves volt, ezért a hatóságai engedély megszerzése érdekében néhány évvel idősebbnek tüntették fel. Így került be a New Grove Dictionary of Music and Musicians lexikonba a téves születési adat: 1924. december 15. Itt említjük még, hogy amikor 1937-ben, Sir Henry Wood vezényletével, először lépett fel Londonban, impresszáriója javasolta, változtassa nevét Hendelről Haendelre, hogy neve a zenekedvelők tudatában Händelhez, a híres zeneszerzőhöz kötődjék. Ida Haendel egy Varsótól 150 kilométerre, délkeletre fekvő lengyel kisvárosban, Chelmben (mai neve Lublin) született, szegény zsidó család gyermekeként. Már édesapja is szeretett volna hegedűt tanulni, de az ortodox vallási előírásokhoz mereven ragaszkodó, fanatikus szülőknek az volt a meggyőződése, hogy hegedülni csak esküvőkön szabad. Nathan Haendel ezért megszökött hazulról, de végül nem

hegedűs, hanem portréfestő lett belőle. Már ekkor megfogadta azonban, hogy ha gyermeke születik, és lesz zenei tehetsége, mindent elkövet majd fejlődése érdekében. Két leánya született: előbb Alice, majd hat évvel később Ida. Ida négy éves korában Michalowicz-nál – aki korábban Auer Lipótnál tanult Szentpétervárott, és később tanította többek között Bronislaw Hubermant is – kezdte meg tanulmányait a varsói Chopin zeneiskolában. Egy év múlva a Beethoven hegedűverseny előadásával megnyerte a Huberman-hegedűverseny első díját. Ida 1935-ben édesapjával Párizsba utazott, hogy Szigetinél tanuljon, aki még Varsóban hallotta játékát. Szerencséjükre itt véletlenül találkoztak Artur Rubinstein zongoraművész bátyjával, aki bemutatta őket Flesch Károlynak. Fleschnek annyira megtetszett a kislány játéka, hogy megígérte, ingyen fogja tanítani. Rövid tanulás után Ida visszatért Varsóba, hogy részt vegyen az országos hegedűversenyen. A hét éves kislány bejutott a döntőbe, és Wieniawski d-moll hegedűversenyének előadásáért 7. díjat kapott (az 1. díjat Flesch tanítványa, a 16 éves Ginette Neveu, a 2. díjat a 27 éves David Ojsztrah kapta). Mivel Flesch úgy gondolta, nem

szükséges neki gyakorlatokat játszania, rögtön a Paganini Caprice-okat kezdte neki tanítani. Az első hegedűdarab, amit Fleschnél tanult, Sarasate Carmen-fantáziája volt. Flesch nagyon elégedett volt vele. Ekkor következtek a klasszikusok: Ida néhány óra alatt megtanulta a Beethoven Kreutzer-szonátát. Ezt azonban már nem zongorakíséssel, hanem egyenrangú szonáta-partnerrel kellett előadni, ezért az első próbán szinte reménytelen helyzet alakult ki. Flesch dühöngött. Ida még aznap este megkérdezte édesapjától, hogy azok a bizonyos neki-lendülések és számok jelentenek-e valamit a kottában? Édesapja levegő után kapkodva kérdezte: „Csak nem azt akarod mondani, hogy nem tudod?” – „Természetesen nem – válaszolta –, senki sem mondta nekem!” (Ida Haendel: Woman With Violin, 54. l.) A kis csodagyerek nem tudott rendesen kottát olvasni, de mivel rendkívül jó memóriája volt, ezt senki sem feltételezte róla. „Amint technikailag megtanultam egy művet, már nem volt semmi problémám. Teljesen ösztönösen muzsikáltam... Évekbe telt, mire megérttem, hogy elemezni, tanulmányozni kell a zenében rejlő gondolatokat, a mű felépítését és stílusát, mindazt, amit egy nagy komponista megfogalmaz. (Ida Haendel i. m. 53. l.) Ida 1935-ben, hét éves korában lépett fel először Párizsban, a Salle Gaveau-ban. Első igazi hangversenyét Monte Carlo-ban adta, a Casino-ban. Ezt követően Flesch úgy gondolta, elérkezett a londoni bemutatkozás ideje. Ida édesapjával Londonba utazott. Anyagi nehézségeiket Nathan Haendel portréfestéssel igyekezett áthidalni, Ida pedig a gazdag zenekedvelők házaiban rendezett koncerteken keresett magának némi zsebpénzt. Flesch révén kerültek kapcsolatba Harold Holt impresszárióval, aki lehetővé tette, hogy Ida fellépjen Beecham vasárnapi koncertjeinek egyikén. Gondot jelentett azonban, hogy Angliában törvény tiltotta a 14 éven aluli gyermekek nyilvános szereplését. A londoni debütálással viszont nem lehetett négy évet várni, ezért Harold Holt a hatóságoknak írt kérelemben meghamisította Ida születési évet, majd pedig azt mondta az újságíróknak, hogy tévedés történt. Terve bevált, és a londoni fellépés után a zenei világ Idát már kész virtuózként tartotta számon. Közben azonban megismerte a csodagyere-

kek elszigetelt életét is. „Minél inkább magamra maradtam, annál inkább visszahúzódtam. Amikor nagyobb lettem, kezdtem magamat fallal körülvenni, hogy azon ne lehessen egykönnyen áthatolni. Arra a következtetésre jutottam, hogy egy művész neveltetésének – főleg, ha csodagyerekként kezdte pályafutását –, magányos, befelé forduló élet a következménye. Már az a tény, hogy nem jár iskolába – ahol megtanulhatná, hogyan kell együtt élni a többiekkel – önmagában is problémát jelent.” (Haendel i.m. 56. l.) 1937-ben került sor első londoni, Queen’s Hall-beli szólóestjére. Ekkor Ivor Newton kísérte zongorán. A hangversenyre Flesch szerzett neki egy Stradivari-hegedűt, amely azonban nagyon bizonyult, és Ida idegességében el is rontotta az egyik futamot a Mozart-hegedűversenyben. Ennek ellenére a kritika elismerte rendkívüli tehetségét. 1937 februárjában a Brahms-hegedűversenyt már megfelelő méretű hangszeren adta elő. De már nagyon hiányzott neki a családi környezet, ezért Flesch ellenkezése dacára, ez év nyarán visszatért Lengyelországba. Útban hazafelé, Párizsban elment néhányszor hegedűórára Enescuhoz is. „Nehéz lenne megfogalmazni, mi volt a különbség Flesch és Enescu között. Flesch rendkívüli tanár volt, aki pontosan tudta, hogyan lehet a hibát kijavítani. Olyan volt, mint egy sebész, és hajszálpontosan rátapintott, mit kell tenni, ugyanakkor biztos akart lenni benne, hogy megértettem magyarázatait. Ezzel szemben Enescu sohasem pazarolta idejét arra, hogy valamit így vagy úgy kell csinálni; egyszerűen csak megmutatta a hangszerén, és közben igyekezett megértetni velem, valójában hová is akar kilyukadni, majd hozzátette: „Menj haza, és gyakorold ki.” A probléma így vagy úgy, de végül sikeresen megoldódott.” (Margaret Campbell: *Great Violinists*, 246–247. l.)

Flesch sértve érezte magát, amikor értesült az Enescunál tett látogatásokról, és kemény hangú levelet írt Haendeléknak. Amikor Londonban ismét találkoztak, elmondta, szégyent hoztak hírnevére, hogy másik tanárhoz mentek. Közölte, hogy Idát nem engedti át másnak. A hegedűórák pedig folytatódtak, mintha mi sem történt volna. A II. Világháború idején beutazta Nagy-Britanniát, hangversenyeket adott a katonáknak, a sebesülteknek a kórházakban, a munkásoknak a gyárakban. A háború után az Egyesült Államokban és Canadában koncertezett, majd 1949-ben Dél-Afrikában, 1959-ben pedig a Szovjetunióban aratott hatalmas sikert. Bár ekkor már negyven éve állt a pódiumon, játéka mégsem vált elcsépett vagy rutinszerűvé. Minden fellépése újabb felfedezéseket tartogatott számára, és játéka lázba hozta a legszigorúbb kritikust is. Amikor 1975 októberében a Beethoven-hegedűversenyt játszotta a Montreal Symphony Orchestra-val, Jacob Siskind, a montreali „Gazette” kritikusa „egyszerűen nem talált szavakat” – annyira váratlanul érte az élmény: „Ez messze több volt annál, amit ettől a nagyszerű művésztől korábban hallottam. A finale, amely pedig gyakran rontja le a mű hatását, olyan volt, mintha tökéletes márványból lett volna kifaragva; elkerülhetetlen sorsszerűséget árasztó játékaival ellenállhatatlanul ragadta magával a hallgatóságot.” (The Gazette, Montreal, 1975. október 7.) Egyik legjobb teljesítményét a Brahms-hegedűversenyben nyújtotta. Bár a koncertet már gyermekkorra óta játszotta, a mű valójában a román karmesterrel, Sergiu Celibidache-vel való együttműködése során érlelődött ki. Még ma is úgy vélekedik, hogy ebben nyújtotta élete legjobb teljesítményét. „Nem fér hozzá kétség, hogy a felvétel muzsikusi pályafutásom egyik mérföldköve lett.” „Celibidache... páratlan pom-

pával, nagy ívű emelkedettséggel szólaltatta meg ezt a muzsikát, és valójában ekkor kezdődött Brahms-imádatom. Brahms, szívzaggató témáival, igen eredeti harmóniáival, mindent összegző, mindent magába foglaló zeneszerzőként jelent meg előttem. Úgy éreztem, amikor líraiságot fejez ki, sokkal jobban felkavarja a lelkemet, mint bármely más zeneszerző. A mű lélegzetállító, nagyszerű felépítését átérezve úgy felgyorsult a szívverésem, hogy valósággal beleszédültem.” (Ida Haendel i. m. 224. l.) 1973-ban Kínában turnézott a Londoni Filharmonikusokkal, John Pritchard vezényletével, 1982-ben Sibelius-émlékplakettet kapott a Sibelius-hegedűverseny előadásáért, 1989-ben Allan Patterson versenyművét mutatta be Németországban. 1988-ban a CBC-Televízió „A Voyage of Music” (Zenés utazás) címmel TV-filmet készített róla. 1991-ben az angol királynő a Brit Birodalom lovagrendjének parancsnoki fokozatát („Commander of the British Empire”) adományozta neki. „Bár egyáltalán nem tűnik önteltnek, a pódiumon igen magabiztos, viszont magánéletében félénk, tartózkodó személyiség. Nyolc nyelven beszél, sokat olvas. Kicsiny termetű, halovány arcát szürkészöld szemei uralják. Melegséget árasztó személyiség, ami a személyes kapcsolat alkalmával jut kifejezésre. Egyszerűséget, egyenességet áraszt, nyoma sincs rajta annak a mesterkéeltségnek, ami a sikeres embereknél néha megfigyelhető. Számára a legnagyobb bűn a közöny – az emberi méltóság megsértése.” (Margaret Campbell i. m. 248. l.)

Haendel az 1986–87-es hangversenyévad kezdetén, londoni bemutatkozó hangversenyének 50. évfordulóján Jessica Duchennek mesélt pályafutásáról. Ez az írás a „The Strad” 1986. évi, októberi számában olvasható.

Ida Haendel először három éves korában vette kezébe édesapja hegedűjét, majd kijelentette: el tudná játszani a dalt, amit édesanyja előzőleg énekelt. Ebből rögtön nyilvánvaló lett, hogy rendkívüli tebetség, és édesapja mindjárt hozzá is kezdett, hogy megtalálja a legjobb hegedűtanárt. Először családjával Chelm-ből – ebből a kis vidéki, lengyel városkából, ahol Ida és nővérei születtek – Varsóba költözött. Itt Michalowicz, a Chopin zeneiskola tanára közölte, hogy Idát ingyen fogja tanítani. Eleinte a külföldi tanulás szóba sem jöhetett, mivel nem volt rá pénzüik. Ida édesapja portréfestő volt, aki családjá megélhetését erre a bevételi forrásra alapozta. A Zsidó Jótékonyági

Szervezet, a „B'nai B'rith” támogatása tette lehetővé, hogy Ida és édesapja Párizsba utazzék. Azt követően kapott ehhez anyagi támogatást, hogy Bronislaw Huberman hallotta őt játszani a tiszteletére rendezett fogadáson, és úgy nyilatkozott: Ida a legnagyobb tehetség, akit valaha is hallott. Abban a reményben utaztak Párizsba, hogy Szigeti József elvállalja tanítását. Csak akkor tudták meg, amikor odaértek, hogy Szigeti váratlanul aláírt egy amerikai szerződést, és hamarosan elutazik. Ennek ellenére Szigeti nagyban hatott Ida zenei fejlődésére. Gyakran találkoztak és beszélgettek. A lányra Szigeti egész személyisége hatást gyakorolt, számára ő testesítette meg az ideális muzsikust, mind hangszerjátékosként, mind pedig intellektuális szempontból. (Itt említjük meg, hogy Szigeti felesége, Wanda Ostrowska szintén lengyel volt. Genfben ismerkedtek meg azt követően, hogy Szigeti 1917-ben a genfi konzervatórium professzora lett.) Ezt követően főleg Flesch tanította, de néha Georges Enescuhoz is eljárt hegedűórára. „Ők ketten annyira különböztek egymástól, mint nappal az éjszakától. Flesch elsősorban hegedűs volt. Minden apró hiányosságra odafigyelt. Ha valaki nem boldogult egy bizonyos technikai problémával, ő volt az, aki ésszerű újrend alkalmazásával megkönnyítette annak megoldását. Rendkívül rátermett, tapasztalt hegedűtanár volt. Ezzel szemben Enescu igen átfogó módon közelítette meg a muzsikát. Intellektuális szempontból, igen alaposan, mélyrehatóan elemezte a zene-

művet – és véleményem szerint magasabb szinten, mint Flesch.” Haendel mindig is igen természetesen, ösztönösen hegedült. „Nagy szerencsém, hogy jó tanáraim voltak, és soha nem volt gondom a hegedülésrel. Amikor kezembe vettem a hegedűt, már tudtam, hogyan kell kibozni belőle azt, amit előzőleg hallottam. Soha nem voltak kétségeim: egyszerűen csak elővettem, és játszottam rajta. Elképzelem, hogy az egyik legnagyobb gondot az jelenti a hegedűt tanuló gyerek számára, hogy kezdetben rémisztő hangokat keltve „vakargatja” a hangszer, ami már önmagában is bőven elegendő ahhoz, hogy bárkit eltántorítson a hegedüléstől. Nekem sohasem kellett ilyesmivel küszködnöm. Gyermekkoromban mindössze annyi problémám volt, hogy nem voltam képes tökéletesen felfogni a tanult mű jelentését, nem tudtam róla általános képet alkotni, vagy a megközelítés nem volt elég jó, mivel túl fiatal voltam. Úgy gondolom, emiatt van, hogy annyi csodagyerek vall kudarcot, mivel nem elég érettek intellektuális szempontból.” Egy csodagyerek számára valószínűleg a „kiegés” jelenti a legnagyobb veszélyt, amit a pódium általi kizsákmányolás, a túlzott igénybevétel okoz abban az időszakban, amikor zenei fejlődése még nem fejeződött be, vagy lelkiileg nem áll készen arra, hogy nagy közönség előtt, nyilvánosan lépjen fel. Ida Haendel azon kevés csodagyerek egyike, akinek pályája töretlenül, problémamentesen ívelt felfelé, kora ifjúságától kezdve, egészen érett koráig. Úgy érzi, mindezt

édesapja gondosságának és elővigyázatosságának köszönheti, aki pályája kezdetétől fogva felügyelte gyakorlását. Nagyon odafigyelt, hogy még fejlődésben levő leánya tehetőségét ne szípolozzák ki, és emiatt gyakran került összetűzésbe a hangversenyrendezőkkal. „Ez bölcs dolog volt tőle, számomra pedig igen szerencsés körülménynek bizonyult. Azt akarta, hogy tanuljak, hogy jó családi légkör vegyen körül, és ne a világban csavarogjak és egy csomó pénzt keressék – talán ez óvott meg engem. Gyermekkoromban nem szerepeltem annyit, mint a bozzám hasonló korú hegedűsök. Fontos volt, hogy a koncertezést ne vigyem túlzásba.” Miközben megadatott neki, hogy természetes módon fejlődjön, egyáltalán nem sajnálja, hogy csodagyerek volt. „Valószínűleg azért, mert nem is tudtam róla, hogy létezik másfajta élet is – ugyanakkor nem hiszem, hogy mindez ártalmas lett volna számomra. Az ilyen egészen természetes módon megy végbe, és közben lassan éretté válunk. Valószínűleg nebezebb elkezdni a koncertezést felnőtt korban, hiszen addigra az ember egészen más világba kerül. Én ebbe a világba fokozatosan kerültem bele, így a koncertezés része lett felnőtté válásom természetes folyamatának.” Az általa játszott művek között több is van, amelyik már gyermekkorára óta szerepel repertoárján: így például őt éves kora óta játssza a Beethoven-hegedűversenyt, viszont még sohasem érezte, hogy elcsépellté vagy unalmassá vált volna számára. „Minden nap tanul az ember valamit, miközben gyakorolunk, mindig lehet valami újat felfedezni. A muzsika szinte kiemeríthetetlen, és ez valósággal lenyűgöz engem.” Londonban, „ideiglenes” tartózkodási helyén Ida Haendel erőteljes intenzitással játszó előadóként, eleven, színes személyiségként tűnt ki. Már gyermekkorában tehetséget áruult el a tánc és a művészetek terén, és úgy érzi, ha lett volna rá lehetősége, jól megállta volna a helyét színészként, vagy pedig rubatervezőként is. Akárcsak a zenében, ezeknél a tevékenységeknél is központi szerepet kap a határozott művészi önkifejezés. Talán nem meglepő, hogy leginkább a kései, nagy romantikus versenyművek előadójaként ünneplik. „Mivel szólista vagyok, saját egyéniségetem kell előtérbe helyeznem. Szólistaként fellépni kevesebb gonddal jár, azonban egy szólóesthez nem egyszerű megfelelő partnert találni, egy trió vagy kvartett esetében pedig még nebezebb hasonló beállítottságú társakra szert tenni. Mivel csak keveset kama- ráztam, nem tanultam meg, hogyan kell

báttérbe vonulni.” Craig Sheppard olyan zongorista, akivel gyakran lépett fel; nemrég voltak európai turnén. Ida úgy érzi, a hegedűestek nem ugyanazt a közönséget vonzzák, mint a zongoristák fellépései. „Ez talán azért alakult így, mert némelyik hegedűs megpróbál avant-garde (haladó) lenni, és a legújabb kompozíciókkal terbeli közönségét. Pedig talán inkább hallanának valami élvezetesebbet – például Mendelssohnt, vagy Kreisler. A szonátaconcertekhez bizonyos típusú közönségre van szükség, és nem feltétlenül a létszám a fontos. Sokan zongoráznak, azonban kevesen játszanak hegedűn, ezért a hegedűs repertoárt kevesebben ismerik.” Viszont Haendel kifejezetten érdeklődik a kortárs zene iránt. „Nemrég fedeztem fel egy Benjamin Frankel-szonátát, amit előadásra szeretnék javasolni. Aztán van egy versenymű, amely a svéd zeneszerző, Alan Pattersson alkotása. Rendkívül bonyolult mű, időtartama körülbelül egy óra, nagyon kevés zenekari résszel. Készítettem róla egy felvételt, majd felkérést kaptam, hogy adjam elő az Egyesült Államokban. Rendkívül elbűvölő alkotás.” De Haendel kiállt Walton és Britten versenyművei mellett is, és ezeket főleg Anglia batárain kívül próbálta népszerűsíteni. Stradivarius hegedűje 1699-ből való, ezen játszik huszonöt éve. Mivel keze szokatlanul kicsi, nem volt könnyű számára megfelelő hangszert találni. „A legtöbb jó hegedű erőteljes felépítésű, és viszonylag nagy; szerencse, hogy rátaláltam erre. Gyönyörű hangja van, és külsőleg is szép.

Sokan úgy vélik, egyike a legjobbaknak. Nincs túl nagy hangja, viszont nem is képzeltem soba, hogy egy hegedűnek akkorát kell szólani, mint amikor valami felrobban!” Ida Haendel jelenleg Canadában, Montreálban, valamint Floridában, Miami-ban él, miközben megtartotta angol állampolgárságát is. Amikor a háború idején Londonban élt, igazi britté vált. A háború kitörésekor kétségbe volt esve, hogy soba többé nem lesznek hangversenyek, és pályafutása véget ér. „De Anglia az Anglia. Az emberek itt sobasem engedték, hogy bármi is följük kerekedjék. Az élet ment tovább, és nem állt le a kulturális élet sem. Hullottak a bombák, mi pedig adtuk a koncerteket! Ez jellegzetes brit hozzáállás. Az erkölcs mindig is magas színvonalon állt, főleg a legnehezebb időkben. A pusztító légítámadások után hátra maradt hamuból minden újjáéledt – az élet ment tovább; és én teljesen átéreztem ennek hangulatát.” Londont már csak azért is különleges helynek tartja, mert annyi jó zenekara van. „Hol van még egy hely a világon, ahol ennyi magasan kvalifikált zenekar működik? Legalább öt ilyen zenekar van Londonban, ami teljesen egyedülálló. New York-nak egyetlen igazán jó zenekara van, és ugyanez a helyzet Berlinben is.” Szinte valamennyi zenekarral jó a kapcsolata. „Legtöbbjüket nagyon kedvelem, és szeretném binni, hogy ők is így vannak velem. Nagyon jóleső érzés tudni, hogy a zenekar tényleg mögöttem áll.” A nemzetközileg ismert szólisták még ma is elsősorban a férfiak közül kerülnek ki. Tapasztalt-e valaha előtétet a szólistaként fellépő nőkkel szemben? „Soba, senkivel nem volt összetűzésem emiatt, soba nem ütköztem akadályba, valósággal elárasztottak a felkérések. A hátrány másképpen jelentkezett – a honoráriumban. Úgy gondolták, egy nő kevesebbet ér, mint egy férfi. És ez igazán bosszantott. Viszont nem tudom, miért nincs több nő szólista; úgy gondolom, agyunk ugyanolyan jól működik, mint a férfiaké, biszen nők is vittek véghez egészen fantasztikus dolgokat – például a sportban, és a politikában. De valamilyen okból sem egy Shakespeare, sem egy Rembrandt, vagy egy Beethoven nem került ki közülünk. De talán majd ennek is eljön az ideje.” Úgy véli, némelyik szólista hölgy talán azért kevésbé sikeres, mert igyekszik férfias hangon játszani. „Én nem próbálok úgy hegedülni, mint egy férfi. Olyan hangon igyekszem játszani, amilyent a komponista elképzelt. Sok nő olyan agresszíven hegedül, hogy még a férfiakon is túlsz – valósággal „véraláfutásosra” csépelik a hang-

szerüket. És ez nem jó. Muzsikálni kell, nem pedig azt a látszatot kelteni, mennyire férfiasak vagyunk. Igazságot kell szolgáltatni a zenének, a kompozíciónak, mégpedig a zeneszerző szándéka szerint, nem pedig önmagunkat adni. A komponisták képesek könnyet csalni a szemünkbe, biszen ez az érzés a szívükben élt – ezért szólaltatnak meg oly gyakran lírai, nőies hangot!” Ida Haendel a hegedűjáték aranykorában nőtt fel; olyan művészek játékát hallgatta, mint Kreisler, Huberman, Szigeti és Heifetz. Ma sokan úgy látják, hogy a modern hegedűjáték nagyban eltér a múlt nagy hegedűseinek stílusától. Ida Haendel nem hiszi, hogy a változás a fiatal generáció esetében ilyen radikális lenne. „Hegedülni csak egyféleképpen lehet. Technikai értelemben úgy, abogyan Heifetz játszik – az ő mesteri, tökéletes játéka a minta mindenki számára. Viszont a múltban is voltak jó és rossz hegedűsök, akárcsak ma.” Ida Haendelnek még ma is sok előre lekötött koncertje van. „Tervezem, hogy csökkentem a fellépések számát, biszen az utazgatás, az Atlanti óceán feletti ide-oda röpködés bizony elég fárasztó. Megpróbálom időmet úgy beosztani, hogy ne koncertezzek túl sokat ugyanabban az országban. Szerepléseimet igyekszem korlátozni, és a nagy zenekarok, a nagy városok koncertprogramjaiból igazítani. De nem azért, mintha nem élvezném nagyon a vidéki fellépéseket. Az ember teljesítőképessége azonban véges, és annyi ország van még, ahol fel kell lépniem.” Az időnként Észak-Angliában és Amerikában tartott mesterkurzusait leszámítva, a tanítás nem játszott jelentős szerepet Miss Haendel életében, de ha majd befejezi a koncertezést, szeretne gyakrabban tanítani. „Jelenleg nincs rá időm, azonkívül elbivatottság is kell hozzá, és én természetesen előadóművész vagyok, nem pedig tanár. Hogy tanítani tudjunk, ehhez pontosan ki kell elemezni, hogy valójában mit is csinálunk a hangszeren, és ezt én még sobasem próbáltam meg, de nem is akartam megtenni. Bár a szükséges mechanizmusok teljesen ösztönösen lépnek működésbe, sokat tudnék beszélni az intellektuális megközelítésről is.” 1986 őszének elejére tervezi egy dokumentumfilm elkészítését, amely Ida Haendel egész pályafutását mutatja be. A film időtartama két óra, és nemcsak a televízióban, de valószínűleg a mozikban is bemutatják majd. Ezen valamennyi koncertfelvétele látható lesz, a lengyelországi utazásáról készült felvételekkel együtt. Emellett most írja önéletrajzi írásának második kötetét. Az első 1970-ben jelent meg

Londonban, „Woman With Violin” címmel. „Ez egészen más lesz, mint az első kötet. Csak az a kérdés, mikor lesz időm megírni. Amikor az első kötetet írtam, az utazási körülmények egész mások voltak, mint manapság – néha napokig eltartott egy bajóút, vagy a vonattal történő utazás, jutott időm az írásra. Most viszont mindig a Concorde visz!

Norman Lebrecht a „The Lebrecht weekly” 2000. évi, június 22-i számában így írt róla:

„Ida Haendel valóságos hegedős-ikon. Anne-Sophie Mutter sokat ad véleményére, Maxim Vengerov pedig bámulattal tekint rá. Mivel azonban manapság ritkán van lehetősége nagy versenyműveket előadni – bár a Sibelius-, a Walton-, az Elgar- és Britten-hegedűverseny az ő védjegyét viseli – nem igazán sikerült elérnie Menuhin fénykorának magaslatát, vagy Stern derűt sugárzó, biggadt interpretációjának szintjét. Ida Haendel dübös emiatt, és persze a csiripelő-csacsogó hangverseny-biznisz képtelen elviselni egy baragos, idős hölgyet. „Nem érdekel, ha ezt megírja,” – kezdi, „egyáltalán nem vagyok megelégedve legutóbbi Decca-felvétellemmel, és Ashkenazy-nak is ez a véleménye. Amikor elkészült a felvétel, már akkor mondtam, hogy nem jó az egyensúly, nem jók az arányok. Nem úgy szólt, ahogy mi Enescu-t előadjuk. Olyan ez a muzsika, mint az ember lelke mélyéről feltörő kiáltás – és ez a felvételen nem jön át.” Sobasem törekedett biztonsági játékokra. „Nem azért vagyok, hogy elnyerjem a hallgatóság tetszését” – mondja. „Nem szórakoztatni akarom a publikumot. Én a zeneszerzőt szolgálom, és azt szeretném, ha a játékomat hallgatná a közönség.”... Fleschnél tanult Londonban, olyan csodagyerekkel együtt, mint Joseph Hassid és Ginette Neveu. Hassid, akit még Varsóból ismert, éjjel-nappal Flesch újrendjeit gyakorolta. „Ki tudja, micsoda jó hegedős lehetett volna belőlem, ha valóban keményen dolgozom?” – mondja nevetve. „Minden nap öt percet hegedültem. Akkor apám kivette kezemből a hangszeret. „Ennyi elég” – szokta mondani. „Ne gyakorolj többet. Én azt szeretném, ha jól éreznéd magad, és egészséges maradnál.” Hassid agyi rendellenesség következtében hunyt el (27 éves korában operáción esett át, amiből

már nem épült fel), Ginette Neveu pedig repülőszerecsétlenség áldozata lett (harminc éves korában, az Azori-szigeteknél, 1949 október 28-án, útban Amerika felé). Haendel az utolsó túlélője annak az iskolának, amely ötvözte a technikai tökéletességet a kifejezés szabadságával. „Bosszant, amikor azt hallom, hogy ma már senki sem játszik így. De vajon játszott-e bárki így akkor, amikor fiatal voltam? Hiszen ma egészen más vagyok, mint akkor voltam.” A háború után félbeszakadt koncertező pályafutása; lemezkiadója, David Bicknell feleségül vett egy szenvedélyes, olasz hegedűst, Gioconda de Vito-t, és ekkor Ida megérezte a fiatalabb, vonzóbb külsejű, bár kevésbé tehetséges előadók fiatalos tüzét. (Megjegyzés: Lebrecht itt alaposan mellőfogott, ugyanis Gioconda de Vito 1907-ben született, tehát 21 évvel volt idősebb Haendelnél. Az viszont tény, hogy az 1950-es évek elején Vito volt a legkeresettebb női hegedűs Európában, bár a legjelentősebb kortárs szerzők versenyművei nem szerepeltek repertoárjában. 54 éves korában – mint állította – „elérte képességei határát”, és abahagyta a hegedülést.) Amikor Ida szülei és férjénél lévő nővére Canadában kezdtek új életet, annak érdekében, hogy a család együtt maradjon, velük együtt ő is hajóra szállt, és ezzel megszakadt kapcsolata az angol zenei metropolissal. Soba nem ment férjhez. Számára a legfontosabb férfi édesapja volt egész életében, de rögtön utána következett a román karmester, Sergiu Celibidache, akivel 35 éven keresztül ápolt rendkívül intenzív kapcsolatot. „Sergiuiban

minden megvolt” – mondja eltűnődve –, „a fantasztikus humorérzék, négy doktorátus – filozófiából, pszichológiából, magas szintű matematikából és zenetudományból –, és a muzsika, ami az élete volt, és persze az enyém is. És olyan jószívű volt, hogy akár az ingét is odaadta volna, ha valakinek szüksége lett volna rá. Buddhista volt, kicsit hóboros, különc ember – és talán ilyen vagyok magam is. Szerették egymást? – kérdezem meglehetősen

elővigyázatlanul, a váratlan meglepetés miatt. „Amíg élek, ez maradjon az én titkom” – válaszolja mosolyogva. „Tudja, hogy volt felesége? És ő állandóan mellette volt, minden percben, attól a naptól kezdve, hogy először találkoztunk.” Élete utolsó időszakában Celibidache így jellemezte Haendelt (legalábbis így idézték szavait): „óriási muzsikus, spiritualitás nélkül”. Ida erre racionális magyarázatot ad: „Beteg ember volt, sok szteroid hormont (kortizont) kapott, és talán ez volt rá rossz hatással. De számomra örökre ideál, örökre zseni marad.” Zenei pályafutását – akárcsak valami régi perzsa szőnyeget –, titokzatos, üres foltok tarkítják. Sobasem lépett fel Salzburgban, és csak egyetlen alkalommal Edinburghban. Most éppen bemutatkozó hangversenyére készül Tanglewoodban, a Boston Symphony Orchestra nyári fesztiválján. Bosszantja a zenekari menedzserek és karmesterek hozzáállása, akik azt képzelik, hogy a merész zenei előadásmódbhoz meztelen vállak kelljenek. Két évvel ezelőtt meghívták a London Symphony Orchestra Sibelius-fesztiváljára, hogy ott néhány „apró-cseprő dolgot” adjon elő, miközben Anne-Sophie Muttert a hegedűverseny előadására kérték fel, holott a Sibelius-koncert fél évszázadon keresztül volt Haendel kiemelkedő repertoárdarabja. Bár nem kesergett emiatt, a fellépést végül lemondta – nekünk pedig nélkülözniünk kellett játékát. Persze nem vigasztalja az a tudat sem, hogy néhány év múlva Mutter is a perifériára kerül, miközben nyugdíjképes férfiak, reszkető kezekkel, még mindig büszkén feszítenek majd a pódiumon. A hangversenyterem a férfiak világa. Ida Haendel egyik ártatlan áldozata ennek, és hangozan követeli: hadd hallja őt a közönség. „Már harminc éve várom, hogy eljöjjön az én időm” – mondja csendesen. „De talán holnap este, a Wigmore Hallban végre sikerül megcsípnem a nagy lehetőséget.”

Közreadta: Rakos Miklós

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft. próbajátékot hirdet

NAGYBŐGŐ TUTTI állásra

A próbajáték: 2012. június 19. (kedd) 9.00

helye: Zenekari székház (3525 Miskolc, Fábián u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- egy barokk szonátatétel vagy Hans Fryba: Szvit régi stílusban c. művének egy tétele
- egy tetszőlegesen választott nagybőgőverseny saroktétele

Zenekari állások:

- Beethoven: V. szimfónia III. tétel
- Beethoven: IX. szimfónia IV. tétel eleje (recitativo)
- Brahms: IV. szimfónia II. tétel
- Bartók: Concerto I. tétel eleje
- Mozart: g-moll szimfónia I. tétel
- Mozart: Figaro házassága – nyitány
- Muszorgszkij: Egy kiállítás képei – Samuel Goldenberg és Schmyle

Jelentkezés: írásban, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2012. június 4-ig levélben, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábián u. 6/a). A zenekari szőlamok kottái az irodában átvehetők, ill. igényelhetők H.–Cs.: 9–16, P.: 9–12 óra között a 46/323-488-as telefonszámon.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít!

Sikeres próbajáték esetén a munkaszerződés megkötésének a feltétele az érvényes erkölcsi bizonyítvány bemutatása.

Miskolc, 2012. május 2.

Szabó Péter
ügyvezető igazgató

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft. próbajátékot hirdet

NAGYBŐGŐ SZÓLAMVEZETŐ állásra

A próbajáték ideje: 2012. június 19. (kedd) 9.00

helye: Zenekari székház (3525 Miskolc, Fábián u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- egy barokk szonátatétel vagy Hans Fryba: Szvit régi stílusban c. művének egy tétele
- egy tetszőlegesen választott nagybőgőverseny saroktétele

Zenekari állások (kijelölt részek a következő művekből):

- Haydn: Búcsúszimfónia IV. tétel
- Beethoven: V. szimfónia III. tétel
- Bartók: Concerto I. tétel eleje
- Mozart: Figaro házassága – nyitány
- Rimszkij-Korszakov: Seherezáde II. tétel
- Verdi: Requiem – Agnus Dei
- Mahler: I. szimfónia III. tétel
- Kodály: Marosszéki táncok

Jelentkezés: írásban, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2012. június 4-ig levélben, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábián u. 6/a). A zenekari szőlamok kottái az irodában átvehetők, ill. igényelhetők H.–Cs.: 9–16, P.: 9–12 óra között a 46/323-488-as telefonszámon.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít!

Sikeres próbajáték esetén a munkaszerződés megkötésének a feltétele az érvényes erkölcsi bizonyítvány bemutatása.

Miskolc, 2012. május 2.

Szabó Péter
ügyvezető igazgató

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft. próbajátékot hirdet

BRÁCSA SZÓLAMVEZETŐ állásra

A próbajáték ideje: 2012. június 19. (kedd) 10.00 óra

helye: Zenekari székház (3525 Miskolc, Fábián u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- J.S. Bach: Szólószonáta vagy partita – tétel (hegedű átiratból)
- Stamitz vagy Hoffmeister versenymű I. tétel kadenciával

Zenekari állások (kijelölt részek):

- Berlioz: Harold Itáliában szólórész
- R. Strauss: Don Quixote szólórész
- Beethoven: IX. szimfónia II. tétel A-ig
- Bruckner: IV. szimfónia II. tétel 51-81. ütem
- Bartók: Concerto V. tétel 126-148

Jelentkezés: írásban, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2012. június 4-ig levélben, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábián u. 6/a). A zenekari szőlamok kottái az irodában átvehetők, ill. igényelhetők H.–Cs.: 9–16, P.: 9–12 óra között a 46/323-488-as telefonszámon.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít!

Sikeres próbajáték esetén a munkaszerződés megkötésének a feltétele az érvényes erkölcsi bizonyítvány bemutatása.

Miskolc, 2012. május 2.

Szabó Péter
ügyvezető igazgató

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft. próbajátékot hirdet

I. HEGEDŰ HELYETTESÍTŐ egész állásra

A próbajáték ideje: 2012. június 19. (kedd) 11.00

helye: Zenekari székház (3525 Miskolc, Fábián u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Egy tetszőlegesen választott tétel J.S. Bach Szólószonátaiból vagy Partitáiból (kivéve: Menüett, Gavotte, Bourrée, Gigue az E-dúr partitáiból)
- Az első tétel kadenciával W.A. Mozart : G-dúr (K.216), D-dúr (K.218) vagy A-dúr (K.219) hegedűversenyéből.

Zenekari állások:

- Liszt: Les Préludes – a „C” előtt 9. ütemtől a „D” előtti 8. ütemig
- Mendelssohn: III. szimfónia I. tétel – 17. ütemtől a 63. ütemig
- Bartók: Concerto V. tétel – 277. ütemtől a 317. ütemig (felső szólam!); 394. ütemtől a 413. ütemig
- Csajkovszkij: IV. szimfónia I. tétel – „P”-től a „Moderato assai, quasi andante” előtt 13.-ig
- Kodály: Galántai táncok – 150. ütemtől a 168. ütemig; 217. ütemtől a 233. ütemig
- Beethoven: III. szimfónia Scherzo – elejétől a „B”-ig

Jelentkezés: írásban, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2012. június 4-ig levélben, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábián u. 6/a). A zenekari szőlamok kottái az irodában átvehetők, ill. igényelhetők H.–Cs.: 9–16, P.: 9–12 óra között a 46/323-488-as telefonszámon.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít!

Sikeres próbajáték esetén a munkaszerződés megkötésének a feltétele az érvényes erkölcsi bizonyítvány bemutatása.

Miskolc, 2012. május 2.

Szabó Péter
ügyvezető igazgató

A Magyar Állami Operaház próbajátékot hirdet BRÁCSA SZÓLAMVEZETŐ munkakör betöltésére

Jelentkezési határidő: 2012. május 20.

Pályázni részletes szakmai életrajzzal lehet, melyet személyesen a Magyar Állami Operaház Zenekari titkárságán (1065 Budapest, Hajós utca 8-10.) 10:00 és 14:00 óra között kérjük leadni, vagy az orchestra@opera.hu e-mail címre elküldeni!

További felvilágosítás a Zenekari titkárságon:
a 331-9478-as telefonszámon.

A sikeres pályázók 2012. június 18-án próbajátékon vesznek részt, melyre május 20-ig meghívást kapnak.

A próbajáték helyszíne: Magyar Állami Operaház Jókai utcai próbaterme (1066 Budapest, Jókai utca 2-4.)

Időpont: 2012. június 18. 10:00

A próbajáték 3 fordulóban kerül megrendezésre:

- 1. forduló: függöny mögött
- 2. forduló: függöny mögött
- 3. forduló: függöny előtt

Próbajáték anyaga:

I. forduló:

- egy szabadon választott Bach tétel
- Stamitz: Brácsaverseny I. tétel kadenciával

II. forduló:

- egy szabadon választott versenymű tétel:
- Bartók: Brácsaverseny I. tétel
- Walton: Brácsaverseny I. tétel
- Hindemith: Der Schwanendreher I. tétel

III. forduló zenekari állások:

- R. Strauss: Arabella (első felvonás 157 utáni Langsam-tól 162 utáni Molto Allegro-ig)
- B. Britten: Peter Grimes (II. felvonás Passacaglia)
- C.M. Von Weber: A bűvös vadász (III. felvonás No. 13. Aennchen áriája)
- G. Puccini: Manon Lescaut intermezzo (III felvonás)
- A. Adam: Giselle szóló (II. felvonás No. 15. Pas de deux)
- Bartók: Kékszakállú 26. ziffer (tutti állás)
- Bartók: A csodálatos mandarin 101-103 ziffer (tutti állás) és a hajsza
- Mendelssohn: Szentivánéji álom Scherzo
- Prokofjev: Klasszikus szimfónia I. tétel Allegro 13-as ziffertől 15-ig
- Lapról játék

A kijelölt zenekari anyagok kottája a Zenekari titkárságon vehető át, vagy kérésre e-mailben elküldhető.

A próbajáték résztvevőinek sorrendjét június 18-án reggel sorsolással döntjük el, a próbajátékhoz zongorakísérést biztosítunk.

Kinevezési feltételek:

- magyarországi tartózkodási engedély beszerzése (külföldi állampolgár esetén)
- magyarországi munkavállalási engedély beszerzése (külföldi állampolgár esetén)
- állandó budapesti, vagy Budapest környéki tartózkodás
- állandó beoszthatóság – megbeszélés szerint
- állás betöltésének kezdete: megegyezés szerint
- munkáltatói döntés alapján határozott időre
- illetmény: az illetmény megállapítására a „Közalkalmazottak jogállásáról szóló” 1992. évi XXXIII. törvény rendelkezései az irányadók
- adózás Magyarországon

A próbajáték résztvevői részére útiköltséget és szállást nem áll módunkban fizetni.

Budapest, 2012. április 10.

Ókovács Szilveszter
Magyar Állami Operaház kormánybiztos

A Magyar Állami Operaház próbajátékot hirdet IV. KÜRT munkakör betöltésére

Jelentkezési határidő: 2012. május 21.

Pályázni részletes szakmai életrajzzal lehet, melyet személyesen a Magyar Állami Operaház Zenekari titkárságán (1065 Budapest, Hajós utca 8-10.) 10:00 és 14:00 óra között kérjük leadni, vagy az orchestra@opera.hu e-mail címre elküldeni!

További felvilágosítás a Zenekari titkárságon:
a 331-9478-as telefonszámon.

A sikeres pályázók 2012. június 19-én próbajátékon vesznek részt, melyre május 24-ig meghívást kapnak.

A próbajáték helyszíne: Magyar Állami Operaház Jókai utcai próbaterme (1066 Budapest, Jókai utca 2-4.)

Időpont: 2012. június 19. 10:00

A próbajáték 2 fordulóban kerül megrendezésre:

- 1. forduló: függöny mögött
- 2. forduló: függöny előtt

Próbajáték anyaga:

I. forduló:

- Neuling: Bagatell
- J.S. Bach: V. Cello Suite Sarabande C-ben

II. forduló zenekari állások:

- Wagner: Walküre
- Wagner: Rheingold
- Wagner: Götterdämmerung
- Verdi: Othello
- Verdi: Don Carlos
- Wagner: Lohengrin
- Puccini: Tosca
- Beethoven: Sinfonie Nr. 9
- Strauss: Der Rosenkavalier
- Lapról játék

A kijelölt zenekari anyagok kottája a Zenekari titkárságon vehető át, vagy kérésre e-mailben elküldhető.

A próbajáték résztvevőinek sorrendjét június 19-án reggel sorsolással döntjük el, a próbajátékhoz zongorakísérést biztosítunk.

Kinevezési feltételek:

- magyarországi tartózkodási engedély beszerzése (külföldi állampolgár esetén)
- magyarországi munkavállalási engedély beszerzése (külföldi állampolgár esetén)
- állandó budapesti, vagy Budapest környéki tartózkodás
- állandó beoszthatóság – megbeszélés szerint
- állás betöltésének kezdete: megegyezés szerint
- munkáltatói döntés alapján határozott időre
- illetmény: az illetmény megállapítására a „Közalkalmazottak jogállásáról szóló” 1992. évi XXXIII. törvény rendelkezései az irányadók
- adózás Magyarországon

A próbajáték résztvevői részére útiköltséget és szállást nem áll módunkban fizetni.

Budapest, 2012. április 25.

Ókovács Szilveszter
Magyar Állami Operaház kormánybiztos

A Győri Filharmonikus Zenekar próbajátékot hirdet az alábbi állásra

I. klarinét, II. váltási kötelezettséggel

A próbajáték időpontja: 2012. június 2. szombat, 10 óra

A próbajáték helyszíne: Győr, Richter János Zeneművészeti Szakközépiskola Nagyterme (9022 Győr Rákóczi Ferenc u. 57.)

A próbajáték anyaga:

- Mozart: A-dúr klarinétverseny I. és II. tétel
- zenekari szemelvények

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben (office@gyfz.hu) kérjük eljuttatni 2012. május 31-ig. A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvehető, vagy a zenekar honlapjáról www.gyfz.hu letölthető.

Zongorakísérést a zenekar igény szerint biztosít.

További információ a zenekar titkárságán, Ősz Gábor zenekari titkárnál. Tel: 30/86 41 693

Az állás betölthető: 2012. szeptember 1.

Az álláshely betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20. §-ban előírtak megléte szükséges.

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Győr, 2012. április 27.

Fűke Géza
igazgató

A Győri Filharmonikus Zenekar próbajátékot hirdet az alábbi állásra

II. OBOA, VÁLTÓ ANGOLKÜRT (határozott idejű állásra)

A próbajáték időpontja: 2012. június 2. szombat, 10 óra

A próbajáték helyszíne: Győr, Richter János Zeneművészeti Szakközépiskola Nagyterme (9022 Győr Rákóczi Ferenc u. 57.)

A próbajáték anyaga:

- Mozart: C-dúr oboaverseny I. tétel kadenciával
- zenekari szemelvények

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben (office@gyfz.hu) kérjük eljuttatni 2012. május 31-ig. A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvehető, vagy a zenekar honlapjáról www.gyfz.hu letölthető.

Zongorakísérést a zenekar igény szerint biztosít.

További információ a zenekar titkárságán, Ősz Gábor zenekari titkárnál. Tel: 30/86 41 693

Az állás betölthető: 2012. szeptember 1.

Az álláshely betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20. §-ban előírtak megléte szükséges.

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Győr, 2012. április 27.

Fűke Géza
igazgató

Nyilvánosságra hozták az EUYO 2012/13-ra szóló tagfelvételének eredményeit (KultúrPont)

2012. május 2-án közzétették az EUYO 2012/13-as tagfelvételének eredményeit. 4 fiatal magyar muzikus került rendes tagként a zenekarba. A tartalékos tagok közé pedig tizenkét magyar fiatalot választottak be. A magyarok eredményei részletesen az alábbiak:

Rendes tagként a zenekarba került:

- Standi Hajnalka (hegedű)
- Mohai Bálint Döme (fagott)
- Kett Péter (trombita) – Németországban vett részt meghallgatáson
- Major Bence (ütőhangszer) – Hollandiában vett részt meghallgatáson
- Pulakka Pekko Eliel (hegedű) – Magyarországon vett részt a meghallgatáson és rendes tagként bekerült a zenekarba.

Tartalékos státuszt nyert:

- Huszár Noémi (hegedű)
- Jámbor Anna (hegedű)
- Molnár Zita Yvonne (hegedű)
- Nauratyll Eszter (hegedű)
- Kárász András Péter (cselló)
- Szabó Ádám (cselló) – az Egyesült Királyságban vett részt meghallgatáson
- Pintér Kata (oboa)
- Farkas Tamás (kürt)
- Csikota Gergely (trombita)
- Varga Szabolcs (trombita)
- Fodor Péter (ütőhangszer) – Finnországban vett részt meghallgatáson
- Maros Ádám (ütőhangszer)

Pályázatot hirdet komponistáknak a Nemzetközi Zeneszerzői Díjra a Luxembourg-i Kortárs Zenei Egyesület (KultúrPont)

A Luxembourg Society for Contemporary Music (Luxemburgi Kortárs Zenei Egyesület) pályázatot hirdet a 2013-as Nemzetközi Zeneszerzői Díj odaítélésére. A pályázatra kortól függetlenül várják komponisták jelentkezését olyan művekkel, amelyeket a hét tradicionális kínai hangszerből és hét klasszikus nyugati hangszerből alakult zenekar számára írtak. A legalább 10, de legfeljebb 12 perces zeneműveknek kilenc szakaszból kell állniuk. A kiválasztott pályaműveket Hong Kongban adják elő 2013 januárjában.

Pályázati határidő: **2012. szeptember 15.**

Bővebb információ:

Luxembourg Sinfonietta; route d'Arlon 3, L-8009 Strassen, Luxembourg
E: info@luxembourg-sinfonietta.lu
I: luxembourg-sinfonietta.lu

zeneKar
INTERNETES FOLYÓIRAT 2012. június 07.

BEJELENKEZÉS felhasználónév Gyorskeresés...

Holdal regisztráció Impresszum rólunk

HÍRKEZMÉNYEK Műhely Zenei hírek Zenekar újság Művészeti színpadok Párhuzam Hangversenyek KIRKAK

Ki tudja, meddig húzhatod?

A Népszava online szent: A Magyar Rádió művészeti igazgatója, mint az AR Színházvezető, a Rádió közönsége, valamint a gyermekkoros veszélyben vannak. Ötven évtizedesek zajának, amelyek az egyfajta elcsorvadtásként járnak, csökkennek a befektetés, az állami támogatás részesedéig emeli az MTVA legelőbbi idő szakmai az egyénekkel.

Próbajátékok

FRUSS

- Próbajáték nagybőgő huti állásra
- Próbajáték nagybőgő szőlővezető állásra
- Próbajáték lhedgő állásra
- Próbajáték brácsa szőlővezető állásra
- Próbajáték IV. kurt állásra
- Próbajáték II. oboa állásra
- Próbajáték I. klarinét állásra
- Próbajáték brácsa szőlővezető állásra

TOVÁBBI PRÓBAJÁTÉKOK

Parlando
Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének Szaklapja

Eseménynaptár

Előző EN / HÓNAP KÖV. EN / HÓNAP

2012. június

H	K	SZ	CS	P	SZ	V
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	1	2	3	4	5

TOVÁBBI

Anna Netrebko lemondta szerepét a Don Giovanni-ban
2012. május 04.

Lemondta a júniusi berlini Don Giovanni-premierben Donna Anna szerepét a szoprán sztár, Anna Netrebko, aki több időt szeretne tölteni családjával. Az énekes Daniele Barenboimnak, a Staatsoper Unter den Linden főzeneigazgatójának és Jürgen Flimm intendantjának címzett levelében mondta le a szerepét.

TOVÁBBI

Az első ausztrál öslekos opera zeneszerzője Budapesten
2012. május 04.

A Bécsi Operaházban tartó jövő csütörtökön előadást az ausztrál Deborah Cheetham operatitkos, zeneszerző és rendező, aki mondanivalójában a társadalmi esélyegyenlőség emberi oldalára, valamint az esélytelenítés lehetőségeire helyezi a hangsúlyt.

TOVÁBBI

AMI BENNÜNKET ÉRDEKEL – NAPI FRISSÍTÉSSSEL!

A zenekar újság online változata több hírrel, friss próbajáték kiírásokkal, hangverseny programokkal, archív cikkekkal zene-kar.hu címen!

A Zenekar újságot 1994-ben indította a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete. A kéthavonta megjelenő folyóirat azóta is az egyetlen olyan szaklap, amely kimondottan a szimfonikus zenekarokhoz és azokról szól, érintve minden olyan témát, amely a zenészek érdeklődési körébe tartozik: közélet, hangversenykritika, zenetörténet, hangszervilág, oktatás, egészség. A nyomtatott újság azonban nem tudja már betölteni gyorsuló világunk egyre nagyobb információéhségét, ezért párhuzamosan létrehoztuk a papíralapú újság internetes változatát, amely napi információkkal és érdekes interjúkkal, szakmai vitákkal kívánja olvasótáborra igényeit kielégíteni.

Internetes portálunkon napi frissítéssel olvashatunk a magyar zenei közélet eseményeiről, kritikai rovatunkban a szimfonikus zenekaraink Budapesten megrendezett hangversenyeiről. Ezek mellett könyv és CD kritikákat, zenetörténeti tanulmányokat teszünk közzé, és Műhely rovatunkban foglalkozunk a kultúrát érintő kormányzati döntésekről, azok hátteréről. Hírt adunk tudományos kutatásokról a zenei-, valamint a zenekari oktatás terén, a zenekari muzsikusok egészséges életmódjával foglalkozó tudományos kutatásokról illetőleg a munkahelyi ártalmakról, új hangszerrekről, hangszerkészítési módszerekről és egyéb elméleti kérdésekről, zenekari programokról, fesztiválokról, versenyekről és nem utolsósorban próbajátékokról, álláslehetőségekről.

RSS A legfrissebb híreink és a próbajáték lehetőségek már közvetlenül elérhetők az RSS szolgáltatásunkon keresztül, akár mobiltelefonon is.
HÍREK: feed://zene-kar.hu/rss/news_rss.php
PRÓBAJÁTÉKOK: feed://zene-kar.hu/rss/probajatekok_rss.php

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA, A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

ALAPÍTOTTA: POPA PÉTER

A szerkesztőség címe:
 MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
 1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
 e-mail: info@zenekarujsg.hu
 www.zene-kar.hu
 Felelős kiadó és szerkesztő: **POPA PÉTER**

A kiadvány az Allym Kft. gondozásában készült.

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
 Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122
 Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
 Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
 E-mail: info@bdz.hu
 www.bdz.hu

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrásy út 22.
 Tel.: 331-2550 • Fax: 351-9478
 http://www.bpo.hu

DUNA szimfonikus Zenekar Duna Palota Nonprofit Kft.

1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
 Próbatérem: 1054 Budapest, Szabadság tér 2. (Hazatérés temploma)
 Tel./fax: (+36-1) 355-8330
 Bérletvásárlás, jegyrendelés:
 Bokor Erzsébet 06/20 937-1399
 www.dunaszimfonikusok.hu
 E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
 Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
 E-mail: office@gyfz.hu
 www.gyfz.hu

Kodály Filharmonia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
 Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
 E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
 gazdvez@dbfilharmonikusok.hu
 halasz.edit@dbfilharmonikusok.hu
 www.dbfilharmonikusok.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Enekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
 Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
 E-mail: kovacs.g@filharmonikusok.hu
 www.filharmonikusok.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Budapest, Múzeum u. 11.
 Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
 E-mail: office@mavzenekar.hu
 www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar

3525 Miskolc, Fábán u. 6/a.
 Tel.: (46) 323-488
 E-mail: missyo@hu.inter.net • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 5., I. em 4., kapucsengő: 26.
 Levélcím: 1399 Budapest, Pf. 716
 Tel.: (+36-1) 373-0228 • Tel./fax: (+36-1) 269-1178
 E-mail: info@danubiazenekar.hu
 www.danubiazenekar.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
 Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330
 E-mail: info@pfz.hu
 www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
 Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
 E-mail: info@sso.hu
 www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
 Korszó Zeneház
 Tel.: (62) 426-102
 E-mail: orch@symph-szeged.hu • www.symph-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
 Aba-Novák Kulturális Központ
 Tel.: (30) 9358-368
 E-mail: info@szolnokszimfonikusok.hu
 www.szolnokszimfonikusok.hu

Zuglói Filharmonia Non profit Kft. – Szent István Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.
 Tel./Fax: (36 1) 467-0788; 467-0788;
 E mail: zugloifilharmonia@szenstistvanzene.sulinet.hu
 http://www.szenstistvanzene.hu

Adams
Alexander
Alphasax
Amati
Bach
Bags
Berg Larsen
BG
Blackburn
Borgani
Buffet Crampon
B&S
Cannonball
Charles Bay
Cherub
Conn
Courtois
Denis Wick
Dotzauer
E. Schmid
Eastman
Edwards
Fontaine
Francois Louis
Getzen
Hammig
Hardcase
Holton
Hoyer
Jody Jazz
Jupiter
Keilwerth
King
König & Meyer
Kromat
Lebayle
Leblanc
Lorée
Ludwig
Majestic
Manhasset
Marca
Marigaux
Mateki
Melton
Miyazawa
Morizono
Muramatsu
Musser
Neotech
P. Mauriat
Paiste
Pearl
Powell
Premier
Rico
Rigotti
Roy Benson
Rudolf Meinl
Sankyo
Schagerl
Schneider
Schreiber
Seiko
Selmer
Sonaré
Steuer
Straubinger
Studio 49
Trevor J. James
Vandoren
VMI
Wilde + Spieth
Wittner
Yamaha
Yanagisawa

20 ÉV

TISZTA HANG

20 ÉVES A FON-TRADE MUSIC,
30 ÉVES A CSIDER HANGSZERÉSZMŰHELY

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14., Telefon: 1 210 2790, 30 488 6622

FON
TRADE MUSIC